

Riksdagens protokoll 1997/98:70

Torsdagen den 19 februari

Kl. 12.00 – 17.11



Protokoll
1997/98:70

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 februari.

2 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1997/98:159

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:159 av Andreas Carlgren om stöd till skolelever som saknar godkända kunskaper.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet Ylva Johansson inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och henne.

Stockholm den 13 februari 1998

Enligt uppdrag

Lil Ljunggren Lönnberg

Statssekreterare

Interpellation 1997/98:163

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:163 av Andreas Carlgren om fristående skolor.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet Ylva Johansson inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och henne.

Stockholm den 13 februari 1998

Enligt uppdrag

Lil Ljunggren Lönnberg

Statssekreterare

Interpellation 1997/98:184

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:184 av Siri Dannaeus om elever utan godkända betyg.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är att det är uppehåll i riksdagens kammare.

Stockholm den 16 februari 1998

Ylva Johansson

Interpellation 1997/98:179

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:179 av Sven Bergström om miljöbrott.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är plenumfri vecka i riksdagen.

Stockholm den 12 februari 1998

Laila Freivalds

Interpellation 1997/98:185

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:185 av Siw Persson om nationella beredskapsstyrkan.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är plenumfri vecka i riksdagen.

Stockholm den 12 februari 1998

Laila Freivalds

Interpellation 1997/98:176

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:176 av Mikael Odenberg om boendekostnaderna.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är att vecka 9 är plenumfri i riksdagen.

Stockholm den 12 februari 1998

Jörgen Andersson

Interpellation 1997/98:164

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:164 av Elver Jonsson (fp) om sysselsättning för utvecklingsstörda.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är att interpellanten inte kan närvara den 17 februari 1998.

Stockholm den 16 februari 1998

Margot Wallström

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:177 av Margitta Edgren (fp) om personal i vården.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 12 februari 1998

Margot Wallström

Interpellation 1997/98:183

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:183 av Gudrun Lindvall (mp) om allergier.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 17 februari 1998

Margot Wallström

Interpellation 1997/98:186

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:186 av Chatrine Pålsson (kd) om transplantationer.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 17 februari 1998

Margot Wallström

Interpellation 1997/98:188

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:188 av Görel Thurdin (c) om elöverkänslighet.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 mars 1998.

Skälet till dröjsmålet är resa.

Stockholm den 17 februari 1998

Margot Wallström

3 § Svar på interpellation 1997/98:87 om nordisk partnerskapskonvention

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat statsrådet Leif Pagrotsky vilka åtgärder regeringen avser vidta för att åstadkomma en samordning av lagstiftningen i de nordiska länder som har en partnerskapslag.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

I dagsläget finns lagar om partnerskap för homosexuella i Sverige, Norge, Danmark – inklusive Grönland – och Island. I samtliga dessa länders lagar uppställs krav på att de som vill registrera sitt partnerskap skall ha viss anknytning till det land där registreringen är tänkt att ske.

Enligt den svenska partnerskapslagen (lag [1994:1117] om registrerat partnerskap) får registrering av ett partnerskap ske endast om minst en av parterna är svensk medborgare och har hemvist i Sverige. I de danska och isländska partnerskapslagarna uppställs motsvarande krav på medborgarskap och hemvist. I Norge står möjligheten att ingå partnerskap öppen för två personer av samma kön under förutsättning att en eller båda parterna har hemvist i Norge, och minst en av dem är norsk medborgare. Till skillnad från vad som gäller i Sverige, Danmark och Island krävs alltså inte enligt den norska lagen att det är samma person som uppfyller både medborgarskaps- och hemvistkravet.

Alla nordiska partnerskapslagar uppställer således villkor på medborgarskap och hemvist i den egna staten för att partnerskap skall få registreras där. Anknytningskraven kan leda till att ett homosexuellt par som levit tillsammans under många år i ett annat nordiskt land än det där de är medborgare inte kan registrera sitt partnerskap utan att åtminstone någon av dem avsäger sig sitt eget medborgarskap för att i stället bli medborgare i det land där paret bor. Det är naturligtvis inte tillfredsställande att sådana situationer kan uppkomma.

Som Barbro Westerholm tar upp i sin interpellation krävs samordnade åtgärder i de nordiska länder som har en partnerskapslagstiftning för att åstadkomma en förändring. Frågan hur det här problemet bäst kan lösas har också diskuterats i en nordisk arbetsgrupp för internationellt familjerättsliga frågor. Sverige deltar mycket aktivt i det arbetet.

Det finns en samstämmig önskan i alla de berörda nordiska länderna att snabbt hitta en lösning. Att upprätta en nordisk partnerskapskonvention är onödigt komplicerat och tidskrävande. I stället inriktas arbetet nu på att varje land i sin egen partnerskapslag gör de ändringar som behövs.

Jag har för Sveriges del redan tidigare givit klartecken till att den svenska partnerskapslagen ses över i de här delarna.

Arbete pågår alltså inom Justitiedepartementet för att lösa det problem som Barbro Westerholm pekar på i sin interpellation.

Anf. 2 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Min interpellation om en nordisk partnerskapskonvention väcktes den 21 november 1997, efter det att samordningsminister Leif Pagrotsky i samband med Nordiska rådets möte fick frågan om vilka åtgärder han avsåg vidta för att samordna partnerskapslagarna i Danmark, Grönland, Island, Norge och Sverige så att de skulle stå i överensstämmelse med den nordiska traditionen om samordning av social lagstiftning. Han hade då inget svar på frågan. Därför tänkte jag att jag frågar i riksdagen. Sedan har inte våra almanackor fungerat, så att säga. Det har på båda sidor varit svårt att hitta tid. Därför kommer den här interpellationsdebatten först nu.

Vad jag förstår av justitieministerns svar finns det en vilja hos de nordiska länder som har en partnerskapslag att få till stånd en samordning. Samtidigt säger justitieministern att det skulle vara onödigt tidskrävande att gå vägen över en nordisk partnerskapskonvention. Jag vill fråga vari

komplikationerna består. Lagutskottet har ju anvisat den vägen när utskottet har avstyrkt motioner med denna innebörd. Beror det på att inte alla de nordiska länderna har en lagstiftning? Finland har ju inte det. Eller är det andra komplikationer? Hur lång tid tar det att få till stånd den här typen av nordisk konvention, när alla tycks vara överens?

Detta är litet betecknande för situationen kring de homosexuella. Man hittar olika skäl för att senarelägga åtgärder som för mig inte tycks vara så komplicerade. I övriga frågor som gäller sociallagstiftningen finns ju en nordisk tradition av samordning.

Jag har en fråga till. Om vi nu går den andra vägen, med varje enskilt land, och om det är så mycket lättare att ändra den svenska lagen – när får vi då ett lagförslag på riksdagens bord? Att vi har den här – som jag tycker – klumpigheten i den svenska lagstiftningen beror på att när vi antog partnerskapslagen i Sverige var den ganska ny i Danmark, och Norge hade inte heller haft den särskilt länge. Detta var en form av rädsla för att Sverige skulle bli ett Las Vegas eller motsvarande, om jag får uttrycka mig så. Man införde därför den här restriktionen. I dag kan man ta bort den när det gäller de nordiska länderna.

Jag tycker att lagstiftningen är en del i det attitydförändrande arbete när det gäller synen på homosexuella som vi kommer tillbaka till i nästa interpellationsdebatt.

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det tog som sagt tid att få upp interpellationen till en diskussion. Men det har haft det positiva med sig att det har hunnit hända saker i själva frågan, nämligen att den har tagits upp av den arbetsgrupp som finns på familjerättens område. Den har nu diskuterats mellan de nordiska länderna.

Därför gör jag bedömningen att alla är lika intresserade av att ta bort den begränsning som finns i samtliga länders lagstiftning. Det är ingen tvekan om att det är det snabbaste sättet. Det betyder nämligen att vi råder i Sverige över hanteringen av frågan. Det viktiga är bara att vi blir överens inom de nordiska länderna om att göra den här förändringen. Varje land kan sedan välja litet olika lösningar, och t.ex. föreskriva att medborgarskap i ett nordiskt land jämföras med svenskt medborgarskap. Jag tror att det är den inriktningen som diskussionen hittills har tagit. Men det kan ju finnas varianter på detta.

Jag tror att det är viktigt att alla de länder som har den här lagstiftningen inser att den begränsning som finns inbyggd måste bort. Och man är beredd att göra dessa förändringar. Vi skall naturligtvis välja den metod för att göra detta som går fortast.

Den nordiska traditionen att samordna vår lagstiftning har inte inneburit att vi alltid har nordiska konventioner, utan det har just inneburit att vi har samordnat vårt nationella lagstiftningsarbete och under arbetets gång sett till att vi har likartade lösningar på frågor som rör familjerätten. Jag tror att det blir det smidigaste och snabbaste sättet även i det här fallet.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 4 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag vill bara göra ett förtydligande. Det här innebär att ett nordiskt land inte har en partnerskapslagstiftning, men det innebär inget hinder för framfarten när det gäller den här ändringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1997/98:149 om åtgärder mot våld och trakasserier mot homosexuella

Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig vilka åtgärder regeringen i avvaktan på ett visst utredningsresultat avser vidta för att homosexuella skall känna sig trygga i det svenska samhället.

Vad Barbro Westerholm syftar på är att jag i ett frågesvar den 21 januari i år har redovisat att regeringen avser att tillsätta en parlamentarisk utredning för att överväga bl.a. frågan om en kriminalisering av hets mot homosexuella.

Jag redogjorde emellertid även för andra åtgärder i mitt frågesvar. Först nämnde jag att det i lagstiftningen redan finns ett förstärkt straffrättsligt skydd för homosexuella. Om ett motiv för ett brott varit att kränka någon på grund av dennes sexuella läggning skall detta beaktas som en försvårande omständighet vid straffmätningen.

Vidare nämnde jag att polisen under en följd av år har kartlagt och riktat insatser mot nynazistiska och andra extrema grupper som bedriver såväl hets mot folkgrupp som hets mot homosexuella. För att underlätta och effektivisera bl.a. det här arbetet har regeringen nyligen i en lagrådsremiss lagt fram förslag som skall göra det möjligt för polisen att använda sig av datorer i sin underrättelseverksamhet.

Jag betonade också vikten av ett effektivt polisarbete i allmänhet för att ge skydd åt homosexuella och deras möteslokaler. I budgetpropositionen har regeringen angett att brottslighet med rasistiska förtecken skall ägnas särskild uppmärksamhet. Detta innebär att även brottslighet som riktar sig mot homosexuella kommer i fokus, eftersom dessa båda typer av brottslighet är starkt knutna till varandra. Att polisen tar denna uppgift på stort allvar framgår av senare tids ingripanden mot bl.a. nazistkonserter.

Polisens resurser förstärks nu med 862 miljoner kronor avseende detta och de två kommande budgetåren. Det innebär ett ökat utrymme för att arbeta med de av regering och riksdag prioriterade områdena, till vilka våld mot homosexuella hör.

Även om Barbro Westerholm efterfrågar åtgärder på kort sikt, jag har redogjort för några, är det åtgärder på längre sikt som är det viktigaste. Vad jag då avser är att påverka attityder. Det är ett arbete som måste börja redan i skolan och som måste vara konsekvent, uthålligt och tålmodigt.

Vi politiker måste vara tydliga. Det får aldrig råda något tvivel om att vårt samhälle vilar på humanismens grund. Därför tycker jag att det var en viktig manifestation vi hade här i kammaren för några veckor sedan

inom ramen för projektet Levande historia. Budskapet var att vi aldrig får glömma nazismens brott mot mänskligheten. I dessa brott ingick, som vi alla vet, förföljelse av och mord på homosexuella.

För mindre än ett år sedan hemställde justitieutskottet om avslag på en motion om just kriminalisering av hets mot homosexuella. Det ansågs då inte föreligga tillräckligt starka skäl för en sådan kriminalisering. Inte någon av utskottets ledamöter reserverade sig mot det.

Vad som senare framkommit om den faktiska brottsligheten mot homosexuella, bl.a. från nynazistiska och andra extrema grupper, talar emellertid för att det kan finnas anledning att tänka om i det här hänseendet. Det är därför som jag har tagit initiativ till en utredning av frågan. Utredningsarbetet får visa om detta är rätt väg att gå. De svårigheter med en sådan lagstiftning som utskottet då pekade på föreligger alltså.

Vi kan givetvis inte acceptera ett samhälle där homosexuella utsätts för trakasserier och våld. Det betyder att vi måste bekämpa intolerans och fördomar samtidigt som vi utvecklar de nödvändiga rättsliga verktygen. Jag vill betona vikten av att vi kan agera i samförstånd i dessa frågor, där det är av särskild betydelse att visa att samhället står enat.

Anf. 6 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Min interpellation har som justitieministern nämnde föregåtts av en fråga i samma ärende. Skälet till att jag tog upp den igen var att jag tyckte det var bra att vi möttes här i kammaren och diskuterade den, eftersom detta har hänt en gång till i Trollhättan.

I frågesvaret tar justitieministern upp att en parlamentarisk utredning skall tillsättas och visar på olika sätt att man tar frågan på allvar.

Justitieministern nämnde också i sitt svar här projektet Levande historia och den inledning till det projektet som vi upplevde här i kammaren och senare under den 27 januari. Det är ett oerhört viktigt projekt. Jag noterade dock en sak i de olika anföranden som där hölls. Man fördömer nazisterna och deras judeförföljelser, men man glömmer väldigt ofta de homosexuella i det här sammanhanget. Flera av föredragen tog inte upp att det var tiotusentals homosexuella som också drabbades.

Därför tycker jag att det är så viktigt, när det här projektet vidareförs, att man kommer ihåg att det var flera grupper som förföljdes. Här finns en grupp som också i dag utsätts för våld, trakasserier och diskriminering. Vi har ju haft ett trettioårigt mord under den senaste tioårsperioden. Det här måste vi få stopp på. När lokalerna i Trollhättan återigen vandaliserats känner jag att vi måste vara väldigt tydliga i vårt avståndstagande här. Vi måste visa en samsyn över parti- och blockgränser.

Den här samsynen, dvs. att vi inte tolererar detta, måste också innefatta polisen. Man måste prioritera att vidta åtgärder mot brott av det här slaget. De homosexuella får inte känna att de lämnas därhän och att de brottsliga handlingarna prioriteras ned. Vi måste arbeta både på kort och lång sikt, som jag ser det. Det är här och nu som vi också måste visa att vi menar allvar.

Jag ser flera vägar. Vi har polisens insatser, både när det gäller att förebygga och utreda brott och att skydda de som är utsatta. Möjligheter måste skapas för homosexuella som lever otrygga i det här samhället. Deras möteslokaler måste skyddas när man upplever att de kan komma att skadas.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

I projektet Levande historia tycker jag att man också måste påpeka de homosexuellas historia och lyfta fram det som vi gjorde i Partnerskapsutredningen. Jag vill citera inledningen: "Vi erkänner den homosexuella kärleken som likvärdig med den heterosexuella. Vi bejakar, inte förnekar, kärleken mellan människor. Kärlek är en viktig drivkraft för såväl personlig som samhällelig utveckling."

Detta måste också få genomsyra undervisningen i sex och samlevnad i skolan. Där är det väldigt väsentligt att vi får till stånd attitydförändringar och att det ges utrymme i skolan för den här undervisningen. Det är litet si och så med det i landet.

Slutligen undrar jag om den parlamentariska utredningen har kommit i gång. Vad finns att säga om direktiven? När skall den vara färdig?

Anf. 7 INGVAR JOHNSON (s):

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret som jag tycker är klagörande. Jag tycker också att det är bra att den här debatten kommer till stånd.

Jag har i sak inte så mycket att tillföra till det som sagts. Men utöver att instämma i detta har jag begärt ordet därför att det är illdåd utförda i min hemkommun som är den trista bakgrunden till interpellationen.

Sedan interpellationen inlämnades har tyvärr fönstren i RFSL:s lokaler i Trollhättan krossats ytterligare en gång. Jag vill gärna här i riksdagen uttala min sympati med dem som drabbats och min avsky över attentatet.

Det känns naturligtvis smärtsamt att vår fina kommun än en gång förekommer i sådana sammanhang. Under de senaste åren har vi tyvärr fått uppleva en grov misshandel med rasistiska motiv, moskébranden, en stor nazistdemonstration och nu dessa attentat mot RFSL. Om det finns något direkt samband på det personliga eller organisatoriska planet mellan dessa vidriga händelser vet vi inte. Däremot vet vi, som framgått av tidigare talare, att det är samma mänsklighetens ondska som ligger bakom.

Jag tror för min del också att de som utför sådana här attentat på något vis tycker att de som är annorlunda än de själva inte har något mänskligt värde. Det må gälla att de har annan hudfärg, annan tro eller att de har homosexuell läggning.

Jag tycker, som också ministern framhöll, att det finns kopplingar mellan detta och den ondska som låg bakom Förintelsen; samma ondska som skickade miljoner av annan ras eller tro, människor med handikapp eller homosexuell läggning till döden i nazismens gaskamrar.

Som trollhättebo vill jag dock gärna få sagt att jag inte ett ögonblick tror att invånarna i vår kommun är mer anstrukna av sådana här irrläror än andra. Avståndstagandet till de olika attentaten har också varit mycket starka. Jag tror att det främst handlar om att vår kommun, efter de första illdåden för några år sedan, på något sätt har utsetts till någon sorts slagfält för onskans kolportörer. Det är naturligtvis väldigt allvarligt för oss. Vi i Trollhättan måste ta vårt ansvar för denna situation. Det har också gjorts bl.a. genom att kommunen ersatte de ekonomiska skadorna vid de senaste attentaten. Kommunalpolitikerna och vi andra har också försökt att ge moraliskt stöd genom att entydigt och över alla partigränser fördöma illdåden. Men jag tycker också att vi alla måste göra mer. Vi måste hjälpas åt oavsett om vi bor i närheten av den plats där en sådan här händelse skett eller inte.

Jag tycker, som också har sagts tidigare, att det bästa vi kan göra kanske är att knyta an till den verksamhet vi nu har för levande historia. Om man startar med samtal om nazismens vidrigheter kanske det kan vara en bra grund för att få igång en bredare diskussion om tolerans mot olika grupper i samhället.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! I likhet med Barbro Westerholm noterade jag under den manifestation som ägde rum här i riksdagen att inte alla nämnde alla de kategorier som var utsatta för förföljelse. Men jag gjorde faktiskt den motsatta reflexionen, att det ändå var flera som gjorde det. De nämnde både utvecklingsstörda, psykiskt sjuka, handikappade och homosexuella. Det är naturligtvis viktigt att vi kommer ihåg att nazismens förföljelse och inhumana agerande riktade sig mot olika kategorier av människor. Gemensamt för dem var att de avvek från något slags ideal som man satte upp för mänskligheten.

Det är det som är det ohyggliga med det som hänt med vår historia. Det är det som är skälet till att vi har ett ansvar för att reagera mot alla tecken på att den typen av värderingar och agerande återigen skulle kunna förekomma i vårt samhälle.

Som svar på Barbro Westerholms konkreta fråga om utredningen och direktiven och tidsramarna för den kan jag säga att direktiven i princip är klara. Vi kommer inte att publicera dem förrän vi också har en ordförande bestämd för utredningen, så att han är införstådd med direktivens upplägg. Det är vi ännu inte riktigt klara med. Jag hoppas att vi är klara med det inom den närmaste tiden.

Anf. 9 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi tar upp detta att ondskan riktar sig till så många i samhället som på ett eller annat sätt avviker. Det är en ökad tolerans i samhället mot att vi är olika som måste komma fram på många olika sätt.

Det vi nyss hörde om Trollhättan gav mig en idé om att man, när lokalsamhället vaknar, reagerar och agerar egentligen borde beskriva vad man gjorde och hur man gjorde. Man kanske också skulle titta litet i backspegeln och se vad man mer hade kunnat göra och sprida den erfarenheten till andra kommuner. Det här har ju inte bara hänt i Trollhättan, utan i Göteborg, Stockholm, Västerås och på ytterligare orter. Jag tror att man skulle ha glädje av en sådan lokal aktionsplan för vad man gör för att visa vilket avståndstagande man gör gentemot detta.

Det får inte bli så som Churchill har sagt – det är möjligt att han har knuckat det – att många människor snavar över sanningen, men reser sig upp och skyndar vidare som om ingenting hänt.

När det gäller ondskans framfart i samhället får vi inte bara resa oss upp och skynda vidare som om ingenting hade hänt. Vi måste både reagera och agera. Det vi hörde om avståndstagandet i lokalsamhället känns fint och riktigt. Den erfarenheten behöver spridas vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1997/98:84 om slöjdläroarutbildningen

Anf. 10 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Britt-Marie Danestig har frågat mig om jag överväger att i samband med nästa budgetproposition behandla slöjdläroarutbildningen på ett likartat sätt som annan närallgigande praktisk-estetisk, dvs. konstnärlig, utbildning vad gäller resurstilldelningen.

Varje högskola fastställer själv till vilket utbildningsområde en kurs skall höra. Linköpings universitet klassificerar slöjdkurserna som teknisk utbildning med det ersättningsbelopp som gäller för utbildningsområdena naturvetenskap, teknik, farmaci och vård.

Frågan om resurstilldelningen för slöjdläroarutbildningen vid Linköpings universitet har diskuterats med universitetet alltsedan tillkomsten av nuvarande resurstilldelningssystem. Jag håller med om att det kan vara svårt att finna lämpliga indelningsgrunder och att dra gränser mellan olika utbildningsområden samt att fastställa rättvisa ersättningsbelopp.

Kommittén om läroarutbildning som regeringen har tillsatt har bl.a. i uppdrag att lämna förslag om innehåll och omfattning när det gäller de olika läroarutbildningarna. Förslagen skall därefter remissbehandlas på sedvanligt sätt. Enligt min mening bör resurstilldelningen för läroarutbildningar behandlas i ett sammanhang även om Britt-Marie Danestigs fråga rörande slöjdläroarutbildningen i Linköping rör en relativt begränsad del av läroarutbildningen.

Om Läroarutbildningskommittén föreslår förändringar beträffande slöjdläroarutbildningens innehåll, t.ex. att utbildningen ges en starkare konstnärlig inriktning än den nuvarande och därmed påverkar ersättningsbeloppen, kommer den frågan att behandlas tillsammans med övriga förslag rörande läroarutbildningen. Regeringen kommer därefter att lämna förslag till eventuella åtgärder så snart som möjligt.

Talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.28 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna i väntan på att statsrådet Ylva Johansson skulle infinna sig i kammaren för att besvara interpellation nr 145.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.37.

Anf. 11 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Marianne Samuelsson har frågat mig hur jag skall öka resurserna till barn med behov av stöd, hur jag skall kunna verka för att förbättra lärarnas situation och för att skolledarna utan polisens deltagande i skolan skall kunna upprätthålla en trygg skolmiljö.

Skolan har under de fem-sex senaste åren varit utsatt för kraftiga nedskärningar. Under perioden 1991 till 1996 förlorade man 19 % av resurserna för undervisning. Minskningen av skolans resurser är en följd av den ekonomiska kris landet har gått igenom. På grund av denna har kommunerna ställts inför stora krav på anpassning av sina kostnader. Detta har självfallet blivit kännbart i alla kommunala verksamheter, således även i skolan. Erfarenheterna av de senaste årens budgetsanering belyser hur avgörande sunda offentliga finanser är för att vi skall kunna trygga välfärdssamhället.

Statsbidraget till kommunerna kan nu öka. Under det innevarande budgetåret tilldelas kommuner och landsting 8 miljarder kronor extra. För åren 1999 och 2000 anslås ytterligare 4 miljarder kronor vartdera året, vilket sammanlagt innebär 12 miljarder kronor i nivåhöjning 1999 och 16 miljarder under 2000. I budgetpropositionen för 1998 och i 1997 års vårproposition betonas behoven inom skolan som ett av de viktigaste motiven för att förstärka den kommunala ekonomin. Speciellt betonar regeringen att elever med behov av särskilt stöd skall prioriteras.

En likvärdig skola av hög kvalitet är en av de viktigaste uppgifterna i ett välfärdssamhälle. Det gäller också den svenska nationella skolpolitik som formulerats av riksdag och regering. Samtidigt är skolan ett gemensamt ansvar för stat och kommun, för politiker, skolpersonal, elever och föräldrar. Staten anger de övergripande målen för skolverksamheten medan kommunerna har ansvaret för genomförandet. Min uppgift som skolminister är att se till att skolans mål blir tydligt formulerade i de centrala styrdokument, så att de ger kommunerna god vägledning vid det praktiska genomförandet så att de fastställda målen kan nås.

Enligt skollagen skall det i varje kommun finnas en av kommunfullmäktige antagen skolplan som visar hur kommunens skolväsende skall utformas. Genom att ansvaret för skolan decentraliserats fattas nu besluten närmare själva verksamheten. På så sätt kan lokala förutsättningar och behov bättre beaktas. Samtidigt kan effektiviteten, engagemanget, kostnadsmedvetandet och möjligheterna att påverka de egna kostnaderna öka och medborgarnas inflytande över skolan utvecklas. Ansvarsfördelningen innebär att staten formulerar målen, följer upp och utvärderar verksamheten på nationell nivå.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra kvalitetssäkringen av svensk skola. Den 25 september tog regeringen beslut om att varje kommun och varje skola skall upprätta skriftliga kvalitetsredovisningar av sin verksamhet. Kvalitetsredovisningarna skall göras årligen och ingå i den kontinuerliga uppföljningen av kommunens skolplan och skolans arbetsplan.

Huvudansvaret för den nationella utvärderingen ligger på Skolverket. Regeringen har i verkets instruktion slagit fast att Skolverket skall ut-

*Fel! Okänt
växelargument.*

veckla, kontrollera och stödja kvalitetssäkringsarbetet i skolväsendet. Det skall bl.a. ske genom statliga utbildningsinspektörer.

Utbildningsinspektörerna har nu fått sitt första uppdrag. Under 1998 skall nationella kvalitetsgranskningar göras på tre områden: elever i behov av särskilt stöd, rektor som styrfunktion i en decentraliserad skolorganisation samt läs- och skrivprocessen som ett led i undervisningen.

Enligt skollagen skall särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. I grundskoleförordningen föreskrivs att ett åtgärdsprogram skall utarbetas av berörd skolpersonal i de fall en elev har behov av särskilda stödåtgärder. Gymnasieförordningen föreskriver att stödundervisning skall anordnas för elever som under en begränsad tid har behov av extra stöd i skolarbetet. Skolans uppgift är att se till att alla elever får möjligheter att uppnå läroplanernas och kursplanernas mål. Detta är inte bara den enskilde lärarens ansvar utan även ett gemensamt ansvar för rektor och all personal. Skolan har skyldighet att ge alla barn reella möjligheter att uppnå målen för årskurs 5 och årskurs 9.

Skollagen ställer således krav på skolan och skolans huvudman. En noggrann kvalitetsuppföljning, både lokalt och på nationell nivå, är en förutsättning för att dessa krav skall kunna uppfyllas. Den nationella skolpolitiken har också ett ansvar för att skapa en sådan ekonomisk utveckling att kommunerna kan leva upp till dessa krav. I tider av besparingar finns alltid risken att elever i behov av särskilt stöd kommer i kläm. Därför har dessa prioriterats när statsbidragen till kommunerna fr.o.m. 1997 höjs.

Den snabba utvecklingen i samhället påverkar givetvis skolan. Därtill kommer nya läro- och kursplaner som också förändrar skolans arbete. Lärararbetet har förändrats och blivit mer mångfasetterat. Arbetet som lärare har blivit både viktigare och svårare. Mot bakgrund av alla dessa förändringar är det nödvändigt att förändra arbetssätt och arbetsformer i skolan. Jag har i olika sammanhang sagt att jag tror på ett mer utvecklat samarbete mellan lärare, t.ex. i form av arbetslag. Men det är ingenting som kan styras uppifrån. De nya läroplanerna och kurs- och timplanerna ger stort utrymme för lärare och elever att tillsammans utforma undervisning och annan verksamhet i skolan på ett sätt som passar dem bäst. Jag vill i det här sammanhanget nämna att Utbildningsdepartementet inbjudit landets samtliga grund- och gymnasieskolor att delta i projekt som syftar till att utveckla lärarnas yrkesroll. Att döma av det stora antal ansökningar som inkommit har intresset bland lärarna varit mycket stort.

Jag ser allvarligt på rapporterna om våld i skolan. Skolan har som uppgift att förmedla de regler och normer som präglar vårt samhälle. Enligt regeringens nationella brottsförebyggande program (Ds 1996:59) bör skolorna upprätta handlingsprogram för hur man skall hantera brott som begås av elever i skolan eller i dess närhet. Skolverket skall göra en kartläggning av hur uppföljning och utvärdering av skolans värdegrund sker. Skolverket skall vidare med hänvisning till riksdagens beslut om mobbning effektivisera sitt samarbete med myndigheterna inom Arbetarskyddsverket i frågor som rör skolornas fysiska och psykosociala arbetsmiljö. Båda uppdragen skall redovisas under innevarande år.

Naturligtvis skall ingen bli utsatt för våldshandlingar i skolan. I egen-skap av huvudman för skolan måste kommunen ta ett stort ansvar och ge

rektor stöd så att det inte råder osäkerhet om hur skolan skall agera i exempelvis konfliktsituationer.

Sedan den 1 januari i år har vi en lagstiftning som tydligare än förut markerar att varje vuxen som arbetar i skolan är skyldig att ingripa och förhindra varje form av mobbning, rasistiska beteenden eller annan kränkande behandling. Mitt intryck är att alltför skolor och skolledare prioriterar arbetet mot våld och trakasserier. Ett framgångsrikt arbete för en trygg skola förutsätter att alla krafter mobiliseras. Det är särskilt viktigt att elever och föräldrar engageras. Deras insatser är avgörande för att påverka klimatet på en skola. Samarbete med t.ex. närpolis, socialtjänst, kyrkan och föreningslivet är naturliga och värdefulla inslag i skolarbetet. Kommittén för brottsförebyggande arbete har tillsammans med BRÅ startat ett särskilt skolprojekt för att pröva nya arbetssätt och idéer när det gäller skolan och dess roll i det förebyggande arbetet. Skolverket har vidare, med anledning av ovan nämnda riksdagsbeslut, fått i uppdrag att utarbeta kommentarer och referensmaterial om hur man lokalt, i kommuner och skolor, kan arbeta med värdegrundsfrågor.

Anf. 12 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. I stort sett kan jag hålla med ministern om det som sägs i svaret. Jag tycker att det är en bra modell för hur man skall klara skolan i framtiden. Men min fråga var egentligen litet mer riktad till hur man skall klara situationen i dag.

Jag tycker inte att ministern i det fallet i sitt svar har tagit den allvarliga situation vi kan se i skolan och hur våra barn mår på riktigt konkret allvar. Visserligen hänvisar ministern till pengarna. Men jag tycker att det nu börjar bli en aning tjugigt med de 4 miljarderna som skall räcka till alltihop ute i kommunerna.

Jag har gjort en kontroll med Kommunförbundet och frågat hur det ser på det här. Det svar jag har fått är att man håller på att göra en enkätundersökning. Man har ännu inte fått in alla kommunsvar. Men vad man kan se är att den totala sysselsättningen i kommunsektorn beräknas bli ungefär oförändrad under år 1998 jämfört med år 1997.

Kommunsektorn omfattar oerhört många sektorer. Men om vi kan vara överens om att skolan skulle behöva mer resurser kan vi av Kommunförbundets svar se att det inte blir några mer resurser i form av mer personal eller mer kringpersonal. Det kommer naturligtvis att drabba dem som behöver de resurserna.

Jag har varit runt litet grand och träffat personal på barn- och ungdomspsykiatriska mottagningarna. Där har man fått en ökad arbetsbelastning. Man säger att det rör sig om ökningar med 50–100 % av remisserna till barn- och ungdomspsykiatriska mottagningar.

Jag frågar då om orsakerna till detta. Det svar som jag ganska samfällt får är: Det beror på att man har ryckt undan resurserna i skolan och i barnomsorgen. Det är för få vuxna, och framför allt har man tagit bort kuratorn, skolpsykologen, skolsköterskan, vaktmästaren och de som var en resurs runtomkring barnen.

Jag tycker inte att jag i interpellationssvaret får något riktigt konkret svar. Vad skall skolministern göra för att barn med behov av stöd får det och får det nu? Det är litet sent att säga att de får det nästa år eller året därpå.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Däremot tycker jag att det som sades om att förbättra lärarnas situation var bra, fränsett att de inte ges mer resurser. Tankebanorna kring hur det skall bli bättre att jobba i skolan och intressantare och viktigare i skolans arbete tycker jag ändå att skolministern har fått med.

Sedan gäller det den otrygga situationen och att man skall behöva ringa efter polis. Också där är intentionerna ganska bra. Men var finns resurserna? Skall vi i vårt välfärdssamhälle verkligen acceptera att man behöver ringa efter polis för att t.ex. polisanmäla en sjuåring, något som vi har sett exempel på och hört om? Är det inte oerhört viktigt att vi faktiskt har vuxna som klarar av små barn och deras behov? Det är fråga om väldigt små barn.

Jag vill ha litet mer konkret information. Vad gör ministern i dag, och vad tänker regeringen göra, för att åtgärda de problem som vi ser?

Anf. 13 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Marianne Samuelsson och jag delar ett stort engagemang för skolfrågor. Jag tror att det är viktigt, och det kommer ofta till uttryck här i kammaren, att det finns ett stort politiskt engagemang för skolfrågorna. Det finns också ett motsvarande engagemang ute i samhället. Man vill satsa på skolan och prioritera skolan.

Det är sant att det finns en rad allvarliga problem i svensk skola i dag. Men det är också viktigt att vi inte låter debatten styras av bilden i medierna. Problemen i dagens skola är inte särskilt mycket annorlunda än vad de var i går, utan det är ungefär samma sorts problem som vi fortfarande har. Vi skall inte negligera de problemen. Men vi skall också se att i en internationell jämförelse har vi även i dag väldigt bra resultat i svensk skola. Vi måste hålla båda de bilderna levande.

Vad är det då som behöver göras? Det kan naturligtvis vara så att man ute i skolorna inte vet hur man skall kunna hantera problemen. Men min bestämda bild är att man i skolorna vet ganska väl vad som behöver göras och vad man vill göra. Man har konkreta elever som inte har tillräckliga kunskaper eller som har andra problem och svårigheter, t.ex. läs- och skrivsvårigheter, sociala handikapp, dolda handikapp eller den sortens svårigheter.

Man vet ganska väl ute i skolorna vad dessa elever behöver. Men man har inte haft resurser för att ge dem det. Man har inte haft pengar för att göra halvklasstimmar några gånger till i veckan, för att kunna ha en speciallärare till eller för att kunna göra litet mindre undervisningsgrupper. Det är i första hand resurser som man behöver för dessa elever.

Jag känner mig ganska trygg i förvissningen att åtgärdsprogram upprättas ute på skolorna. Man vet vad man vill göra, men man har inte haft pengar till det.

Då är mitt viktigaste ansvar som skolminister att se till att de här pengarna nu kommer fram. Och det gör de inte huvudsakligen genom ökade statsbidrag utan genom att vi för en politik som gör att vi har en sund ekonomisk utveckling. Framtiden ser ganska ljus ut för Sverige. Då ser den också ljus ut när det gäller resurser till skolan.

Då måste vi också till detta koppla att vi ökar kontrollen. Och jag vill säga till Marianne Samuelsson att det inte bara är Kommunförbundet som kontrollerar hur pengarna används ute i kommunerna. Det är också t.ex.

Skolverket, som har ett särskilt uppdrag att följa upp de s.k. Persson-pengarna.

Jag vill dock säga att det viktigaste inte är vilka pengar man har använt till vad i skolan. Det viktigaste är att pengarna har givit resultat. Jag är inte nöjd om man i en kommun säger att man har använt alla pengar till skolan om detta ändå inte har lett till att alla elever har fått den trygga skolgång och de grundläggande kunskaper de har rätt till. Det är det viktigaste; att vi utvärderar utifrån de krav som faktiskt ställs i skollag, läroplan och kursplaner.

Utöver de utökade resurserna till kommunerna och en sund ekonomisk utveckling finns ju nu också möjligheten att tillfälligt, för den akuta situationen, ta in s.k. resursarbeten i skolan. Det är något som jag önskar att man skall göra mer ute i kommunerna. Man borde använda sig av denna möjlighet just här och nu när vi har den stora arbetslöshet som vi har.

När det gäller frågan om polisanmälan, vill jag säga att det självklart aldrig är så att polisen kan hjälpa en sjuåring. Det är inte polisens uppgift att uppfostra barn eller att ta sig an problem för sjuåringar. Men jag tycker också att det är litet fel att vända det till att säga: Vi skall inte acceptera att man *måste* ringa polis. I det aktuella fallet tror jag inte att det var så skolan kände att man måste för att man inte kunde hantera frågan. Man hade faktiskt ett lokalt beslut, som var ganska fyrkantigt, om att det var så man skulle agera.

Jag tror att man ute på skolorna *har* möjlighet och kapacitet att också hantera problem med våld och mobbning. Men det behövs mer av civilkurage. Det behövs mer av ett gemensamt synsätt. Man måste på varje skola utarbeta gemensamma rutiner där elever, lärare och föräldrar blir involverade i detta arbete. Jag välkomnar, det måste jag ändå säga, att skolorna inte tror att de kan lösa alla problem själva utan att de också är öppna och använder sig av den kapacitet som finns hos närpolis och sociala myndigheter.

Anf. 14 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag måste säga att jag blir något förvånad över att skolministern tar så lätt på dagens situation i skolan. Skolministern säger att hon anser att man *har* möjlighet och kapacitet på skolorna att hantera mobbning och att hantera sin arbetssituation. Hur kommer det sig då att en så stor andel av lärarna säger att de skulle vilja sluta just för att de känner att de inte orkar och inte räcker till?

Jag tycker att det är oerhört viktigt att faktiskt lyssna på de här signalerna. Det är ju inte riktigt så att det ser ut som det gjorde tidigare. Skolministern talade ju redan i sitt svar om att man har dragit in 19 % av resurserna. Det är väl gott och väl att det finns ett politiskt engagemang. Men pengarna finns ju inte i kommunerna. Det behövs faktiskt mer resurser i form av pengar för att man skall kunna ha tillräckligt med personal för våra barn.

En viktig fråga att fundera över är väl: Är det vettigt som vi har det i dag när så många människor går arbetslösa och betalas av statskassan samtidigt som kommunerna inte kan få ta del av de här pengarna för att behålla eller nyanställa personal inom skolan och barnomsorgen – som ju är en oerhört viktig bas för att barnen skall känna sig trygga?

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

Jag tycker inte att vi i dag kan se att skolan har all den kapacitet som skolministern skulle önska och som hon också talar om. Jag tror att det behövs mer av riktade resurser till skolan för att klara detta.

Då får man fundera över hur man skall göra detta. En del är väl det här med uppföljningsarbetet. Hur får man resurser till det i dag? Finns det *några* pengar medskickade för att klara det? Har man några som helst former av sanktionsåtgärder om man upptäcker att något har gått fel eller att det inte fungerar som det var tänkt? Eller går man så att säga bara vidare och fortsätter utifrån att man skriver ett papper och säger: Tyvärr räcker inte resurserna. Tyvärr fungerar inte det här enligt skolplanen.

Jag tror faktiskt att vi måste ta de här signalerna på allvar. Det saknas faktiskt resurser för *det här* årets skolarbete. Det är möjligt att det kan bli bättre *nästa* år, eftersom regeringen då tänker skicka med pengar. Men man måste sätta det här i relation till verkligheten. Regeringen har beslutat om ganska mycket pengar till exempelvis utbyggnad av vägar, till JAS-plan och till en hel del andra satsningar som det kanske inte alls finns samma akuta behov av som det finns när det gäller att satsa på våra barn. Våra barn är framtiden. Därför måste det till resurser för att de skall må bra, för att de skall orka och för att de skall kunna ta över. De signaler vi har i dag går i precis motsatt riktning.

De resurssvaga barnen skulle behöva de här extra stöden, och skolplanen talar i vackra ordalag om hur det egentligen borde se ut. Men det *ser* inte ut så på kommunal nivå i dag. Kommunförbundet är inte kontrollorgan åt kommunerna när det gäller skolorna. Det är det Skolverket som är. Men Kommunförbundet har dock en möjlighet att lyssna av vart de där pengarna som skulle gå till extra resurser – det skulle regeringen se till – har tagit vägen. Hur kommer kommunerna att använda dem?

Då visar det sig att det blir inte ytterligare personal. Då har man inte heller löst det som är det viktiga; att det behövs mer resurser för våra barn.

Anf. 15 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är inte alls så att jag tar lätt på dagens situation. Vi har ett antal mycket allvarliga problem i dagens skola. Vad jag vill säga, och vad jag har sagt många gånger både här i kammaren och i andra sammanhang, är att jag ser att några av dessa problem faktiskt beror på det faktum att skolan har förlorat så pass mycket resurser under 90-talet. Jag tror att det allvarligaste problem som vi har i dag i skolan är att vi har en liten grupp elever som lämnar skolan med otillräckliga kunskaper.

Det är förvisso inget nytt problem. Men konsekvensen av att göra detta blir allt värre ju längre vi går in i ett kunskapssamhälle. Den här gruppen elever lämnar också ofta skolan med ett knäckt självförtroende och en uppfattning av sig själva som säger att de inte duger, att lärande inte är något för dem. Det är ett oerhört handikapp i ett kunskapssamhälle. Och det finns tecken som tyder på att denna grupp har blivit större under 90-talet. Vi har inte tid eller råd att vänta på att bli säkra på att utvecklingen går åt det här hållet. Vi måste göra insatser för de här barnen *nu*. Det är därför vi särskilt har pekat ut insatser för elever i behov av särskilt stöd när det gäller de extra pengar i statsbidrag som kommunerna nu får.

Det är viktigt att fråga sig: Är det så att skolan har duktig personal och duktiga lärare och att man vet ganska väl hur problemen ser ut men att det fattas resurser? Det är huvudsakligen den bilden jag har. Eller är det så att det finns ett systemfel inne i skolan och att det inte alls är en resursfråga? Den uppfattningen finns också i den politiska debatten, men den delar jag inte.

Vi *har* ett allvarligt problem. Alla skolans problem kommer inte att lösas med mer resurser. Det tror jag inte. Men några av de allvarligaste problemen kommer att lösas. Det gäller särskilt insatser för de elever som är i behov av särskilt stöd. Det är ju därför vi gör den här prioriteringen.

Jag tycker att Marianne Samuelsson debatterar litet grand som om regeringen inte hade lyckats göra den här prioriteringen. Jag tror att det var få som trodde 1994 att det skulle vara möjligt under den innevarande mandatperioden att både klara av att sanera statsfinanserna och att göra nya, stora investeringar – som det faktiskt handlar om – i skola, vård och omsorg och i utbildningssektorn i övrigt.

Vi har ändå lyckats med detta, och det är jag otroligt stolt över. Men det finns stora hål att stoppa i. Självklart är det inte vettigt att en så stor andel av befolkningen går arbetslös när det finns arbetskraftsbehov i skola, vård och omsorg. Det är just därför som vi tillfälligt har givit möjligheten till resursarbete. Det har vi gjort just för att det inte skall vara så att man skall behöva gå arbetslös när det behöver utföras arbete i skola, vård och omsorg.

Det är nu alltfler kommuner som använder sig av denna möjlighet. Men jag skulle vilja se att ännu fler gjorde det. Det ger också en möjlighet att använda de statliga pengar som i dag går till kontant arbetsmarknadsstöd på ett vettigare sätt i den sektor där det finns ett stort behov av arbetskraft.

Marianne Samuelsson frågade också om sanktionsmöjligheter gentemot kommunerna. Låt mig först säga att det inte finns något som helst utrymme för kommunerna att konstatera att de inte kan uppfylla lagen och sedan bara strunta i den. Lagen gäller för kommunerna. Kommunerna är skyldiga att leva upp till det som sägs i skollag och läroplan. Det finns ingen gummiparagraf som säger att har man inte råd, så slipper man. Man *måste* göra detta.

Den situation som vi har i dag är att när Skolverket kritiserar en kommun leder det alltid till åtgärder i den kommunen.

Det är ändå viktigt att fundera över om vi behöver andra eller ytterligare sanktionsmöjligheter utöver dem vi har i dag. Skolverket har i uppdrag att överväga den frågan och komma med förslag på om det behövs ytterligare sanktionsmöjligheter och hur de i så fall skulle se ut.

Fru talman! Marianne Samuelsson pekar ut investeringar i vägar och flygplan som om det vore det som regeringen satsar på, men så ser det inte ut. Den socialdemokratiska regeringen har en utomordentligt tydlig prioritering av utbildning, skola, vård och omsorg. Där ligger de stora resurserna och den tydliga prioritering som den här regeringen har gjort, när det nu finns möjlighet att investera och satsa med egna pengar och inte med lånade.

Anf. 16 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Tyvärr håller jag definitivt inte med om att den socialdemokratiska regeringen har prioriterat skolan och kommunsektorn. Socialdemokraterna införde t.o.m. skattestopp i kommunerna och gjorde det därmed omöjligt för kommunpolitikerna att avgöra hur mycket resurser de själva behövde. Dessutom har regeringen satsat 20 miljarder på ett EU-medlemskap och ger redan det här året 6 miljarder till Södra länken i Stockholm – de 6 miljarderna för en vägstump i Stockholmsområdet skall jämföras med 4 miljarder, som skall täcka in hela kommunsektorn i alla landets kommuner.

Det säger sig självt att det inte är kommunerna och de mjuka verksamheterna som den socialdemokratiska regeringen prioriterar. Det är precis tvärtom. Det är bara tragiskt att skolministern tvingas försvara att resurserna i skolan är så knappa som de är. Skolministerns politik och hennes idéer kring vad skolan skulle behöva är mycket bra, och det är synd att skolministern inte slår näven i bordet och säger att det är helt oacceptabelt att hon som skolminister får så litet pengar, när pengarna går till andra saker i det här landet.

Det är en självklarhet att vad som behövs inte är projektarbeten eller resursarbeten där man först sparkar människor från den kommunala sektorn och sedan som en arbetsmarknadsåtgärd låter dem gå in i verksamheten med en lägre lön än vad de hade innan. Det som behövs är riktiga jobb. På så vis kan vi visa att vi i det här landet faktiskt prioriterar barnen. Säger vi att det behövs vuxna människor i barnens värld måste vi också visa det med pengar. Då är det som jag ser det självklart att man tar av de pengar som man i dag betalar till arbetslösheten – arbetslösheten kostar i dag ca 100 miljarder – och flyttar ned dem till kommunsektorn, så att det finns vuxna runt våra barn och de kan känna sig trygga.

Anf. 17 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! I början av den här diskussionen var Marianne Samuelsson och jag någorlunda överens om intresset av att värna skolan, men Marianne Samuelssons senaste inlägg visar att vi har grundläggande skillnader i synsätt. Det handlar om en medvetenhet om hur resurser skapas i samhället. Kommunernas knapphet på resurser beror inte på att de har höjt skatten för litet de senaste åren, utan den beror på att Sverige har gått igenom en oerhört djup ekonomisk kris, som jag som socialdemokrat tycker att den förra regeringen också förvärrade genom sitt agerande. Att kommunerna inte har haft resurser beror på att vi har förlorat så många arbeten i Sverige, det beror på att så många företag har gått i konkurs och att det inte har funnits någon tilltro till svensk ekonomi i utlandet. Det är inte så att vi hade kunnat undvika krisen genom att höja kommunalskatterna väsentligt mycket mer.

Det är heller inte så att regeringen sitter och uppfinner pengar och delar ut till de mest behövande statsråden. Regeringen bedriver ett kollektivt arbete för att skapa möjligheter för Sverige att på nytt bli ett starkt land, så att vi kan prioritera välfärdspolitiken och särskilt satsa på barn, gamla och sjuka. Det är vad vi gör, och vi investerar också för framtiden. De största investeringarna som vi gör handlar om utbildning. Det utgör den absolut största delen av de framtidsinvesteringar som regeringen står för. Om Marianne Samuelsson jämför den svenska regeringens politik

med den som förs t.ex. i de andra länderna i Europa skall hon se att det inte finns någon annan regering som gör så tydliga prioriteringar eller som för den delen har lyckats så väl med saneringen av ekonomin. Det finns ingen annan regering som gör så tydliga prioriteringar av skola, vård och omsorg och utbildning för hela befolkningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

7 § Svar på interpellation 1997/98:121 om svenskt militärt stöd till Baltikum

Anf. 18 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Henrik Landerholm har frågat mig om svenskt militärt stöd till Baltikum.

I november 1996 uppdrog regeringen åt Försvarsmakten att mot bakgrund av de nedskärningar som skulle genomföras i samband med 1996 års försvarsbeslut analysera och redovisa möjligheterna till utökat stöd till de baltiska länderna. Uppdraget gällde såväl stöd till utbildning som materiellt stöd till uppbyggnad av försvarsmakter under demokratisk kontroll. Uppdraget inkluderade också förslag till konkreta insatser för att stärka dessa länders förmåga att delta i och tillgodogöra sig PFF-samarbetet.

Försvarsmakten redovisade uppdraget i augusti 1997. Det hade då utarbetats genom en nära och fortlöpande dialog med försvarsministerier och militära högkvarter i de baltiska länderna. Redovisningen visar på ett stort behov av både utbildning och materiel. Mot bakgrund av dialogen med de baltiska staterna gjordes en tydlig prioritering av projekt.

En glädjande slutsats var att mycket av det som för de baltiska staterna prioriteras högt är projekt som pågått under flera år. Det är regeringens avsikt att dessa projekt skall fortsätta. Här kan särskilt nämnas den baltiska fredsbevarande bataljonen BALTBAT, den baltiska marina styrkan BALTRON och utbildning av baltiska officerare vid svenska officershögskolor. Flera av dessa projekt drivs inom en multilateral ram.

Henrik Landerholm frågar hur arbetet med det fortsatta militära biståndet fortskrider i Regeringskansliet. Vad gäller de säkerhetsfrämjande insatserna som finansieras inom ramen för Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa kan nämnas en rad projekt som beslutats, t.ex. fortsatt stöd till BALTBAT, BALTRON, ett antal ytterligare utbildningsinsatser, minröjning i baltiska vatten och stationering av en rådgivare vid Estlands försvarsministerium. Andra projekt är under beredning, t.ex. överföring av viss garnisonsmateriel som finns i överskott inom Försvarsmakten och sjukvårdsutrustning.

Försvarsmaktsuppdraget var en inventering av möjliga projekt. I sammanhanget bör framhållas att överföringarna till Baltikum är förenade med betydande kostnader, trots att det gäller överskottsmateriel. Bl.a. av detta skäl gjordes prioriteringar av Försvarsmakten av de föreslagna projekten. Alla projekt som är möjliga att genomföra kommer således av resursskäl knappast att genomföras. Beslut om genomförande kommer successivt att fattas.

Försvarsbeslutet, som fattades av riksdagen 1996, uttrycker en tydlig inriktning av samarbetet med de baltiska staterna inom det militära området. Samarbetet bör bidra till en bättre demokratisk kontroll av försvaret och skall kunna omfatta ett brett spektrum av åtgärder som utbildningsinsatser, rådgivning, samövningar och samverkan inom PFF-ramen samt krigsmaterielexport.

Försvarsmaktens utredning visar tydligt att de baltiska staterna prioriterar anskaffning av pansarvärnsvapen och luftvärnsvapen. Både pansarvärnsvapen och luftvärnsvapen finns tillgängliga som överskottsmateriel, men även här är inte obetydliga kostnader involverade, t.ex. vad gäller utbildning.

Regeringen ser för sin del inga generella hinder mot att de överskottsvapen som nämnts försäljs till Estland, Lettland och Litauen. Det är regeringens uppfattning att vapnen skall försälas enligt gängse förfaringsätt och därmed åsättas ett rimligt värde. I sammanhanget vill jag erinra om att den svenska lagstiftningen föreskriver att export av vapen skall prövas från fall till fall. Sverige har tidigare sålt granatgevär till Litauen. Det är även avsikten att Försvarsmakten skall få uppdraget att genomföra erforderlig utbildning.

Regeringen kommer att successivt i vår fatta beslut i enlighet med den redovisning som jag här har givit. Regeringen kommer också att informera de berörda länderna om regeringens bedömning.

Med detta anser jag mig ha besvarat frågorna i Henrik Landerholms interpellation.

Anf. 19 HENRIK LANDERHOLM (m):

Fru talman! Trots förseningen vill jag ta tillfället i akt att oförbehållsamt tacka försvarsministern för svaret. Det är naturligtvis viktigare för mig att frågan som jag tog upp, den om svenskt militärt stöd till Baltikum, fått en i princip riktig lösning än att svaret kom i rätt tid. Att Sverige skall stödja baltiskt försvar är en oomtvistad fråga, som ändå gått litet i stå. I den mån min interpellation har kunnat bidra till att snabba på den här processen gläder jag mig åt det.

I slutet av förra året fanns det nämligen en utbredd uppfattning i Baltikum att man offrats på det svensk-ryska samarbetets altare. Det fanns t.o.m. rykten om att president Jeltsin fått löften om att inga vapen skulle överföras till Baltikum vid sitt besök här i Sverige. För att stävja sådan ryktesspridning, som oftast beror på brist på information snarare än på ond vilja, är regeringens beslut extra viktigt. I verkligheten stöder ju ryssarna själva, åtminstone indirekt, de baltiska ländernas försvar. I Litauens flotta stävar i Östersjön två fregatter som köpts från Ryssland. Argumentet om att vapenöverföring är känslig för Ryssland faller alltså platt till marken.

Även om jag är nöjd med försvarsministerns principiella besked finns det åtskilligt som återstår att diskutera. Han pekar bl.a. på de höga kostnader som gör en del av projekten praktiskt besvärliga. Frågan är hur materiel som skall avvecklas över huvud taget kan åsättas något värde när det med hänsyn till alternativkostnaden, dvs. kostnaden för skrotning, borde vara möjligt att skänka materielen i stället för att ta betalt. Eller är det bara av principiella skäl som regeringen vill att all överföring av krigsmateriel till Baltikum skall passera genom för försäljning gängse

instanser, dvs. Exportkontrollrådet och Inspektionen för strategiska produkter?

Andra länder har valt modellen att skänka – bl.a. Tjeckien, som enligt uppgift erbjudit Litauen stridsvagnar. Varför inte Sverige? frågar man sig.

Kostnaden för utbildning av baltiska instruktörer – för det är väl det som det handlar om när det gäller luftvärns- och pansarvärnsvapen – kan heller inte bli oöverstiglig. Det kan på sin höjd handla om några enstaka baltiska officerare som tas hit eller några enstaka svenska officerare som följer med materielen dit. Med det överskott vi har på svenska officerare är alternativkostnaden för användning av dem mycket låg. Varför se problem i stället för möjligheter, försvarsministern?

Som sagt: Jämfört med vad det kostar att skrota systemen torde det snarare bli fråga om att balterna kan få betalt för att ta emot utrustningen.

Den andra konkreta fråga jag skulle vilja ställa till försvarsministern är nära kopplad till den om eventuella kostnader för stödet. I svaret nämns att materielen skall "åsättas ett rimligt värde". Vad innebär det när skrotningskostnaderna är högre än restvärdet? Skall den finska modellen, där 19 haubitsar såldes för en mark vardera, vara vägledande? I så fall ser jag inga problem. Vad är ett rimligt värde för materiel som annars skall skrotas?

Min sista fråga gäller strategin för vapenstödet till Baltikum. Kan det påbörjas omedelbart? Och är det verkligen så att regeringen inte tänker sig något sammanhållet program, koordinerat med andra länders stöd, så att den process som inleddes för drygt ett och ett halvt år sedan får en slutpunkt? Försvarsmakten har presenterat ett smörgåsbord, precis som försvarsministern redovisat. Är det inte rimligt att regeringen samlat prioriterar vad som skall ingå i det militära biståndet till Baltikum i stället för att fatta beslut efter hand?

Anf. 20 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Den redovisning som Försvarsmakten gjorde var omfattande, men den innehöll en del frågeställningar som det har varit viktigt att penetrera. En sådan fråga har varit just prissättning på materiel och kostnader förknippade med olika materielöverföringar. Man kan inte ta så lätt på saken som att säga att det är obetydliga kostnader för de kategorier det handlar om, och det gäller både vapen och annan materiel. Jag kan nämna att Försvarsmakten, visserligen ganska översiktligt men ändå, lägger ganska stora kostnader på att överföring skall ske på ett sätt som innebär att det t.ex. inte uppstår risk för olyckor vid hanteringen av vapen, ammunition osv. Det har varit en ganska betydelsefull del. Ett samlat program, som skulle innefatta det mesta av det som Försvarsmakten menade fanns överblivet i svensk materiel, kan vara förknippat med ganska betydande kostnader.

När det sedan gäller prissättningen kommer vi utifrån den redovisning jag har gjort, där vi talar om rimliga priser, att meddela de baltiska länderna att de är välkomna att inleda överläggningar med den svenska sidan. I det sammanhanget kommer vi att ta upp hela paketet av kostnader kring materielen i sig, utbildning – vilken kan äga rum delvis i Sverige och delvis i mottagarlandet – och transporter.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

En viktig sak som vi via ISP självklart måste ha förvissning om är allt som är förknippat med förvaring, säkerhet, slutanvändarintyg osv., dvs. det som är det gängse vid försvarsmaterielexport. Därmed har jag besvarat den första frågan från Henrik Landerholm. Vi har funnit att det naturliga har varit att gå den väg där vi har etablerat både ett regelverk och ett myndighetssystem, nämligen Inspektionen för strategiska produkter. Det är den väg som vi använder i övriga fall beträffande vapen, och den har visat sig innebära att de svenska intressen som finns i sådana här sammanhang blir väl tillgodosedda.

Jag räknar med att vi successivt kommer att kunna fatta beslut både beträffande vapendelar och andra delar utifrån den redovisning som Försvarsmakten har gjort på regeringens uppdrag om överföring av materiel.

Vi kommer självfallet också att orientera den grupp länder som fungerar som support för de baltiska ländernas försvarsarbete. Det är en grupp länder som i andra sammanhang, t.ex. när det gäller BALTBAT, BALTRON m.m., för överläggningar och informerar varandra om biståndsprogram knutna till försvarssektorerna i respektive land.

Anf. 21 HENRIK LANDERHOLM (m):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för svaren respektive försöken till svar på mina frågor.

När det gäller processen har jag förståelse för och respekterar försvarsministerns uppfattning att det gängse regelverket för överföring av krigsmateriel sannolikt är det enklaste sättet att snabbt kunna överföra materiel.

När det gäller Försvarsmaktens redovisning består den av olika delar. Jag inser väl att en del av de projekt som redovisats är ganska kostnadskrävande, eftersom de innefattar även andra saker än enbart direktöverföring och kanske en begränsad utbildning. Vid sidan av dessa finns det däremot en hel del andra projekt, inte minst materielprojekt. På grund av att det svenska försvaret under 90-talet minskat sin krigsorganisation med många hundra tusen man har det blivit mycket vapen över. Där är försvarsministern mig fortfarande svaret skyldig. Alternativkostnaderna för att skrota all denna materiel – och det måste genomföras, oavsett om det handlar om ammunition som skall störtas till höga kostnader eller som i det här fallet skrotning av PV-vapen och luftvärnspjäser – är mycket stora. Självklart måste det här kunna göras en avvägning av vad som är billigast – direktöverföring, någon form av export eller skrotning. Jag tycker att försvarsministern försöker måla upp problemen som något större än vad de egentligen är.

Min fråga om prissättning av materielen kvarstår fortfarande. Ett rimligt värde åsätts, heter det. Jag frågade särskilt försvarsministern om det finska exemplet med en symbolisk summa för respektive system är någonting som kan fungera som ett föredöme eller om det inte är så försvarsministern ser det hela.

Dessutom har jag en fråga av eget intresse och för min egen kunskapsuppbyggnad. Det gäller vad som i svaret avses med "viss garnisonsmateriel" – ett uttryck som aldrig tidigare kommit till min kännedom.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 22 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Det är självklart att vi skall väga in alternativkostnader för skrotning. Men rent generellt vill jag säga så här: Vi drömmer inte om att det, på grund av att vi varje år utrangerar försvarsmateriel och att detta leder till en kostnad i Sverige, skulle vara enklare för oss att se till att denna kostnad i olika former lämnar vårt land. Det är självklart att ett land som vårt, som har byggt upp ett försvar och håller det på hög nivå, också i princip varje år måste ta ansvar för utgående materiel och se till att den förstörs på ett miljömässigt korrekt sätt. Men självklart kommer vi också att väga in alternativkostnadsresonemang.

Vad är ett rimligt värde? Det vore fel av mig att inför Sveriges riksdag och inför offentligheten inleda en diskussion på den svenska sidan om en prisförhandling som skall äga rum med kommande köpare, och där det skall involveras möjligheter inte bara till materiel utan också till utbildning, transporter, m.m. Men avsikten är att utgå från att det är materiel som är tillverkat ganska långt tillbaka i tiden, som inte har ett alternativt värde och där vi också vet att det finns vad man kan kalla en andrahandsmarknad i världen. Vi skall försöka att utifrån de här utgångspunkterna inleda överläggningar med de baltiska länderna.

Man måste också överväga och ha respekt för vad som är de baltiska ländernas egen ekonomiska förmåga. Hur mycket materiel kan man ta emot och samtidigt knyta till bra utbildning, bra förvaring och sätta in i ett bra försvarskoncept? Det är en mycket viktig sak, och vi gör en viktig insats när vi genom en särskild företrädare, som har offentliga direktiv, bistår länderna med en totalförsvarsplanering. En viktig sak där är att få bra avvägningar mellan kostnader för olika komponenter i ett försvar.

Jag vill bara säga att vi måste ha respekt också för vad våra baltiska grannar själva vill formulera som sina möjligheter att långsiktigt ha om hand och kunna använda materiel på ett sätt som är väl integrerat i de försvarsdoktriner som de bygger upp.

Slutligen vill jag säga att viss garnisonsmateriel syftar på sådant som händer när man lämnar kaserner och kasernområden i vid mening. Jag kan säga att den uppräknings som jag minns i detta sammanhang handlar om sängar, om praktiska förrådsgrejor och sådant. Det är alltså ett ganska brett område av allt det som ingår i verksamheten vid en garnison och på en kasern.

Tack!

Anf. 23 HENRIK LANDERHOLM (m):

Fru talman! Att den svenska totalförsvarsrådgivningen till de baltiska länderna är ytterligt behjärtansvärd och nödvändig för länder som inte har tidigare erfarenhet vare sig av totalförsvarsplanering eller försvarsplanering är oomtvistat. Det gläder mig särskilt att försvarsministern pekade på rådgivning också vad gäller operativa behov och operativ planering. Även sådant behöver man hjälp med. Skulle Sverige kunna göra ytterligare saker och försvarsministern är anhängare av det skulle det glädja mig alldeles särskilt.

Jag blir emellertid något oroad när jag hör försvarsministerns resonemang kring hur den här försäljningen skall gå till. Å ena sidan får jag bilden av att värdet skall sättas mycket lågt, eftersom materielen är utgången och avskriven för svenska behov. Å andra sidan pekar försvars-

ministern på ett mer kommersiellt förhållande, dvs. vilket värde över-skottsmaterielen skulle kunna åsättas på en internationell vapenmarknad.

Jag ser inte frågan på det sättet. Jag ser denna fråga som en bistånds-fråga, en fråga om hur vi på bästa sätt och medvetna om att det här är fattiga länder med små ekonomiska resurser faktiskt också kan underlätta för dem att genomföra satsningar på andra viktiga politiska områden, inte minst de sociala. Därmed finns det stor anledning att överväga prissätt-ningen och se till att den blir rimlig också ur baltisk utgångspunkt, sär-skilt som de alternativkostnader jag tidigare talade om i normalfallet är mycket höga.

Anf. 24 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Henrik Landerholm kom i sitt sista inlägg också fram till begreppet rimlig. Det är det ord vi skall förhandla och överlägga om. Avsikten är att det skall vara ett rimligt pris. Självklart tar vi då i beak-tande vad två parter har att anföra kring begreppet rimlig.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1997/98:119 om varg

Anf. 25 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Lennart Brunander har frågat mig om jag är beredd att fö-reslå ändringar i jaktförordningen för att möjliggöra mer flexibla lösning-ar vad gäller varg än vad som är möjligt i dag.

Lennart Brunanders fråga avser bestämmelserna i jaktförordningen om skyddsjakt på varg, vem som skall besluta om sådan jakt och ersätt-ning för skada av varg.

Statens naturvårdsverk kan enligt 27 § jaktförordningen ge tillstånd till skyddsjakt på björn, järv, lo och örn om stammen utvecklats så att den är till synnerligt obehag för befolkningen eller orsakar avsevärd skada för tamdjursskötseln. När det gäller varg får tillstånd till skyddsjakt avse endast ett enskilt djur som orsakar avsevärda skador eller olägenheter.

Har björn, järv eller lo angripit och skadat eller dödat tamdjur får en-ligt 28 § jaktförordningen det angripande djuret dödas om ett nytt an-grepp på tamdjur kan befaras.

Före den 1 mars 1990 gällde samma bestämmelser om skyddsjakt för varg som för björn, järv, lo och örn. Begränsningarna i möjligheterna till skyddsjakt efter varg gjordes med hänsyn till den då mycket svaga varg-stammen.

Ersättning av statsmedel kan lämnas för att ersätta skada av vilt. Er-sättning lämnas dock inte om det gått att försäkra egendomen mot skadan. Numera kan inga andra tamdjur än yngre hundar försäkras mot skada av varg. Det innebär att statlig ersättning endast kan lämnas för hundar som är så gamla att de inte längre kan försäkras.

Naturvårdsverket presenterade i slutet av förra året ett förslag till änd-ringar i jaktförordningen. Verket tar upp bl.a. de paragrafer i jaktförord-ningen som Lennart Brunanders interpellation aktualiserar. Förslaget remissbehandlas för närvarande.

Naturvårdsverket föreslår när det gäller bestämmelserna om skyddsjakt i 27 § förordningen att vargen likställs med björn, järv, lo och örn. Särbehandlingen av vargen skulle därmed försvinna.

När det gäller ett återinförande av rätten i 28 § jaktförordningen att döda rovdjur som skadat eller dödat tamdjur uttalar Naturvårdsverket följande i fråga om varg: Rätten att döda angripande varg bör inte återinföras innan det är klarlagt att artens framtid inte riskeras i landet. När det finns tio etablerade vargpar på den skandinaviska halvön är detta kriterium emellertid uppfyllt, enligt verket. Just nu pågår inventeringar av bl.a. varg. De är inte slutförda, och vi vet inte om det i dag finns tio vargpar.

När det gäller ersättning för rovdjursskador anser Naturvårdsverket att jaktförordningen bör ändras så att ersättning och bidrag till skadeförebyggande åtgärder kan lämnas för skador av stora rovdjur på tamdjur, oavsett om de kan försäkras eller ej. Detta skulle ha mycket stor betydelse när det gäller att få acceptans för de stora rovdjuren. Rätten till ersättning bör enligt verket även omfatta hundar som skadas eller dödas av stora rovdjur. Detta gäller särskilt varg, där det kanske största hindret för acceptans av denna djurart från lokalbefolkningens sida är vargens benägenhet att ta hundar. En möjlighet till ersättning även för denna typ av skador skulle enligt Naturvårdsverket underlätta det svåra arbetet med att få förståelse också för framför allt vargen.

Det pågår således ett arbete som kan komma att medföra ändringar i jaktförordningen. Regeringen kommer efter remissbehandlingen att ta ställning i dessa frågor.

Anf. 26 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. I min interpellation efterfrågade jag regeringens ståndpunkt i den här frågan. Jag återkommer till det.

Vargen håller på att återinvandra i Sverige. Vi har inte haft varg i de allra flesta av de här områdena på kanske 150 år. Det gör att vi inte har något naturligt sätt att umgås med vargen. Vare sig vargen eller vi människor uppträder antagligen på ett naturligt sätt.

Det finns en inbyggd rädsla för varg. Man kan diskutera om det är rätt eller fel. Egentligen är det ointressant, för faktum är att rädslan finns.

Jag var i Dalsland före jul och träffade där människor som redovisade sin rädsla. De vågade inte släppa ut barnen på kvällarna när det var mörkt. Vargen fanns i trädgården och gick inte därifrån. De var inte säkra på hur vargen skulle uppträda.

I sådana lägen bör man kunna vidta åtgärder. Det är det som är bakgrunden till min fråga. Dessa människors rädsla måste tas på allvar. Den kan inte nonchaleras. Livskvalitet innebär att slippa vara rädd. Eftersom vargarna kommer närmare och blir fler till antalet blir frågan mer och mer aktuell. Då är det viktigt med förändringar.

Jag har frågat om regeringen tänker införa förändringar i 27 § och 28 § jaktvårdsförordningen och ändra ersättningsreglerna. Vem skall sköta detta? Länsstyrelserna eller Naturvårdsverket? Jordbruksministern har refererat vad Naturvårdsverket har lagt fram förslag om. Förslaget till förändring av 27 § stämmer ungefär överens med vad jag har efterfrågat. Det är naturligtvis bra. Det vore rimligt att också ändra 28 §. Vi vet inte

*Fel! Okänt
växelargument.*

exakt hur många vargar det finns. Den räkning som genomfördes före jul visar på att det finns ungefär 65 vargar. Jag vet inte om det innebär att det finns tio varpar. Bortsett från detta uppstår ändå dessa situationer och problem.

Ersättningsreglerna som beskrivs här är bra. Det vore verkligen bra om de införs. Det var nästan en olyckshändelse när reglerna ändrades för några år sedan vid ett beslut i riksdagen. Sedan har de justerats något. Det vore bra att få de missförstånd som finns i sammanhanget undanröjda.

Det är naturligtvis viktigt att kunna ha varg i Sverige. Vi har ett ansvar för den biologiska mångfalden. Men det är nödvändigt att förutsättningar är sådana att människor kan acceptera dem och känner trygghet i sin tillvaro. Först då kan det hela vara naturligt och riktigt. De förslag till ändringar av jaktvårdsförordningen som jag har tagit upp här och de förändrade reglerna för ersättning är viktiga att genomföra. Det vore bra om beslutsfattandet kunde flyttas ned till länsstyrelserna.

Jag skulle gärna vilja veta jordbruksministerns uppfattning om saken.

Anf. 27 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Det är nog regeringens uppfattning, inte min personliga, som är intressant i sammanhanget.

Det förslag som Naturvårdsverket har lämnat remissbehandlas nu. Det vore naturligtvis helt orimligt om jag som enskilt statsråd skulle ha en bestämd uppfattning redan under remissbehandlingen. Det skulle inte tas väl upp av vare sig riksdagens ledamöter eller någon annanstans i samhället. Låt oss i stället avvakta med ett beslut och därmed en åsikt i frågan från regeringens sida tills remissbehandlingen är avslutad och berörda parter har lämnat sina synpunkter. Då skall vi fatta beslut i frågorna.

Vargen är numera en realitet i vårt land. Vi är ovana vid detta – precis som Lennart Brunander säger. Vi hade nästan utrotat vargen i vårt land. En vargstam håller åter på att etablera sig, och den första kritiska gränsen har passerats. Vi kan inte riktigt bedöma hur snabbt etableringen fortgår. Efter det att den kritiska gränsen har passerats kan det bli en helt annan omfattning. I ett sådant läge behövs det en långsiktig politik av annan karaktär än den som var nödvändig när det var fråga om att rädda en akut utrotningshotad art.

Därför är det oerhört viktigt med det uppdrag riksdagen har gett regeringen att återkomma med en sammanhållen rovdjurspolitik som både beaktar det biologiska mångfaldsperspektivet att bevara den art som har en hemvist i vårt land, men att också beakta andra intressen, t.ex. näringsintressen eller lokalbefolkningars intresse av att tryggt leva och bo i sin del av landet.

Sören Ekström har fått i uppdrag att göra utredningen. Den kommer att i ett mer långsiktigt perspektiv behandla de frågor Lennart Brunander har berört. Jag delar uppfattningen att detta är en fråga där alla intressena måste tas till vara. Vi får inte avfärda den oro eller rädsla som människor runt om i landet känner. Jag ser med oro på att detta blir en diskussion inte bara om den konkreta frågan vargen och dess förekomst, utan också till en symboldiskussion i något slags motsättning mellan landsortsbefolkning och stadsbefolkning. Den diskussionen skall vi lämna därhän, utan i stället koncentrera oss på de konkreta sakfrågorna.

Det är bra att riksdagen har gett regeringen uppdraget. Jag ser fram emot de resultat som kommer att komma fram i utredningen. Jag delar verkligen uppfattningen att vi måste ta frågorna på största allvar. En förutsättning för att vi skall kunna ha en vargstam i vårt land är att det finns en acceptans hos människor i vårt land att vargstammen finns. Annars kommer detta att bli en omöjlighet.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 28 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Det verkar som att jordbruksministern tar frågan på allvar. Bara detta faktum gör att man kan se framtiden an med ett visst lugn. Jag frågade efter jordbruksministerns åsikt, men det är klart att det var regeringens åsikt jag menade. Den är viktig i sammanhanget.

Vargen är en realitet i dag. Det är likadant med vargen som med oss, dvs. den är ovan vid att umgås med oss. Ett normalt vargbeteende är att den finns i skogen och inte bland människor. Det är ett djur som inte passar bland människor. Det är inte heller naturligt att vargen skall göra det.

Om vi skall få den acceptans som både jordbruksministern och jag har talat om, är det nödvändigt att myndigheter – i det här fallet Naturvårdsverket – men även länsstyrelserna möter människorna så att de ser att de blir tagna på allvar. Man skall inte bara hänvisa till att det inte finns så många vargar, och därför skall de inte skjutas. Det är inte ett acceptabelt sätt att bemöta människor. Vargen görs en stor skada eftersom människorna blir emot den.

Jag upplever inte att det finns någon motsättning mellan stad och landsbygd. De flesta vargarna finns ute på landet. Jag vill egentligen inte ta upp den diskussionen. Människor måste kunna känna trygghet oavsett var de bor i vårt land, både när det gäller varg och annat.

Jordbruksministern talar om rovdjurspolicyn. Vi var lovade att få den redan i höstas. Men jag förstår att den dröjer. Det är väl egentligen litet dumt. Jag ser med viss förväntan fram emot den. Det är viktigt att det framgår klart hur vi skall hantera olika typer av rovdjur, ta vårt ansvar och hur människor skall integreras så att alla känner att de är med.

Jag vet inte om jag kommer så mycket längre med jordbruksministern på den här punkten. Det är viktigt att ett arbete är på gång. De delar som inte finns med i Naturvårdsverkets förslag, dvs. vilka som skall hantera frågan, skall också tas fram. Närheten till beslutsfattarna är också viktig. Det vore riktigt att även förändra 28 §. Jag utgår från att jordbruksministern tar med sig dessa frågor och snabbt kommer fram till ett beslut.

Anf. 29 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! De frågor som Lennart Brunander tar upp och som inte berörs i Naturvårdsverkets förslag kan och bör behandlas i den nu tillsatta utredningen.

Låt mig också säga att det naturligtvis inte är frågor som vi klarar av för all evig tid genom att tillsätta en utredning. Det handlar om mycket grundläggande konflikter. Det är mycket riktigt så, som Lennart Brunander säger, att vargen inte är anpassad till att leva bland människor. Omvänt skulle man kanske ur vargens perspektiv kunna säga att människorna förmodligen inte är avsedda att leva bland vargarna, vilket vi ändå på sätt

och vis gör. Vi tar oss friheten att ingripa i naturen, att själva vistas i vargens miljöer och bedriva jakt på andra arter.

Vi har naturligtvis detta grundläggande problem att hantera. Hur skall den moderna människan och hennes samhällsbygge förenas med naturen och skapelsen i övrigt? Jag tror att det är en fråga som vi så länge vi existerar på denna planet återkommande kommer att behöva diskutera och ta ställning till.

Det är viktigt – det vill jag gärna upprepa än en gång – att vi i den diskussionen tar alla aktörer på allvar. Det kan inte vara så att det antingen handlar om vargen eller om människor som bor i de delar av vårt land där vargen finns. Vi måste sträva efter lösningar som innebär någon typ av samexistens mellan vargar – och för den delen också andra djur – och människor. För att nå dit måste vi ta dem som är mest berörda – de som lever i de trakter där vargarna finns – på allra största allvar.

Anf. 30 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! Jordbruksministern sade att vi människor befinner oss vid vargens boplatser. Det är förvisso sant i många sammanhang. Vad som är problemet är ju att vargen nu har dragit sig in i samhällena. Det gäller inte bara varg. Också andra vilda djur har gjort det, och det skapar också bekymmer. Men det är en annan fråga.

Jag måste säga att det var en ganska stark upplevelse att träffa människor som så direkt har upplevt vargen. De har upplevt rädslan när vargen kommer in och sätter sig på trädgårdsgången och inte flyttar på sig. När man byggde hus och bosatte sig där fanns det inte varg över huvud taget.

Det är detta som är bekymret. I min föreställningsvärld – jag vet inte om den är riktig eller inte – finns vargen i de djupa skogarna och inte ute på slätterna och där människor har byggt sina bostäder. Så var det kanske en gång i tiden. Förr i tiden var man ju rädd om sin boskap och tog in den. Man såg till att den var skyddad mot vargen.

Jag var uppe i Falköping för några år sedan. Där fördes det också en vargdebatt. En gammal farbror sade att man hade inhägnader och tog in djuren på kvällen. Han sade att det var på den tiden som man visste att vargen var farlig. Nu har man glömt det.

Naturligtvis är vargen farlig. Det är ett stort djur, och det jagar. Jag tror egentligen inte att den är farlig för människor, men det spelar ingen roll i sammanhanget. Det räcker att människor är rädda. Därför måste vi ta hänsyn till det.

Anf. 31 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Jag vill återigen säga att jag delar uppfattningen att vi måste ta hänsyn till de människor som lever i de delar av landet som är mest berörda av vargförekomsten.

Vargen finns i Lennart Brunanders föreställningar i de djupa skogarna. Det är nog sant. Vargen finns nog också i de djupa skogarna inom oss. Inget djur är väl så mytomspunnet och i så stor utsträckning symbol för människors oro och rädsla. Det gäller Fenrisulven, och det gäller kanske tidigare än så. Det tror jag också bidrar till – det finns en risk för mig som nollåta med att säga det – att vår rädsla för vargen ibland är något överdriven.

Jag har berört det faktum att det finns en oro för att dyrbara och mycket älskade jakthundar rivs av vargen, men det är en realitet att betydligt fler jakthundar per år dödas av misstag av jägare som råkar skjuta dem i stället för vilda djur. Proportionerna på diskussionen kan ibland vara orimliga. Vargen uppmålas som ett oerhört stort hot mot t.ex. jakthundar, men hotet mot jakthundar är kanske av en annan karaktär. Vi skall inte tala om hur många hundar som dödas av bilar.

Vi har all anledning att ta problemen på allvar och möta människors oro med konkreta åtgärder som leder till att man kan leva i trygghet och säkerhet. Vi bör kanske ibland också ställa oss frågan om rädslan för vargen symboliserar någonting annat och någonting mer är just rädslan för den faktiska förekomsten av djuret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1997/98:120 om ESO-rapporten om fisket

Anf. 32 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Göthe Knutson har frågat vilka åtgärder finansministern tänkt sig eller planerat med anledning av ESO-rapporten om fiske.

Arbetet är så fördelat inom regeringen att det är jag som skall svara på interpellationen.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi – ESO – är en kommitté under Finansdepartementet. ESO tillsattes redan år 1981. Huvuduppgiften för kommittén har varit att bredda och fördjupa underlaget för budgetpolitiska och samhällspolitiska avgöranden liksom att belysa frågor om den offentliga sektorns effektivitet och produktivitet.

Kommittén anger självständigt de huvudsakliga riktlinjerna för verksamheten, beslutar om vilka projekt som skall genomföras, behandlar förslag till rapporter samt beslutar om publicering. Ofta behandlas frågor som ingen annan lyfter fram i debatten.

Uppslag till nya projekt kan komma från flera olika håll. Sekretariatet presenterar projektidéer som kan ha sitt ursprung i bl.a. den allmänna samhällsdebatten. Expertgruppen arbetar främst genom att lämna uppdrag till forskare eller utredningsorgan. Studierna är rapporter till och inte från ESO för att markera att författarna själva står för resultat och slutsatser.

Avsikten med den nu aktuella ESO-rapporten om fiske är enligt förordet att komplettera utredningen om översyn av fiskeriadминистраtionen m.m. med ett underlag som kan bidra till att bredda debatten dels genom att ifrågasätta den nuvarande fiskeripolitiken – inte bara administration och organisation – dels genom att få fler att engagera sig i debatten.

Som framgår av min redovisning över inriktningen av ESO:s arbete gäller att kommittén skall formulera och söka besvara frågor om offentlig ekonomi som är viktiga och intressanta. ESO-rapporten om fisket får ses som ett inlägg på författarnas eget ansvar i den allmänna debatten och det fria tankeutbytet. Någon särskild åtgärd från min sida kommer rapporten inte att föranleda.

Anf. 33 GÖTHE KNUTSON (m):

**Fel! Okänt
växelargument.**

Fru talman! Tack för svaret. Jag hade givetvis hoppats på någonting annat. Jag antar att det framgår av mina formuleringar i interpellationen. Jag vill, eftersom det är en tid sedan interpellationen lämnades, ge en bakgrund.

Det är en hel svensk yrkeskår som känner sig djupt kränkt av utredningsrapporten. Dessa landets yrkesfiskare och deltidsfiskare – de är några tusen till antalet – har alltså drabbats av en s.k. utredning eller en ESO-rapport till departementet.

Titeln är *Fisk och fusk: mål, medel och makt i fiskeripolitiken*. Man skulle kunna tänka sig att ordet "fiskeripolitiken" ersattes med ordet "brottsstatistiken". Det är faktiskt det man leds att tro när man tar del av utredningen. Jag tycker som gammal journalist och tidningsmakare att detta är en av de mest utmanande utredningstitlar man kan tänka sig. Jag har inte träffat på någonting värre, måste jag säga, i denna bransch.

Dessvärre är titeln något av ett tema i rapporten och för det s.k. utredningsarbetet. Yrkesfiskarna i vårt land känner sig inte bara utpekade som presumtiva skatte- och bidragsfuskare. De känner sig även direkt utpekade som misstänkta för skattebrott och bidragsfusk.

Det fördes en häftig diskussion i TV 2, där Siewert Öholm, som är en förträfflig journalistisk och alltid aktuell utmanare, fick fram det väsentliga i den mycket starka olustkänsla som finns hos landets yrkesfiskare och förmodligen även deltidsfiskare i olika delar av landet. Det gäller t.ex. Bohusläns skärgård, men också på andra håll.

Enkelt uttryckt utpekas landets fiskare som mer eller mindre brottsliga i sin yrkesutövning.

Yrkesfiskarna uppfattar utredarnas agerande som oförskämt och oetiskt. Om utredarens uppgifter och slutsatser är felaktiga, måste detta rimligen leda till ett offentligt avståndstagande från ansvarigt håll. Det är klart att jag då vänder mig till regeringen. Någonstans finns ansvaret och någonstans har den här rapporten finansierats. Den är i regeringens hägn.

Som sagt: En hel yrkeskår och därtill många andra, kanske de flesta i skärgårdarna – jag har haft tillfälle att tala med åtskilliga om detta – tycker att detta inte bara är olustigt utan en häpnadsväckande attack mot människor som har sin näring i havet, i våra skärgårdar, ute på öar och även i inlandet.

Svaret från statsrådet är: ESO-rapporten om fisket får ses som ett inlägg på författarens eget ansvar i den allmänna debatten och i det fria tankeutbytet. Någon särskild åtgärd från min sida kommer rapporten inte att föranleda.

Det är ju väldigt tråkigt. Jag måste säga att jag som gammal tidningsman i alla fall hade trott att det fanns en ansvarighet på samma sätt hos regeringen, även om inte samma lag gäller här som för tidningsutgivning.

Anf. 34 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag skall inte värdera själva rapporten. Jag skulle i stället vilja gå in på sakinnehållet och kanske få jordbruksministern att kommentera några fakta.

Vi vet ju att den svenska fångststatistiken visar att de svenska resurserna inte tillåter det uttag som görs i dag. Jag frågar mig då: Skall det svenska fisket och resurserna till denna näringsgren baseras på foder-

fångst till animalieproduktion, som nu prioriteras, eller skall sakpolitiken omprioriteras till förmån för konsumtionsfiske? Detta är en huvudfråga.

Vi har ett stort problem. 1991 utgjorde konsumtionsfiske två tredjedelar av fisket och foderfiske en tredjedel. 1995 utgjordes en fjärdedel av konsumtionsfiske och tre fjärdedelar av foderfiske. De tre fjärdedelarna var bara värda 25 %. I dag är skillnaden ännu större.

Samtidigt vet vi att det är en liten del av yrkeskåren som fångar foderfisk, men de fångar fisken från väldigt stora fartyg. Den övervägande delen av fiskarna fångar konsumtionsfisk från små båtar. Därför är frågan om råvaran, dvs. fisken, skall vara avsedd för konsumtion och kunna vidareförädlas regionalt, baserat på ett utökat lokalt kustfiske som självfallet skall vara beståndsbevarande, eller om råvaran, fångad från några stora fartyg, skall malas ned till foder för animalieproduktion. Detta är den stora frågan för mig. Jag skulle gärna vilja att jordbruksministern kommenterade den.

Om framtidens fiske skall vara hållbart måste vi utveckla ett selektivt konsumtionsfiske som bygger på bevarandeinsatser, framför allt när det gäller det kustnära fisket. Därför har jag en litet annorlunda utgångspunkt när jag talar om fiske än vad Göthe Knutson hade här nyss. För mig är det nämligen alla de små fiskeföretagen som bör värnas och som vi måste ta särskild hänsyn till, inte de stora fartygen som sopar rent utmed våra kuster, framför allt vad gäller foderfisk.

(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Svar på
interpellationer*

Frågestund

10 § Frågestund

Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag ber att få hälsa statsråden välkomna till dagens frågestund. Från regeringen medverkar i dag statsrådet Thage G Peterson, utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, socialminister Margot Wallström, utbildningsminister Carl Tham, inrikesminister Jörgen Andersson, arbetsmarknadsminister Margareta Winberg och statsrådet Thomas Östros. Statsrådet Thage G Peterson besvarar allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Innan vi börjar frågestunden vill jag informera om att talmannen efter samråd med gruppledarna har beslutat att i fortsättningen inte ge ordet för följdfråga till annan än frågeställaren. Från och med i dag får alltså di-

rekta följdfrågor inte ställas av någon annan än den som ställt den ursprungliga frågan.

Nytt studiemedelssystem

Anf. 36 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag vill rikta den första frågan till utbildningsminister Carl Tham. Studiemedlen spelar en mycket viktig roll för ungdomars möjligheter att bedriva högre studier. Studiemedelssystemet har utretts ett flertal gånger, och det har uppgivits, bl.a. av utbildningsministern själv, att ett nytt studiemedelssystem skall träda i kraft senast år 2000. Nu har jag läst i tidningarna att man på CSN, Centrala studiestödsnämnden, säger att detta inte är möjligt på grund av det s.k. millennieskiftet. Man har alltså problem med datorerna.

Min fråga är: Vad gäller? Avser utbildningsministern att lägga fram ett förslag i så god tid att det kan börja gälla år 2000, eller gäller CSN:s uppgifter?

Anf. 37 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Herr talman! Jag avser att förelägga regeringen ett förslag som innebär att ett nytt studiemedelssystem skall kunna träda i kraft år 2000.

Irak

Anf. 38 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag tror att alla i Sverige och internationellt med oerhörd spänning följer det som händer i Irak i dag. Vi vet att den svenska regeringen gör oerhörda ansträngningar direkt och via säkerhetsrådet. Men jag vill ändå fråga utrikesministern om inställningen till USA:s vilja att agera på egen hand i den här frågan. Vi vet att det nu händer en del positiva saker. FN:s generalsekreterare skall åka till Bagdad, och det händer även annat på det här området. Ändå kvarstår hotet om ett världskrig, initierat av USA.

Jag vill fråga utrikesministern hur Sverige ser på detta. Anser Sverige att USA på egen hand skulle ha rätt att starta krig om Irak inte uppfyller vissa krav?

Anf. 39 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Den här frågan är mycket allvarlig. Det handlar inte om rätten för det ena eller andra landet att starta krig, utan det handlar om att få Saddam Hussein och den irakiska regeringen att samarbeta med FN, att sluta trotsa FN och att se till att de biologiska och kemiska vapnen förstörs som man har lovat. Det är inte konstigt att USA känner att de har ledningen i det här arbetet, eftersom det ju var USA som ledde koalitionen förra gången. Men jag konstaterar att även USA nu har ett stort intresse av att gå FN-vägen. Vi sätter alla vårt hopp till att FN:s generalsekreterare nu skall kunna hitta en lösning i Bagdad tillsammans med de irakiska ledarna.

Anf. 40 EVA ZETTERBERG (v):

*Fel! Okänt
växelargument.*

Herr talman! Vi är överens om nödvändigheten av att få Irak att eliminera de stridsmedel som finns i landet. De är den ursprungliga källan till oro och orsaken till att världssamfundet agerar. Det är vi helt överens om. Men samtidigt måste det vara oerhört viktigt för Sverige att visa att det är FN som skall agera i form av sin generalsekreterare och sitt säkerhetsråd. USA skall inte enskilt ta sig rätten att agera om man inte direkt får kraven som vapeninspektörerna och FN ställer uppfyllda. Jag hoppas att det är den inställningen som Sveriges regering driver i säkerhetsrådet och i de direkta kontakterna med Irak.

Anf. 41 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Sverige arbetar mycket aktivt inom FN:s säkerhetsråd för att man där skall tala med entydig röst, så att Saddam Hussein förstår att det vad gäller kravet på regimen att förstöra massförstörelsevapnen faktiskt inte finns någon annan utväg än att efterkomma det samlade säkerhetsrådets krav.

Sedan har det varit frågan om tekniker, om hur det här skall gå till. De frågorna hoppas vi alla att FN:s generalsekreterare nu skall kunna lösa tillsammans med det irakiska ledarskapet under sin resa till Bagdad.

Storstadspolitiken

Anf. 42 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till Thomas Östros om denorstadspolitiska proposition som enligt information från regeringen skall komma i maj. Statsministern har ju informerat om att Thomas Östros skall vara ansvarig för den propositionen. Det tycker jag verkar vara väldigt bra, eftersom jag tidigare har försökt debattera villkor för jobb och företagande iorststädernas förorter med näringsministern. Om man skall förbättra villkoren iorststädernas förorter, tror jag inte att det är en framkomlig väg att frågorna sköts från det departementet.

Jag förstår att propositionen inte är färdig ännu, men med anledning av att Thomas Östros skall ansvara för den vill jag fråga på vilket sätt statsrådet tänker ta upp de olika förslag som finns om att underlätta framväxandet av företag i det sammanhanget. Jag tror att det helt avgörande för att man skall kunna bekämpa segregationen är att människor får mer makt över sin egen tillvaro. Det handlar om att de skall få egna, riktiga jobb och om att man måste koppla loss tankarna på att bara omfördela resurser som skapats av andra vid tidigare tillfällen.

Jag vill därför fråga Thomas Östros hur han ser på villkoren för jobb och företagande i förorterna.

Anf. 43 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag delar Karin Pilsäters uppfattning om att egenföretagandet är viktigt, inte minst iorststäderna. Det genomförs nu – och kommer att genomföras – åtgärder på en rad områden som syftar till att stimulera just egenföretagandet. Under denna svåra saneringsperiod har vi ändå t.ex. lättat skattebördan för småföretagare rejält. Det märks om man ser ett år tillbaka i tiden. Vi bedriver också ett förenklingsarbete på ganska bred front som handlar om att minska steget till att bli egenföreta-

gare. Det tror jag kan vara särskilt viktigt i de delar av storstaden där man i dag upplever problem, fast de är så nära de möjligheter som också finns i storstäderna.

Regeringen har tillsatt en utredning som ställer frågan om man rejält kan förenkla regelverket på skattesidan för småföretagare. Regeringen planerar också tilläggsdirektiv till den utredningen för att man skall kunna titta närmare också på redovisningsreglerna. Det finns ju ett viktigt samband mellan skatteregler och redovisningsregler.

Till grund för allt detta måste man också föra en klok ekonomisk politisk för att hålla nere räntorna och se till att det över huvud taget finns en miljö för att driva företagande. Det innebär att det inte finns vilket utrymme som helst för att sänka skatter, t.ex. Det skulle ju kunna innebära ett dråpslag för företagarna i nästa skede, när räntorna stiger och efterfrågan på deras produkter försvinner. Småföretagarpolitik som riktas inte minst mot storstäderna måste vara en sammanhållen ekonomisk politik med såväl skatter, förenklingar som en stram ekonomisk politik som håller nere räntorna.

Anf. 44 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Självfallet krävs en ansvarsfull skattesänkingspolitik. Möjligen har vi litet olika uppfattningar om vilken typ av skattesänkning- ar som man kan genomföra och fortfarande ta ansvar för statsfinanserna. Från Folkpartiets sida tror vi att det är viktigt att faktiskt sänka skatterna på arbete, särskilt inom tjänstesektorn där skattekilarna får så stor betydelse. Även detta är extra viktigt just i storstäderna, eftersom tjänstesek- torn nog har störst expansionsmöjligheter där. Men detta är fråga om mer generella förändringar, som vi kan lämna därhän till en annan debatt.

Men jag vill ändå fråga Thomas Östros om villkoren för jobb och fö- retagande mer specifikt i storstäderna. Som exempel kan jag nämna att av de 1 160 miljoner kronor som finns för regionalt utvecklingsstöd har endast 7 miljoner avsatts för Stockholmsregionen.

Det innebär att de önskemål som finns om att mer specifikt kunna skapa stödstrukturer för invandrare som vill starta företag egentligen har mycket små möjligheter att rent praktiskt kunna genomföras. NUTEK, ALMI och andra sådana stödfunktioner som finns är mycket dåligt ut- byggda och dåligt anpassade för de villkor som finns här.

Kommer mer av den typen av förändringar som mer specifikt under- lättar för jobb och företagande i storstädernas förorter att ingå i de kon- kreta förslag som kommer redan nu under våren?

Anf. 45 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Vi är precis i början av arbetet med en storstadsproposit- ion som regeringen planerar att lägga fram i maj. Jag kommer inte här och nu att gå in på de exakta förslag som kommer att finnas i den.

Låt mig bara påminna Karin Pilsäter om att det kanske viktigaste verktyget för att klara av att motverka gryende klasskillnader i storstäder är ett starkt välfärdssamhälle – stark skola, starka dagis och allt sådant som faktiskt ger människor ett stöd i livet så att de också skall kunna ta för sig av de möjligheter som finns. I den delen är det helt uteslutet att driva något slags allmän skattesänkingspolitik i den meningen som Ka-

rin Pilsäter menar. Vi går kontinuerligt igenom förenklingmöjligheter för att stimulera egenföretagande, och det skall vi fortsätta med. Det är klart att det är värt att även se över själva stöden som finns i de statliga organisationerna. Men det innebär inte något slags allmän skattesänkingspolitik för att försvaga välfärdssamhället i dessa delar av landet.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 46 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Just med anledning av hur viktiga skolan och barnomsorgen är för barn och ungdomar särskilt i de utsatta förorterna är det extra angeläget att man sätter in allt krut för att människor skall kunna få jobb. Som det ser ut i dag, som vi i Storstadskommittén tydligt visar, undergräver den stora arbetslösheten kommunernas möjligheter att erbjuda barn och ungdomar en vettig förskola och skola på grund av att invånarna i stället blir hänvisade till socialbidrag. Man kan inte se det på ett sådant sätt att man skall undvika satsningar på jobb för att på det sättet kunna gardera skolan. Jag tror att det är viktigt att statsrådet går in i detta arbete med kanske nästan motsatt ambition, att värna jobben just för att kunna värna skolan.

Sysselsättningen

Anf. 47 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern.

I tidningen Affärsvärlden lämnades för någon vecka sedan en presentation av statistik som visar sysselsättningsutvecklingen i vårt land. En brittisk ekonomhistoriker visade där att sysselsättningen i Sverige inte har varit lägre sedan industrialismens genombrott. Detta är naturligtvis allvarligt, eftersom enskilda människor inte får arbete. Det är också allvarligt eftersom skattekostnaderna för de människor som har arbete kommer att bli allt högre, och vi kommer att få allt svårare att klara finansieringen av vård, omsorg och skola och allt annat som vi tycker är angeläget.

Kristdemokraterna och andra partier har presenterat förslag som går ut på att öka sysselsättningen framför allt i stället för att bekämpa arbetslöshetsstatistiken i vårt land. Jag vill fråga arbetsmarknadsministern vad hon vill göra för att vända denna utveckling som måste vara skrämmande för varje politiker, för varje regering och för varje medborgare i Sverige.

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det kanske är viktigt att påminna om hur läget var 1994 när vi tog över makten. Då hade vi att bekämpa en mycket hög arbetslöshet. Vi hade att bekämpa en ständigt stigande statsskuld och ett budgetunderskott som var onormalt högt. Vi hade också att ta över en situation med ett antal jobb både inom offentlig verksamhet, nämligen 134 800, och inom privat sektor, nämligen 306 000, som hade försvunnit under de tre år som den borgerliga regeringen hade makten. Det var utgångsläget. Då började vi med att se till att få ordning på våra finanser. Nu ser vi att detta har skett.

Parallellt med detta har vi också bedrivit ett bekämpande av arbetslösheten. Från att arbetslösheten 1994 hade varit 8,1 % var den i slutet av förra året 6,9 %. Det går alltså åt rätt håll med arbetslösheten.

Däremot ligger sysselsättningen fortfarande på en låg nivå. Vi kunde i slutet av förra året dessbättre se att också sysselsättningen började röra på sig, och vi har relativt goda förhoppningar att den utvecklingen skall ta litet bättre fart under detta år.

Anf. 49 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det var fortfarande väldigt litet svar och väldigt mycket historia, i vanlig ordning.

Arbetsmarknadsministern talade om läget när Socialdemokraterna tog över regeringsmakten. Det var knappast någon överraskning för Socialdemokraterna när de i valrörelsen lovade att de på mycket kort tid skulle halvera arbetslösheten i Sverige och utställde stora löften till svenska folket. Arbetsmarknadsministern övergick sedan till att diskutera framför allt arbetslösheten i stället för sysselsättningen.

Alla måste ju vara utomordentligt bekymrade över en situation då allt färre människor av den totala arbetsstyrkan har jobb. Min fråga är: Vilka åtgärder vill regeringen vidta för att vända denna utomordentligt dystra situation som vi nu befinner oss i?

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Får jag först tillåta mig en liten korrigerings. Vi lovade inte att på mycket kort tid halvera arbetslösheten. Vårt löfte innebar att vi år 2000 skulle ha halverat arbetslösheten. Det är en viss skillnad, om man nu inte med en kort tid menar sex år.

Vi är på god väg att nå det målet. Det var det löftet som vi gav. Därutöver är det självklart oerhört viktigt att åstadkomma fler jobb, fler riktiga jobb, att öka sysselsättningen. Men det får man bara om man bedriver en ekonomisk politik som möts av tilltro både i Sverige och runt om i världen. Nu möts den svenska ekonomiska politiken av den tilltron. Det betyder att vi nästan har halverat räntan – en viktig insats för företagande och för investeringar. Vi satsar 4 + 4 + 4 + 4 miljarder kronor, sammanlagt 16 miljarder kronor fram till år 2000 för att förstärka vården, omsorgen och skolan. Vi förbättrar företagandets villkor, och vi stärker konsumenternas köpkraft i Sverige. Det är den politik som vi tror skall leda till både en halvering av arbetslösheten och ökad sysselsättning.

Anf. 51 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Löftet var från början att arbetslösheten på ett år skulle gå ned till 5 %. Sedan korrigerades detta så småningom till att handla om den öppna arbetslösheten, vilken är enklare att klara av, eftersom det då i stor utsträckning blir en kamp om att lösa statistikproblem. Det är ju just detta som leder till denna situation med färre människor i sysselsättning. Det är ju detta som utgör det långsiktigt allvarliga hotet mot att klara av de offentliga åtagandena i form av vård, omsorg och skola. Allt färre skall finansiera allt större utgifter.

Min fråga är fortfarande: Vad vill regeringen göra för att vända utvecklingen, så att fler människor får jobb och kan bidra till finansieringen av angelägna utgifter?

Anf. 52 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag tycker att Kristdemokraterna ägnar sig åt ett mycket föraktfullt tal när de säger: lösa statistikproblem. Menar Göran Hägglund att kunskapslyftet, att det ytterligare antal platser som vi har gett möjlighet till inom högskolan, att spetsutbildning, vare sig det gäller att lära sig IT-teknik eller att bli svetsare med spets, innebär att man löser statistikproblem? I så fall har vi väldigt olika uppfattningar om vad morgondagens arbetsmarknad kräver. Den kräver nämligen ökad kunskap och kompetens. Därför satsar vi på de arbetslösa. Och vi vet att en majoritet av dem inte ens har treårigt gymnasium bakom sig. De skall få en andra chans på framtidens arbetsmarknad nu när vi ser att sysselsättningen ökar. (Applåder)

Statsbidragen till kommunerna

Anf. 53 KARIN OLSSON (s):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till inrikesminister Jörgen Andersson om Perssonpengarna. Det är pengar som har betytt väldigt mycket för verksamheterna inom landsting och kommuner. Diskussionen om dessa pengar har mest handlat om verksamheterna. Jag skulle vilja ställa en fråga, även om jag inte är säker på att jag kan få svar nu. Men det skulle vara intressant att få veta hur många jobb som har räddats genom dessa pengar och dessutom hur många jobb som kan skapas fram till år 2000.

Anf. 54 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det som först har skett genom ökningen av de generella statsbidragen, de s.k. Perssonpengarna, är att vi har bromsat upp uppsägningsvågen i kommuner och landsting. Vi kunde vid årsskiftet 1997–1998 konstatera att den uppbromsningen har skett. Då har inte hela ökningen av de generella statsbidragen kommit i åtnjutande hos kommunerna än – 4 miljarder kronor 1997, 8 miljarder kronor 1998, 12 miljarder kronor 1999 och 16 miljarder kronor 2000.

När vi gör en bedömning av vad detta kommer att betyda i antal sysselsättningstillfällen fram till år 2000 landar vi på att 20 000 anställda kommer att beröras. Det är naturligtvis en bra utgångspunkt och en bättre möjlighet för att bedriva den här verksamheten.

Stimulans av tjänstesektorn

Anf. 55 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag vill rikta en fråga till statsrådet Thomas Östros, som jag tycker under de senaste dagarna har visat en obotfärdighet och skotträddhet som politiker som förvånar mig. Han säger att EU och verkligheten hindrar honom när det gäller jobbskapande skattesänkningar inom tjänstesektorn. Detta är en linje men det här är fel av två skäl.

För det första har vi här än en gång ett exempel på hur regeringen Persson förtalar EU och Europasamarbetet. För det andra rekommenderade EU-kommissionen så sent som i måndags starkt medlemsländerna att sänka sådana kostnader som arbetsgivaravgifterna för att skapa jobb i medlemsländerna. Ändå skyller Thomas Östros på EU när han motsätter

sig denna typ av skattesänkningar för tjänsteproduktion. Varför, Thomas Östros?

Anf. 56 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag får väl börja med att tacka för att Carl B Hamilton åtminstone är förvånad över att han nu behöver kritisera mig.

Det största hindret mot en blomstrande privat tjänstesektor i Sverige och det största hindret som vi har upplevt under 1990-talet är det som Sverige har gått igenom i form av en ekonomisk depression. Det finns en del av vår samhällsekonomi som är känslig för när människor känner rädsla för att bli arbetslösa eller ser att staten har enormt stora underskott och vet att det kommer besparingar. Då blir man rädd. Man håller i pengarna och minskar den privata konsumtionen, vilket slår stenhårt mot den privata tjänstesektorn.

I den meningen har ju det största hindret mot en tillväxt av privat tjänstesektor väldigt effektivt undanröjts under de senaste åren. Med ökad tillväxt, med de låga räntor som vi nu har och med den ökade konsumtion som är på gång kan vi se framför oss en mycket kraftig ökning av den privata tjänstesektorn under de närmaste åren. Detta är viktigt. I det avseendet måste man nog säga att Carl B Hamilton mycket aktivt bidrog till att svensk privat servicesektor trycktes ned rejält i skoskaften.

Det förs en diskussion om det går att ytterligare förstärka en sådan här uppgång genom att på något sätt subventionera tjänstesektorn. Det första som man måste ha klart för sig är att det, om det finns pengar till att subventionera tjänstesektorn, finns en alternativ användning av de pengarna. En del av tjänstesektorn i Sverige som haft det mycket jobbigt under de senaste åren är den offentliga tjänstesektorn, alltså vården, skolan och omsorgen. Också den sektorn är oerhört viktig både för människors trygghet och för svensk arbetsmarknad.

Vi har valt att satsa de 16 miljarderna, som vi efter ganska hårda år lyckats skrapa ihop, på just vård, skola och omsorg. Det innebär naturligtvis att någonting annat samtidigt väljs bort. Då koncentrerar vi oss först på det som är viktigast. I ett längre perspektiv – med en stark tillväxt, en bra budgetutveckling och ett läge där vi amorterar av på statskulden – finns det en möjlighet att föra ett resonemang om andra åtgärder men det måste finansieras. Det som händer i den europeiska unionen är då intressant – detta med en diskussion om att öppna upp när det gäller momsen. Det gäller dock inte på kort sikt, utan det gäller på längre sikt när det finns resurser.

Anf. 57 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Thomas Östros kryper bakom EU:s momsdiskussion men EU riktar inga som helst hinder. Tvärtom uppmanar man medlemsländerna att skapa jobb genom att sänka sådana kostnader som arbetsgivaravgifterna i de olika medlemsländerna.

Thomas Östros kan väl stå för sin hatt i stället för att luta sig mot EU:s knepiga momsdiskussion. Om Thomas Östros inte tycker om att tjänstesektorn främjas genom sänkta arbetsgivaravgifter, stå då för det och skyll inte på EU och EU-samarbetet! Vi behöver inte höra fler negativa kommentarer från den här regeringen om Europasamarbetet.

Någon gång får väl regeringen bestämma sig. Var det så att den borgerliga regeringen lånade för mycket eller var det så att den lånade för litet? I fråga om Thomas Östros senaste inlägg liksom i Margareta Winbergs inlägg tidigare handlade den ena halvan om att vi lånade för litet och den andra halvan om att vi lånade för mycket. Någon gång får ni väl bestämma er för om vi lånade lagom, för litet eller för mycket!

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 58 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag tror att Carl B Hamilton skulle bli ännu mer förvånad om han såg mig i hatt. När Carl B Hamilton själv litet grand i nattmössan talar om tjänstesektorn måste jag göra ett inlägg.

Det avgörande misstaget, sett framåt, i ekonomisk politik som icke får återupprepas i Sverige är att sänka skatter utan att se till budgeten. Carl B Hamilton vet att man, om skatter sänks, måste se till att det dras ned någon annanstans; detta för att få det hela att gå ihop. Annars får vi underskott och stigande räntor, och därmed slås den privata servicesektorn ut. Det finns inget utrymme för stora skattesänkningar nu.

Vi har mycket medvetet valt att, när vi får näsan ovanför vattenytan och när vi börjar få balans i budgeten och får litet mer utrymme att använda oss av, låta det gå till den del av tjänstesektorn som först måste få ett stöd. Det gäller alltså den offentliga tjänstesektorn – vård, skola och omsorg – och de 16 miljarderna. När vi gör det har vi naturligtvis valt bort någonting annat; det är riktigt. Då behöver vi inte gömma oss bakom någon regel eller någon paragraf. Vi satsar alltså först och främst på vården, skolan och omsorgen.

I ett längre perspektiv är det intressant att EU, om det blir utrymme för att göra ytterligare insatser, nu för ett resonemang om att öppna för att använda moms. Den svenska regeringens principiella hållning är att vi vill ha frihet att använda moms. Det är väl inte bra om EU strikt reglerar den. Sedan får vi avgöra – om vi får den friheten och det finns ett utrymme.

Budgetprövning, Carl B Hamilton, är viktigt! Man skall väga åtgärder mot varandra. Det har vi gjort. Nu satsar vi på vård, skola och omsorg.

Utredning om bioteknik

Anf. 59 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Jag har en kort fråga till statsrådet Carl Tham. För väldigt länge sedan i en särskild debatt här i kammaren talade vi om biotekniken och dess möjligheter och problem. Och för väldigt länge sedan tog regeringen beslut om direktiv till en utredning i frågan. Jag skulle vilja höra om statsrådet vid något tillfälle tänker tillsätta en kommitté som skall ha att arbeta med de direktiven.

Anf. 60 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Herr talman! Jag kan glädja Lennart Daléus med beskedet att säga att denna kommitté precis har tillsatts.

Anf. 61 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Det var ett vänligt och snabbt svar. Kanske kan statsrådet berätta mera om den saken – om det har skett i dag, om kommittén kommer att arbeta med den skyndsamhet som låg i den diskussion som vi hade på den tiden, eller om statsrådet kommer att låta frågan ta ännu längre tid än vad den tidsutdräkt har inneburit som varit sedan beslutet om direktivet fattades. Kommer brådska och detta med att det är angeläget att prägla statsrådets arbete med frågan i fortsättningen?

Anf. 62 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Herr talman! Det handlar om en parlamentarisk kommitté som skall arbeta med ett mycket stort och viktigt område. Kommittén skall inte bara själv analysera de här frågorna utan också nå många olika grupper och intressen i samhället för att dels lyssna på deras åsikter i dessa frågor och ta del av deras kunskaper, dels bidra till en dialog.

Biotekniken innebär väldiga möjligheter. Sverige har här en mycket stark industri. Det gäller även mindre företag. Men biotekniken innebär ju också risker. Därför är det viktigt att noga analysera detta och att ha en bred diskussion. Jag anser således att det är viktigt att den parlamentariska kommittén får arbeta under en avsevärd tid. Tanken är att den skall sitta till år 2000.

Försvarets ekonomi

Anf. 63 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! I går besökte Thage G Peterson Örebro. Han passade då på att lägga ansvaret för den ekonomiska krisen inom försvaret helt och hållet på ÖB. Detta är av flera olika skäl inte korrekt. Skälen är för det första att regeringen direkt bär ansvaret för ungefär en tredjedel av de ekonomiska problem som vi nu ser, för det andra att ett socialdemokratiskt departement inte förmått matcha ÖB och för det tredje att det hela delvis faller tillbaka på ett bristfälligt underlag i fråga om försvarsbeslutet.

Vi ser nu i mitt län en mycket besvärlig situation för försvarsindustrin. Regeringen, om man följer det förslag som nu föreligger, kommer att nödstoppa all forskning och utveckling, exempelvis vid Bofors. Man dömer då försvarsindustrin till sotdöden eftersom den kritiska kunskapsmassan går förlorad om man inte är intressant i internationellt samarbete.

Med anledning av detta skulle jag vilja ställa två frågor:

1. Är man beredd att ompröva det förslag som nu ligger gällande nödstoppet av forskning och utveckling inom försvarsindustrin?
2. Är Thage G Peterson och regeringen beredda att ta fram det underlag för ett nytt försvarsbeslut som han i Örebro sade ännu inte fanns?

Anf. 64 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Frågeställaren är felinformerad på åtskilliga punkter.

De ekonomiska obalanser som försvaret har redovisat för försvarsmistern och regeringen uppkom *inte* på grund av den politiska inriktning som fastställdes i 1996 års försvarsbeslut. Det har för övrigt också ÖB själv framhållit. De svarta hålen uppkom genom att myndigheten har

planerat in mer verksamhet i sina planer än den ekonomiska ramen medgav. 1996 års försvarsbeslut har därför ingen skuld i den nya situationen.

Allt ekonomiskt underlag och alla siffror till försvarsbeslutet kom ifrån Försvarsmakten. Alla förändringar som regering och riksdag gjorde i ÖB:s förslag inför försvarsbeslutet stämde av med ÖB och hans stab. En normal utgångspunkt för regering och riksdag är att man måste kunna lita på myndigheterna. 1996 års försvarsbeslut var finansierat till varenda krona, och t.o.m. överfinansierat.

Herr talman! Det är också viktigt att påpeka att ÖB inte heller har skylt på Försvarsbeslut 96. Han har varit tydlig på den punkten, och säger i en promemoria att de förändringar som regering och riksdag gjorde inte har haft någon inverkan på de nya underskotten eller obalanserna i försvarets ekonomi. Underskotten hade varit lika stora även utan regeringens ändringar. De svarta hålen har uppkommit genom att man på den militära sidan planerat in mer verksamhet än vad försvarsbeslutets ekonomiska ramar, som riksdagen fastställt, medgav.

Det är inte aktuellt med något nytt försvarsbeslut. De två partier som står bakom försvarsbeslutet har inte på något sätt ansett att man skall behöva föranstalta om ett nytt försvarsbeslut. Det blir heller inte, som försvarsministern har framhållit flera gånger här i riksdagen, några nya pengar till försvaret. Överbefälhavaren har nu att rätta munnen efter matsäcken. ÖB har alltså inte fått något nytt uppdrag från regeringen att ta fram underlag för ett nytt försvarsbeslut.

Försvarsministern granskar nu de förslag som ÖB har lagt fram. Regeringen har inte tagit ställning. Försvarsministern kommer tillbaka till regeringen och riksdagen på den här punkten.

Anf. 65 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Då är det underligt att vi moderater under ett par års tid har kunnat varna för precis den utveckling i försvarsindustrin i Karlskoga och i övriga landet som nu kommer. Möjligen har vi bättre tolkat innebörden av besluten.

Jag noterar att Thage G Peterson över huvud taget inte svarar. Är man beredd att ompröva förslagen om nödstopp av forskning och utveckling inom försvarsindustrin, så att vi får ha kvar den försvarsindustri som är en förutsättning, också om man följer socialdemokratisk försvarspolitik, för att kunna anpassa och återta svenskt försvar?

När det gäller vem som har ansvar för vad rekommenderar jag Thage G Peterson till läsning av den PM jag har i handen från Försvarsmakten och högkvarteret, daterad den 12 december 1997. Där går man igenom var det ena och det andra i det ekonomiska underskottet så att säga kommer ifrån.

Ett problem med det försvarsbeslut som fattades var att underlaget var bristfälligt. Det underlaget bär den socialdemokratiska regeringen ansvar för. Nu säger vi från vår sida att vi ser att det socialdemokratiska försvarsbeslutet redan har havererat. Alltså bör man påbörja arbete med att ta fram ett nytt beslut, och därmed också ett nytt underlag. Så när Thage G Peterson...

Anf. 66 TREDJE VICE TALMANNEN:

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Då ber jag Sten Tolgfors ställa sin följdfråga.

Anf. 67 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Jag avslutar med att fråga om Thage G Peterson är beredd att ompröva det som han sade i Nerikes Allehanda, nämligen att det inte finns underlag för ett nytt beslut, och att det inte finns anledning till att ta fram ett sådant.

Det gör det nämligen.

Anf. 68 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Det är närmast försvarsministern som kommer att svara på den frågan. Men eftersom frågeställaren ställer frågan utifrån besöket i Örebro i går vill jag ändå få säga följande:

I Försvarsbeslut 96, som jag ansvarade för, skyddades försvarsindustrin. Det var Socialdemokraterna och Centerpartiet som gjorde detta. Materialbeställningarna fullföljdes. Över 17 miljarder kronor per år öronmärktes för materiel, och speciella pengar, 550 miljoner kronor per år, avsattes för utvecklande verksamheter och speciellt viktiga teknologiområden. Försvarsindustrin, inklusive de fackliga organisationerna, var mycket nöjda med 1996 års försvarsbeslut.

Jag vill återigen säga att det ekonomiska underlaget, varje siffra och varje uppgift, kom ifrån Försvarsmakten. Detta har heller inte överbefälhavaren och Försvarsmakten förnekat. Allt sifferunderlag kollades med Försvarsmakten. Alla beräkningar som regeringen använde i 1996 års försvarsbeslut kom från högkvarteret.

Herr talman! Den moderata försvarspolitikerna är inget att yvas över. Moderaterna ställde sig ju vid sidan om försvarsbeslutsarbetet. De hoppade av försvarsberedningen under dunder och brak. Vår inbjudan till Moderaterna att diskutera försvarsfrågor svarade man nej på. Moderaterna ville så att säga inte vara med och påverka ett av de viktigaste beslut som har fattats av den här riksdagen. Därför tycker jag att Moderata samlingspartiets representanter borde tala med litet mindre bokstäver. Och framför allt: När de vill tala bör de använda korrekt material, och inte dåligt material.

Sexuella övergrepp mot barn

Anf. 69 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till socialminister Margot Wallström. Den gäller vår kunskap om bakomliggande faktorer till varför sexuella övergrepp mot barn förekommer.

Vi har fått lära oss att övergreppen förekommer i alla typer av relationer och samhällsklasser samt att både män och kvinnor är och kan vara förövare. Det finns flera orsaker att utreda hur verkligheten ser ut. För mig är en av de viktigaste orsakerna att få kunskap om detta att kunna sätta in förebyggande åtgärder för att skydda barn som finns i speciella riskförhållanden eller riskrelationer.

Min fråga till socialministern är: Är socialministern beredd att överväga hur man kan få en ökad kunskap om dessa riskrelationer, och göra

Anf. 70 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Svaret är ja. För att inte Holger Gustafsson skall tycka att jag är oförsämd kan jag lägga till något litet.

I och för sig är detta formellt min kollega Maj-Inger Klingvalls område. Men jag vet att hon förbereder en barnproposition, och att hon jobbar med uppföljningen av den konferens som avhållits kring de här frågorna i Stockholm. Dessa frågor är i allra högsta grad aktuella. Det är lätt för mig att säga att det är mycket viktiga frågor. Jag tror att jag utan vidare kan säga att vi behöver göra just de insatser som Holger Gustafsson nämner.

Anf. 71 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill bara komplettera kort med att fråga: Kommer man då också att titta på om detta förekommer särskilt frekvent i vissa relationssituationer?

Anf. 72 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har inte så detaljerade upplysningar om innehållet i barnpropositionen eller om uppföljningen att jag kan beskriva precis hur arbetet skall gå till. Men jag föreställer mig att det är sådana faktorer man tittar på, åtminstone om man bedriver forskning på området.

Jag skall se till att föra detta vidare till Maj-Inger Klingvall och till det arbete som pågår under hennes ansvar med de här frågorna.

Anf. 73 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill bara säga att det självfallet kan bli tungt för samhället att få veta hur detta ligger till. Men jag vill gärna uppmuntra regeringen att inte dra sig för att ta reda på hur det i verkligheten ligger till, så att vi kan komma barnen till hjälp.

Byggforskningen

Anf. 74 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till inrikesminister Jörgen Andersson. Den handlar om den framtida byggforskningen.

Den statliga utredningen om plan-, bygg- och bostadsforskning har varit på remiss. Jag har läst många kritiska remissvar, och jag förmodar att ministern också har läst dessa. Utredningen föreslår, vad jag förstår av kortsiktiga besparingsskäl, en avlövnings och en uppstyckning av Byggforskningsrådet, BFR.

Min fråga till ministern är: Kommer regeringen att forcera fram en proposition i ärendet nu i vår, eller kommer regeringen att invänta den forskningspolitiska utredningen i höst?

Anf. 75 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är riktigt som Per Lager säger att vi har haft en utredning som har tittat på den framtida utvecklingen för Byggforsknings-

rådet. Den frågan har varit på remiss. Utredare var Ulf Göransson, tidigare generaldirektör i Arbetsgivarverket. Den här frågan bereds nu i Regeringskansliet. Jag kan inte svara på hur vi kommer att hantera frågan. Jag kan bara konstatera en sak, nämligen att jämfört med vad industrin och de enskilda företagen satsar på forskning i vårt land är det faktiskt inte så väldigt mycket som byggbranschen själv satsar på forskning.

Jag ber att få återkomma till hur vi skall hantera detta, men vi måste göra någonting på byggforskningens område.

Anf. 76 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Egentligen fick jag inte svar på min huvudfråga om det kommer en proposition eller inte, men det kan ju vara.

Vad jag skulle vilja följa upp med är just det som ministern nämnde sedan, nämligen var ansvaret skall ligga. Jag har tidigare ställt en fråga om miljöforskningen och var det nationella miljöforskningsansvaret finns. Nu vill jag ställa samma fråga här. Finns det något nationellt byggforskningsansvar och var skall det ligga? Vem tar det ansvaret?

Anf. 77 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag kan inte svara på om det kommer en proposition eller i vilken form den propositionen kommer, om den kommer som en särproposition eller läggs in i något annat. Det är just den frågan som bereds.

Visst är byggforskningen viktig, men den kan bedrivas på litet olika sätt. Låt mig också påminna om att många av högskolorna i vårt land i dag bedriver en mycket framstående byggforskningsverksamhet. Nu håller vi på att bygga upp intressanta forskningsmiljöer runt om i landet på våra högskolor. Jag tycker att detta definitivt är en sådan intressant forskning som hör hemma i dessa forskningsmiljöer.

MAI-avtalet

Anf. 78 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Thage G Peterson. Den gäller någonting som kallas för MAI, multilaterala avtal om investeringar. Det pågår förhandlingar inom OECD, och de skall vara klara i april. Målet med dem är att skydda utländska investeringar.

Det är en interpellationsdebatt i morgon där det kommer att debatteras hur det här påverkar u-länderna. Jag vill ta upp frågan redan i dag. I morse kunde vi höra på radio att det kommer att beröra alla områden, även kulturområdet. I Frankrike är det stora protester. Man säger att en stat inte kommer att kunna gynna sin egen filmindustri. Avtalet går ut på att man inte får gynna den inhemska investeringen, utan utländska investerare skall ha minst lika god behandling. De kan tydligen t.o.m. få en bättre behandling.

Jag undrar hur det här kommer att se ut på kulturområdet. Många länder har begärt undantag när det gäller sociala tjänster, film, radio och TV och en hel del andra områden. Sverige har knappast begärt några undantag alls. Hur kommer regeringen att arbeta för att dessa försäkringar för

utländska investerare i olika länder skall kunna underordna sig de internationella konventioner som vi har skrivit under när det gäller skydd för miljön, skydd för mänskliga rättigheter och skydd för kvinnor? Jag är mycket orolig för att vi här har ett problem under uppsegling som inte alls är uppmärksammat i den utsträckning som det borde vara.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*FelgOkänd
växelargument.*

Anf. 79 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Först tyckte jag att frågan luktade utrikeshandelsministerns, men den är nog både näringsministerns och kulturministerns. Jag har inte tillräcklig information eller kunskap för att svara på denna till synes mycket invecklade fråga. Men Lena Klevenås har gjort mig tillräckligt intresserad för att gå hem och läsa på en del.

Debatten är ju i morgon i riksdagen. Jag hoppas att Lena Klevenås deltar i den debatten och ställer sina frågor till det statsråd som har det formella ansvaret för frågans hantering. Jag är ledsn, men något ytterligare svar blir det inte från min sida.

Fastighetsskatten

Anf. 80 INGA BERGGREN (m):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till skatteministern. Bland de viktigaste sakerna för oss människor är hur vi bor. Då konstaterar jag att boendekostnaderna i Sverige är bland de högsta i världen. Över 30 % av en disponibel inkomst går till hyran. Jag konstaterar också att hushållen kläms åt från två håll, dels genom att skatterna tar alltmer av inkomsten – vi har inkomstskatter, skatter på bensin, energi osv. – dels genom de höga boendekostnaderna. Hyran eller avgiften, kostnaden för boendet, består till stor del av skatter där fastighetsskatten för många är direkt förödande.

Så kommer jag då till min fråga. Det har rapporterats i medierna att statsrådet Östros menar att inga skattesänkningar är att vänta. Innebär detta att fastighetsskatten inte kommer att sänkas om valet ger som resultat att Socialdemokraterna kommer att vara kvar i regeringsställning i höst?

Anf. 81 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! På den sista frågan hoppas jag att jag kan svara ja, dvs. att vi sitter kvar i regeringsställning i höst. Men när det gäller själva skattesänkningsönsknigen är det ju så att om man inte bryr sig om konsekvenserna i andra ändan kan man lova ut skattesänkningar. Det vore kanske ett ganska trevligt uppdrag för en skatteminister att lova ut skattesänkningar till alla möjliga grupper och alla möjliga ändamål. Men när det hänger ihop och vi faktiskt har en regering som strävar efter att hålla ihop inkomster och utgifter innebär skattesänkningar också någonting i andra ändan.

Det vet vi att det gör också för Inga Berggrens parti. Moderaterna har ju föreslagit mycket stora skattesänkningar, uppemot 100 miljarder under ett par år framöver. Konsekvenserna av detta är också förskräckande, inte minst för vård, skola och omsorg. Det blir 17 miljarder kronor mindre i kommunerna år 2000.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vad har det att göra med fastighetsskatten? Jo, skatter och utgifter har ett samband. Man vill gärna sänka skatten, men då måste Moderaterna också våga prata om det som man skall göra när det gäller välfärden.

Fastighetsskatten höjdes för ett par år sedan som ett av många beslut för att sanera statens finanser. Utgångsläget var ju räntor som låg skyhögt över dem vi har i dag. Vad tror Inga Berggren att det betyder för bostadskostnaden? När vi har fått ned räntorna och halverat de räntor som styr boendekostnaderna innebär det minskade kostnader på 1 500 kr i månaden netto för en familj som har en halv miljon i skuld på en bostadsrätt eller en villa när man får en chans att lägga om lånen. Och det är ju ganska vanligt, inte minst här omkring. Var räntorna ligger betyder oerhört mycket för bostadskostnaderna.

Vad var det som fick upp räntorna, Inga Berggren? Det var när ni sänkte skatter utan att finansiera dem och underskotten ökade.

Jag kommer inte nu att tala om exakt vilka skatter som kommer att förändras framöver. Det beror på budgetläget och vad vi prioriterar när vi har resurser. I den meningen kommer jag inte att ge något löfte. Skattesänkningar skall finansieras och vägas mot andra angelägna verksamheter.

Anf. 82 INGA BERGGREN (m):

Herr talman! Jag vill diskutera framtiden, Thomas Östros. Det var så jag ställde min fråga. Jag vill specifikt diskutera fastighetsskatten. Den frågan har debatterats, och det kan inte vara Thomas Östros främmande att alla, hyresgästerna, bostadsrättsföreningarnas representanter, villaägarna osv., har framfört att det finns oro bland människor när det gäller boendekostnaderna. Inte minst den senaste höjningen av fastighetsskatten plus de höjda taxeringsvärdena har varit förödande för många. Det har betytt att tryggheten har raserats för väldigt många. Jag tycker inte att det är rimligt.

Tänker regeringen inte göra någonting åt fastighetsskatten?

Anf. 83 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag försöker just diskutera framtiden och vilka prioriteringar som är viktiga framöver. Inga Berggren kommer inte att få några konkreta löften om en sänkning av fastighetsskatten eller bevarande av fastighetsskatten. Det beror på det läge vi befinner oss i, vilka resurser vi har och vad vi prioriterar först.

Låt mig påminna Inga Berggren om den moderata fastighetsskattepolitiken. Man skryter landet över om att man vill sänka fastighetsskatten. En del av finansieringen av den sänkta fastighetsskatten är att man vill minska avdragsmöjligheterna för skuldräntorna på boendet. Vad betyder det här i Stockholm när en ung barnfamilj skall sätta bo och köpa ett hus eller bostadsrätt?

Man får sänkt fastighetsskatt, visserligen, men man får en fördyrad finansiering eftersom man måste ta ett lån för att ha en rimlig chans att köpa en bostad. Inte ens för moderaterna blir frågan enkel.

När det gällde höjningen från 1,5 till 1,7 var valet mycket tydligt. Moderaterna ville snabbare skära ned räntebidragen till de nybyggda fastigheterna. Vi sade: Vi måste få in de pengarna på något sätt, men då

är det bättre att vi alla bär dem i form av fastighetsskatt. Moderaterna var beredda att sätta ett antal bostadsrättsföreningar och andra i konkurs för att folk skulle få behålla fastighetsskatten och sänka den.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 84 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesministern, som handlar om Kosovo. Situationen i Kosovo har ju varit allvarlig under flera år, men under det senaste året har det blivit värre. Nu cirkulerar en del rykten och det finns en stor oro hos kosovoalbaner i Sverige att Arkan nu skulle vara beredd att gå in i Kosovo med en etnisk rensning. Samtidigt skulle man ratificera avtalet med Sverige när det gäller flyktingåtervändandet, men det har man inte gjort. En del kosovoalbaner har åkt från Sverige och det är fortfarande planerat att man skall åka tillbaka. Min fråga till utrikesministern är: Har man från regeringen hört de här ryktena? Ligger det något i att man är beredd att gå in i Kosovo med etnisk rensning? Är regeringen beredd att avvakta med utvisning av kosovoalbaner från Sverige tills man har ratificerat och tills situationen har blivit lugnare och säkrare i Kosovo?

Anf. 85 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Läget i Kosovo är synnerligen explosivt. Stora insatser måste göras för att lugna ned stämningarna och få kosovoalbaner att samverka med serberna.

Det går alltid en massa rykten om att den ena och den andra skall göra saker och ting. Jag hoppas att det inte är sant och att de inser att de faktiskt måste samverka.

En annan sak är att vi nu äntligen har fått myndigheterna i Belgrad att förstå att man måste göra ett avtal också med Sverige om att ta tillbaka sina medborgare, nämligen de som är av kosovoalbanskt ursprung och inte har asylskäl och därför skall tillbaka. Detta är viktigt i princip. Alla länder har ju en skyldighet att ta tillbaka sina medborgare och inte stänga dem ute.

Det är inte ratificerat och klart än. Vi utgår från att myndigheterna i Belgrad lever upp till vad de har lovat oss. Vi kommer sedan att göra en bedömning, som vanligt, från fall till fall vad gäller individerna. Om det hela skulle urarta i Kosovo är det ju inte möjligt att skicka tillbaka människor dit.

Anf. 86 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! De rykten som går har varit ganska intensiva sista tiden. Precis som utrikesministern sade är situationen explosiv i det här området.

Sverige har ju skickat tillbaka människor till Kosovo även innan man har ratificerat. Även om man kommer att ratificera är situationen så allvarlig där nere att många kosovoalbaner lever i stark oro här i Sverige. Grundprincipen att varje land skall ta tillbaka sina medborgare är ju givetvis viktig.

Har inte regeringen övervägt att inte bara göra en individuell prövning utan faktiskt låta kosovoalbaner som finns här i Sverige få stanna här så länge situationen är som den är där nere?

Anf. 87 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Vi litar självfallet på att våra myndigheter med de informationer de har om läget i andra länder gör bedömningar enligt den lagstiftning vi har när det gäller frågan att skicka tillbaka människor.

Det tror jag att det också finns anledning för riksdagens ledamöter att göra.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Statsbidragen till kommunerna

Anf. 88 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Inrikesministern sade nyss att han räknade med en positiv sysselsättningseffekt i kommuner och landsting på 20 000 med hjälp av regeringens nya kommunpengar. I det pressmeddelande som regeringen, inrikesdepartementet bl.a., skickade ut den 15 april, gör man en uppskattning av vad de här pengarna skulle ge kommun för kommun, landsting för landsting. Då talar man om 40 000 jobb – den positiva effekten – under 1997 och 1998. Man kan redan nu säga att det är en halvering. Det ger en ny betydelse åt halveringsuttrycket.

Vad värre är: I dag rapporterar tidningen Kommun Aktuell att antalet anställda fortsätter att minska. Vi har tappat ytterligare 20 000 jobb i kommuner och landsting under 1997. Gapet mellan vad regeringen har sagt och verkligheten är alltså i dagsläget 60 000 jobb.

Jag minns när regeringen och de socialdemokratiska riksdagsledamöterna åkte land och rike kring och redovisade kommun för kommun hur många jobb det skulle bli med de här pengarna. Min fråga till inrikesministern är: När kommer inrikesministern att skicka ut nya uppgifter, kommun för kommun, och redovisa vad effekten egentligen har blivit? Det kan vara intressant att ta del av det. Faxarna måste gå varma på arbetarkommunerna med de här nya siffrorna. Det är alltså en skillnad på 60 000.

Anf. 89 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag sade tidigare i debatten att vi genom det extra tillskott som vi nu ger kommunerna i form av ökning av de generella statsbidragen har bromsat upp uppsägningarna. Det kan vi märka i årsskiftet 1997–1998. Perioden 1996–1997 minskade antalet sysselsatta med 20 000 i kommunsektorn. Nu är det uppbromsat. Den period ni hade ansvar för 1991–1994 försvann det över 120 000 anställda inom kommunsektorn.

Det vi nu ser framöver är att de extra tilldelningarna för 1999–2000 kommer att betyda ökade tillskott motsvarande 20 000 arbetstillfällen. Det är en ökning av de generella statsbidragen som möjliggör detta.

Det parti ni avser att bilda regering med efter valet 1998 vill ta bort och säga nej till ökningen av de generella statsbidragen 1999–2000. Men inte bara det. Man vill också få fram en skattesänkning i kommunerna med en krona. Detta skulle få en förödande effekt på antalet anställda i kommun och landsting, men också på möjligheten att klara av vård, omsorg och skola.

Med tanke på storleksskillnaden mellan moderater och kristdemokrater – det lär väl inte bli så förfärligt stora förändringar i valet – är det väl ingen tvekan om vem som kommer att hålla i den taktpinnen.

Anf. 90 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Jag frågade inrikesministern när han tänkte skicka ut motsvarande dokument. Det är alltså regeringens pressmeddelande där man kommun för kommun i hela landet, landsting för landsting talar om hur många nya jobb som de här pengarna skulle ge. Det är totalt 40 000 under 1997 och 1998.

Nu säger ministern att det handlar om 20 000. Verkligheten, som vi har fått veta i dag, talar om -20 000. Hur skall vi kunna tro på regeringens pressmeddelanden? Hur skall vi kunna tro på regeringens politik att säkra resurser till kommuner och landsting – det handlar just om vårdsektorn, omsorgssektorn och skolan – när det är en sådan våldsam diskrepans mellan vad man skriver i sina pressmeddelanden och hur verkligheten ser ut?

Det finns ingen trovärdighet kvar bakom det här talet, Jörgen Andersson.

Anf. 91 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det finns betydligt större trovärdighet för den politik vi för gentemot kommunerna än den regeringskonstellation som Dan Ericsson och hans parti skall gå in i efter 1998. Ni vill försämla för kommunerna genom att inte höja statsbidragen för 1999 och 2000. Ni vill dessutom tvinga fram en skattesänkning som ytterligare minskar möjligheterna för kommunerna.

Genom de åtgärder som vi redan har vidtagit, nämligen att vi började höja statsbidragen 1997 och höjde dem ytterligare 1998, har vi bromsat upp de uppsägningar som kommunerna hade planerat. Det är 20 000 färre sysselsatta 1997 än 1996. Men uppbromsningen är av den storleksordning som står i pressmeddelandet.

När vi nu blickar fram mot 1999 och 2000 och ökar statsbidragen innebär det en ökning eller räddade jobb som motsvarar 20 000. Den ekvationen är inte alls konstig. Men det är klart att om man försöker vrida om siffrorna som Dan Ericsson gör kan man få det till vad som helst. Detta är fakta. Ni har trovärdighetsproblem, som skall regera med ett parti som vill försämla för kommunerna.

Anf. 92 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med detta är den timme som står till förfogande för frågestunden till ända. Jag tackar statsråden för deras medverkan.

11 § Information från Sveriges ordförandeskap regeringssamarbetet	<i>Information från regeringen</i>	regeringen om i det nordiska 1998
--	------------------------------------	--

Anf. 93 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Under 1998 är Sverige ordförande för det nordiska regeringssamarbetet. I november presenterade statsministern programmet för ordförandeskapet i samband med Nordiska rådets session i Helsingfors. Jag är glad över att, när vi nu kommit en bit in i arbetet, få tillfälle att informera riksdagen om ordförandeskapet. Innan jag går vidare vill jag passa på att avisera den skrivelse om nordiskt samarbete som regeringen kommer att överlämna till riksdagen om några veckor.

I dag skapar de nordiska frågorna inte alltid de stora rubrikerna, men likväl kan vi som medborgare i Norden dagligen ta del av det nordiska samarbetets framgångar. Vi har en öppen och gemensam arbetsmarknad – många är de svenskar som tack vare den finner sysselsättning i Norge samtidigt som de avhjälpes flaskhalsproblem i Norges ekonomi. Ungefär en femtedel av vår varuhandel sker med de nordiska grannländerna. Vi har öppna gränser utan passvång, en förmån som vi skall se till att behålla även när Schengenavtalet träder i kraft och blir en del av EU:s regelverk.

När vi går och handlar väljer vi gärna produkter med den gröna svanen, den gemensamma nordiska miljömärkningen. Ur företagets synvinkel blir svanen därmed en garanti för en större nordisk hemmamarknad och en stimulans att producera miljövänligt.

När Sverige nu tagit över ordförandeklubban i det nordiska regerings-samarbetet vill vi förena kontinuitet med förnyelse. Vi kommer att fullfölja tidigare påbörjat samarbete samtidigt som vi kommer att värna traditionell nordisk samverkan för kulturellt utbyte och ökad språkförståelse. Det svenska ordförandeskapet har ambitionen att förtydliga samarbetets politiska dimensioner. Det skall utövas aktivt för att söka nordisk sammanhållning och samsyn, säkra kontinuitet och fullfölja pågående arbete. Sverige vill verka för att samarbetet förblir en stabil plattform för konkret samverkan inom Norden och för internationellt agerande – i närområdet, i Europa och globalt.

Två breda initiativ skall prägla Sveriges ordförandeskap. Norden bör samverka närmare för ökad sysselsättning liksom för att göra Norden och dess närområden till en ekologiskt hållbar region. Detta är två politiskt helt centrala verksamhetsfält där det finns en tydlig bäring på nordisk samverkan i relation till närområdet och i det vidare Europasamarbetet.

Vårt geografiska läge är också en tillgång i kampen för jobben och miljön. Norden ligger i en av Europas snabbast växande regioner. Med angränsande områden runt Östersjön, Barents och Arktis har Norden en unik utvecklingspotential.

Särskild vikt skall läggas vid att göra omställningen till ekologiskt hållbara samhällen till ett självklart element i ansvaret för och arbetet inom alla samhällssektorer. På motsvarande sätt skall strävan att stärka sysselsättningen och minska arbetslösheten vara bärande teman i arbetet i alla berörda samsamverkansektorer. Norden kan befrämja en politik som förenar miljön, ekonomin och kampen för jobben.

Ordförandeskapet förpliktar Sverige också till att under 1998 vidareföra och utveckla ett antal initiativ som Norge tagit som ordförandeland under 1997. Det rör sig framför allt om en fortsatt stark tonvikt på gemensamma åtgärder för barn och unga liksom om en uppföljning av arbetet kring IT-frågor.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sverige vill även under året ta ett aktivt ansvar för att påbörjade initiativ förverkligas. Det skall ske med ledning av de beslut som Nordiska rådet fattade 1995 om reformering och vitalisering av det nordiska samarbetet, och inom ramen för särskilda sektorsprogram. Som exempel på frågor där Sverige vill bidra till att föra arbetet framåt under 1998 kan nämnas: insatser för ökad språkförståelse, vidgad nordisk samverkan i närområdet, ökade insatser för förebyggande och bekämpande av brottslighet samt en stärkt samverkan med frivilliga organisationer.

Arbetet med att förverkliga ordförandeprogrammets mål och intentioner har kommit väl i gång efter årsskiftet. De svenska ordförandena i respektive sektor går starkt in för sina uppdrag, och samordningen inom Regeringskansliet av arbetet har förstärkts. Nordiska ministerrådets sekretariat har gjort en genomgång av aktuella projekt som bör prioriteras särskilt. I samband med Nordiska rådets 50:e session kommer samsarbetsministrarna att kunna lämna redogörelse för hur långt vi kommit.

Samverkan mellan Nordiska rådet och regeringarna skall utvecklas i enlighet med intentionerna i reformarbetet vars grund lades 1995. Sverige skall verka för konstruktiva insatser från regeringssidan för att skapa mötesplatser för parlamentariker och regeringsföreträdare för dialog i centrala politiska frågor.

Herr talman! Det nordiska samarbetet måste bedrivas så att det blir relevant för medborgarna och kopplas till vardagsnära frågor. Ett område där samarbetet kan förbättras är handeln. Vi måste kunna göra mer för att öppna våra marknader för varandra. Det är märkligt att det måste vara så krångligt med gränsöverskridande handel liksom att arbete och bosättning på ömse sidor av en nordisk gräns skall behöva vara så problemfyllt som det ibland verkar.

En av hörnstenarna inom EU är förverkligandet av den inre marknaden. Trots detta har det visat sig att det finns olika typer av hinder som gör att den inre marknaden inte fungerar fullt ut. Kommerskollegium kommer därför att i morgon överlämna en rapport där man tittar på just förverkligandet av den inre marknaden i Norden. Det kan ge förutsättningar för Norden att bli en förebild och gå i fronten för att förverkliga EU:s inre marknad fullt ut.

Även i Östersjösammanhang görs ansträngningar för att underlätta gränsöverskridande handel. Sedan oktober förra året arbetar en kommitté med en inventering av alla de hinder som ur svensk synvinkel finns för ökad handel och ekonomiskt samarbete kring Östersjön. Inventeringen skall sedan kompletteras med förslag till åtgärder för att eliminera dessa hinder.

När jag i höstas fick statsministerns uppdrag att bli nordisk samsarbetsminister motiverades detta bl.a. med att samarbetet runt Östersjön och inom Norden flätas allt tätare samman. Det vidgade Östersjösamarbetet bör inte på något sätt ses i konkurrens med det nordiska samarbetet. Tvärtom är Östersjön och Norden en fråga om både-och. Det är viktigt att se det mervärde som en sammanflätning av dessa två samsarbetsområden kan erbjuda.

Herr talman! Nordiskt samarbete är inte vad det har varit, säger en del. Det är riktigt. Det förändras, anpassas och utformas med hänsyn till de förutsättningar som utvecklingen i omvärlden ger oss, precis som det bör vara. I den nya tideräkning som gäller sedan Sovjetunionens upplös-

ning, EES-avtal och nya nordiska EU-medlemskap har det nordiska samarbetet en ny dynamik. Det svenska ordförandeskapet inriktas på att ta tillvara detta.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Information från
regeringen*

Anf. 94 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Samordningsministern sade att nordisk politik inte alltid ger de stora rubrikerna, och det har nog historiskt varit så. Möjligen skulle man kunna säga att när man hör inspirerande och optimistiska ord från Leif Pagrotsky kanske det blir litet mer trycksvårta i fortsättningen. Jag hoppas det.

Både det som sades på nordiska mötet i november och det som sägs här i deklarationen är bra. Jag tycker också att det är bra att sysselsättning och miljöfrågor skall profileras, och det nya kapitlet i Amsterdamfördraget är också bra. Men vi får se om vi orkar leva upp till det.

Vi har en god arbetsmarknadspolitisk tradition i Norden och i Sverige. Däremot har vi i Sverige konstaterat att vi har misslyckats med att öka sysselsättningen. Den fortsätter att sjunka. Där har vi framför allt näringspolitiska brister.

När man nu drar linjerna från de stora frågorna – miljöfrågor, öppna gränser, ekologisk grund och vad det kan vara – vill jag ta fasta på det och ställa en fråga till samordningsministern.

Det gäller de nära och små frågorna som ministern själv nämnde. Jag tror att det behövs en aktivering här. Det gäller t.ex. gränsgångare, dvs. de som jobbar och bor i olika länder. Det gäller inte minst mellan Sverige och Norge, där vi för övrigt har världens längsta EU-gräns. Vi har TV-samarbetet, där språkförståelsen skulle kunna få sin chans. Jag instämmer med ministern när han säger: Varför skall det vara så krångligt efter snart femtio års gott samarbete?

Anf. 95 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag tackar för de uppmuntrande kommentarerna. Jag kan inte säga annat än att jag delar den sista formuleringen. Den tycker jag var väldigt bra. Vi skall också ägna oss åt de nära och små frågorna och inte minst gränsbygdernas problem. Det är något som jag tycker att jag som nordisk samarbetsminister har en skyldighet att engagera mig i.

Det är en trovärdighetsfråga för hela det nordiska samarbetsprojektet att människor som bor vid en gräns kan tillämpa nordismen i sin vardag, att leva i ett land och arbeta i ett annat och umgås över gränsen. Detta skall inte försvåras och krånglas till av regler som skapas i våra parlament.

Det tänker jag ägna mig åt – se det gärna som en programförklaring – och jag känner Elver Jonssons stöd i ryggen.

Anf. 96 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag vill bara instämma i det sista som samarbetsministern sade. Jag tycker att det är bra att det blir uttalat i kammaren.

Jag har en liten hängfråga. Ministern sade i det första inlägget att grunden för samordningsministerns utnämning var det starka Östersjö-samarbete vi skall ha. Det har jag inte några invändningar mot. Men vi

kanske har ett område som är ännu mer aktuellt, och det är samarbetet mot västerhavet.

Det är det enda ställe i Norden där tre länder möts väldigt nära. Där finns mycket att göra på miljöområdet och när det gäller infrastrukturfrågor. När nu samordningsministern har Östersjöarbetet på sin agenda låt oss då också ägna oss åt västkusten och västerhavet. Där finns rätt mycket av samma frågor.

Anf. 97 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Elver Jonsson kan vara lugn. Jag känner samma engagemang för Skagerrak som Elver Jonsson gör. Men vad som nu har satt Östersjön i fokus är den förändrade situation som det blivit i Östersjöområdet sedan Sovjetunionens sammanbrott.

Skagerrakproblemen har varit uppmärksammade under lång tid och också lett till ett brett nordiskt samarbete, och ett mycket framgångsrikt sådant, t.ex. för att förbättra vattenkvaliteten i Skagerrak. Det är inte någonting nytt i det. Mitt engagemang och Elver Jonssons engagemang fortsätter i den frågan.

Anf. 98 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Samordningsministern nämnde ordet kultur utan att vidareutveckla det. I går sent på eftermiddagen antog riksdagen kulturutskottets betänkande som bl.a. tog upp vikten av att man stärker folkmusiken och folkdansen.

Eftersom man i det betänkandet också kan läsa om det nordiska perspektivet och jag under en längre tid tyckt att vi från politiskt håll stöder den folkliga kulturen – folkmusik och folkdans – i alldeles för liten utsträckning är det ganska logiskt att i dag ställa en fråga om det man kunde ta del av i kulturutskottets betänkande.

Är detta något som samordningsministern kommer att beakta i det vidare arbetet?

Anf. 99 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Kulturministrarnas samarbete i Norden är kanske det mest livaktiga. På kulturområdet har vi goda traditioner av samarbete. Det har bl.a. sin grund i att språket är det som kanske förenar oss mest i Norden.

Jag tänker inte som samordningsminister ägna mig åt att föreskriva hur fackministrarna på de olika områdena skall fördela sina olika intressen mellan t.ex. litteratur och dans. Men jag känner mig alldeles förvissad om att samarbetet på det kulturpolitiska området kommer att fortsätta att vara en grundbult i hela det nordiska samarbetet.

Anf. 100 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Om samordningsministern inte vill i detalj föreskriva vad kulturministern i sin tur skall göra på detta område kanske samordningsministern i alla fall kan dela min uppfattning. När man i dag ser en allt större rotlöshet är oerhört viktigt att slå vakt om sin kultur, att tydliggöra vad svensk kultur är och vidareutveckla den.

Jag tror också att det är mycket lättare att komma in i det svenska samhället, och i det nordiska samhället över huvud taget, om man tydligt ser vad den svenska och den nordiska kulturen står för så att man kan ha ett förhållningssätt till det på ett enklare sätt.

Prot. 1997/98:70
19 februari

Anf. 101 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Där vill jag gärna hålla med Carina Hägg i alla delar. Jag ville bara vara noga med att påpeka att det inte var min uppgift att omsätta det i praktiken på det sätt som jag tycker att kulturministrarna skall göra.

Jag vill dessutom passa på att också hålla med om något som Carina Hägg sade inledningsvis, nämligen att vi skall ta vara på det breda folkliga engagemanget i många av de kulturformer som Carina Hägg nämnde. Det är en särskild kvalitet om vi lyckas göra det i en nordisk dimension.

Anf. 102 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har tidigare i egenskap av ordförande i svenska delegationen till Nordiska rådet haft anledning att framföra både klara tillrop och uppmuntran till den nye samarbetsministern. Det är ett tag sedan sist. Men jag vill gärna upprepa det jag sagt tidigare.

Jag tror att det är viktigt med de ettåriga ordförandskapsperioderna att man har både kontinuitet och framåtsyftning i arbetet. Det fick vi här höra i ett av svaren. Jag skulle vilja ta två exempel på saker som nämndes i anförandet och i frågesvaren.

Leif Pagrotsky nämner Kommerskollegiums rapport om EU:s inre marknad som kommer i morgon. Det är viktigt att i det sammanhanget ta fasta på den möjlighet som det innebär, precis som samarbetsministern säger, till samverkan i hela Norden så att man blir ett föredöme i förhållande till Europa.

Där tycker jag att det har saknats en del i samordningen, inkluderande också Norge och Island och självstyrande områden, som ju inte är EU-medlemmar. Det är viktigt att betona att Norden som område måste agera mer kraftfullt och samfällt i förhållande till EU. Jag utgår från att det är det som samarbetsministern vill signalera.

Den andra punkten gäller det som vi nämnde i Helsingfors. Samarbetsministern sade själv att det behövs en bättre information om de små problem som nämndes, dvs. telefonservice och annat. Hur har det gått med den frågan? Jag tror att det är viktigt att man följer upp detta inte bara med information om möjligheter att kunna ringa någonstans.

Man bör ta reda på hur saker och ting förhåller sig i det nordiska problemområdet, men det behövs också konkreta uppföljningsåtgärder. Om samarbetsministern har funderat vidare på det spåret vore det bra att få några signaler också där.

Anf. 103 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! I linje med vad vi sade för en liten stund sedan om nära och små frågor och att det nordiska samarbetet inte bara skall handla om Nato och sådant bör vi engagera oss ordentligt i arbetet med att föra vidare den inre marknaden, där ju alla våra fem nordiska länder ingår.

Därför var det en av mina allra första åtgärder som samarbetsminister att lägga ut det här uppdraget till Kommerskollegium. Det gick ut på att anstränga sig för att ta reda på vad som brister i dag och vad som skulle kunna vara bättre i tillämpningen av den inre marknaden i Norden. Det skall bli mycket spännande att se om vi kan göra något som ger våra medborgare bättre varor och tjänster och som underlättar rörligheten över

gränserna. Jag ser fram emot att vi skall kunna samarbeta om detta, vi parlamentariker och ministrar i alla de fem nordiska länderna.

Jag känner det också som en uppgift i EU-samarbetet att föra de gamla EFTA-brödernas talan vad gäller den inre marknaden. De är ju fullvärdiga medlemmar av den inre marknaden, men de sitter inte vid bordet när vi bestämmer spelreglerna för den. Det ansvaret tar jag på stort allvar.

Vad gäller möjligheterna att ringa och få hjälp om man får problem i samarbetet, så har vi inrättat vad vi kallar en servicetelefon. Vi har anslagit pengar till detta. Vid samarbetsministrarnas möte i Helsingfors bestämde vi att anslå pengar till Föreningen Norden i Sverige för att samordna arbetet med ett enda telefonnummer i hela Norden som människor kan slå när de vill ha hjälp med saker som krånglar i det nordiska samarbetet. Det kan t.ex. gälla att saker inte är så bra som de borde vara när man flyttar över gränserna. Detta kommer att inledas inom ett par månader. Förberedelserna pågår för fullt. Jag ser fram emot att följa resultatet i arbetet. Det passar mycket väl in i det som Olof Johansson och jag är överens om skall vara innebörden i det nordiska samarbetet.

Anf. 104 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill ta fasta på en punkt till som statsrådet nämnde. Det gäller att skapa mötesplatser mellan parlamentariker och regeringar. Det är viktigt att det blir en förbättring i den delen.

Som exempel kan vi ta den temakonferens om miljöfrågorna som äger rum i Nordiska rådets regi den 26 och 27 februari i Göteborg. Den har ca 400 deltagare. Det är den första större internationella konferensen efter Kyoto. Det är klart att det är viktigt att den sammanfattning av hela konferensen som jag antas göra där snabbt vidareförs till regeringarna. Det är regeringarna som är adressaten. Att regeringarna visar en öppenhet, och en konkretion i denna öppenhet, om hur det skall ske, tror jag är en av de viktigaste signalerna från en konferens av detta slag.

Sedan vill jag också bara som hastigast nämna att jag hoppas att alla har tagit del av den rapport från SNS demokratiråd som publicerades förra året. Där är det tydligt och klart att människors uppfattning om var besluten ligger innebär större möjligheter att använda den nordiska planen än många andra demokratiska samarbetsfält. Därför finns det ett utrymme att använda för nordiskt samarbete som i dag inte utnyttjas.

Anf. 105 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Den mötesplats som de nordiska parlamentarikerna har tagit initiativ till att inrätta i Göteborg torsdag och fredag i nästa vecka, tycker jag är ett mycket bra initiativ. Jag vet att alla regeringar kommer att vara där. Jag kommer att vara där under hela konferensen. Samordningsministrarna från de andra länderna kommer också att vara där. Vi kommer att ha ett sammanträde där. Det finns alla förutsättningar att det kommer att bli framgångsrikt just som mötesplats. Regeringarna kommer säkert att ta väl vara på de idéer och uppslag som där uppstår.

Vi kommer samtidigt också att ordna en mötesplats med utrikesministrarna från de baltiska staterna, som vi har bjudit till samma konferens. Jag ser alltså mycket fram emot detta initiativ.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 106 CHRIS HEISTER (m):

Herr talman! Samarbetsministern talade om vikten av kontakter mellan Norden och närområdena. Jag skulle vilja ta upp den problematiken och också ställa en konkret fråga.

Vi har i dag visumfrihet mellan de nordiska länderna och de baltiska länderna. Det underlättar för människor att resa till respektive land och få kontakter med människor i de nordiska länderna och de baltiska länderna. När det gäller Ryssland kan vi se att det kanske inte går att komma till den situationen att vi har visumfrihet inom överskådlig tid. Det innebär ju stora svårigheter i fråga om kontakter.

Låt mig ge ett exempel. Säg att ett fotbollslag från S:t Petersburg skall åka på en nordisk turné. Det kan vara ett gäng ungdomar i 12–15-årsåldern. Då får de först betala visum på 100 mark för att ta sig till Finland med sin buss. Sedan får de betala 25 dollar för att ta sig till Sverige. Skall de ned till Dana Cup i Danmark, får de betala ytterligare 20 dollar. Det rör sig då om ungefär 65 dollar för varje grabb för att ta sig till den här nordiska fotbollsturneringen. Det motsvarar en genomsnittlig månadslön i S:t Petersburg. Det säger sig självt att det är svårt att åstadkomma de här folkliga kontakterna med de stora kostnader som detta innebär.

Jag ställde den här frågan i Helsingfors i november, och den finske samarbetsministern Ole Norrback svarade då att det ju kan vara rimligt att lösa detta genom att ha ett gemensamt nordiskt visum för att på det sättet hålla kostnaderna nere. Jag skulle därför vilja fråga samarbetsministern konkret om han är beredd att arbeta för detta. Är han beredd att lösa det här för att underlätta den folkliga kontakten mellan våra närområden i nordvästra Ryssland och de nordiska länderna och att öka kontakterna genom att åstadkomma ett gemensamt nordiskt visum?

Anf. 107 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det här är frågor som våra justitieministrar har att titta på. Vi har ju en ordning där visumhanteringen skall vara självfinansierande. Den skall inte betalas med allmänna skattemedel. Det gör tyvärr att hanteringen kan bli ganska kostnadskrävande när vi behöver visum mellan våra länder. I fall där man åker många på en gång, som det här fotbollslaget som Ole Norrback exemplifierade med, kan det bli dryga kostnader. Men jag är inte övertygad om att Finland är berett att acceptera alla som Sverige accepterar som visumberättigade till Sverige och att Sverige är berett att på samma sätt överlåta det här till andra länder.

Jag tycker att det är värt att titta på hur vi generellt skall kunna underlätta besöksarbetet och turismen mellan våra länder. Det är inte minst viktigt för affärsmän som har att åka ofta och som vid varje tillfälle behöver gå till ambassaden och söka nytt visum. Det är en fråga som jag tycker att vi skall ägna stor uppmärksamhet. Men huruvida just en gemensam nordisk visumpolitik vore den lämpligaste utvägen har jag ingen uppfattning om.

Anf. 108 CHRIS HEISTER (m):

Herr talman! Skall jag tolka det som att samarbetsministern är beredd att tillsammans med sina kolleger ge justitieministrarna i uppdrag att se vad man kan åstadkomma? Det är viktigt och betydelsefullt att man kan

underlätta för affärslivet och för affärsmän att ta sig över gränserna om de gör det väldigt ofta. Men det är minst lika viktigt och betydelsefullt att vanliga människor får möjlighet till de kontakter som det innebär att kunna resa mellan de nordiska länderna och nordvästra Ryssland, S:t Petersburgsområdet osv.

Jag tror att det vore bra om man kunde åstadkomma en lösning på denna sida. Man kanske på något sätt skulle kunna dela på dessa arbetsuppgifter. De flesta nordiska länder har ju t.ex. konsulat i S:t Petersburg. Man kanske skulle kunna lösa detta på något sätt. Är samarbetsministern villig att tillsammans med sina kolleger ge ett uppdrag till justitieministrarna för att se vad man kan göra på detta område?

Anf. 109 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag är oklar över om jag har rätt att skicka uppdrag till justitieministrarna och beordra dem att prioritera vissa frågor. Min inställning är att vi skall underlätta allt resande, inte bara för fotbollslag – även om det är särskilt viktigt att ungdomar kan resa. Jag tycker att visumhanteringen generellt både praktiskt och ekonomiskt skall underlättas för alla, så att vi kan få en rejäl expansion av medborgerliga och kommersiella kontakter mellan våra länder.

Sedan diskussionen i Helsingfors, där ju besked gavs om att folk håller på att arbeta med detta, utgår jag från att arbetet redan bedrivs. När vi samarbetsministrar träffas i Göteborg nästa vecka får vi kanske en rapport om detta eller en beskrivning av vad andra gör. Detta är en fråga som jag engagerar mig i och som jag gärna vill se att det blir resultat av. Men exakt hur det skall gå till och vilken teknik som de aktuella fackministrarna skall välja, det tänker jag inte gå in och föreskriva i detalj.

Anf. 110 INGRID NÄSLUND (kd):

Herr talman! Det var intressant att lyssna på vad samarbetsministern hade att komma med när det gäller det nordiska samarbetet. Den öppenhet med vilken samarbetsministern besvarade frågorna vid vårt senaste möte var också mycket positiv och något jag noterade med tacksamhet.

Samarbetsministern nämnde något om gemensamma initiativ för barn och unga. Jag antar att det då i första hand var fråga om initiativ för barn och unga i de nordiska länderna. Med tanke på det arbete som har gjorts i närområdesutskottets regi för att klarlägga den svåra situationen för barn och unga i vårt närområde vill jag fråga om dessa initiativ också kommer att omfatta samnordiska initiativ för att underlätta situationen för de många barn i vårt närområde som far väldigt illa.

Anf. 111 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Att en rapport om just dessa frågor lämnades till Nordiska rådets möte i Helsingfors var kanske den enskilt viktigaste händelsen där. Jag tror inte att någon annan fråga vid rådets session väckte sådan uppmärksamhet. Det arbetet fortsätter nu, om jag inte är felinformerad, under ledning av socialministrarna. Jag tror att det arbete som bedrivs på det här området får ett stöd som få andra, så det behövs nog ingen ytterligare knuff från min sida för att det skall utvecklas vidare.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 112 INGRID NÄSLUND (kd):

Herr talman! Jag tackar för det svaret och hoppas att arbetet skall kunna drivas vidare med kraft. Man siktar ju i första hand på ett stort möte i december, men jag hoppas att det sedan, både i samverkan och i de olika parlamenten, kan leda fram till konkreta åtgärder. Vi känner väl alla att det är det som behövs.

Jag vill också ta upp en annan fråga, som jag lyfte när samarbetsministrarna svarade på frågor. Det gäller det inflytande som de nordiska länderna skulle kunna ha för att påverka att implementeringen av den ryska religionslagen inte blir så negativ som farhågorna kan ge vid handen. Jag fick då inte något särskilt nöjaktigt svar av den minister som svarade – det var inte vår samarbetsminister. Finns det några planer på att driva detta vidare? Jag tror nämligen att vi från nordisk sida har goda förutsättningar att genom kulturellt utbyte föra frågan framåt.

Anf. 113 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! I svaret till Chris Heister gav jag uttryck för min syn att ju mer kontakter vi kan ha mellan människorna i exempelvis Ryssland och Norden desto bättre. På så vis kommer vi också i högre grad att kunna påverka människorna i Ryssland med vår syn på religionsfrihet, öppenhet och demokrati och därmed minska intolerans och religiöst förtryck, som trots allt fortfarande finns kvar i Ryssland. Det tror jag är den viktigaste vägen, och den vägen tror jag att vi kan åstadkomma mer än om våra utrikesministrar kommer med uttalanden och antar resolutioner.

Anf. 114 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag uppskattar väldigt mycket det samarbetsministern sade om vikten av att betona det folkliga samarbetet. Det tror jag är grunden för den nordiska identiteten. En viktig del i det är ungdomsutbytet och ungdomars möjligheter att samarbeta. Jag tycker att det är väldigt viktigt att ungdomsorganisationerna får möjlighet att samarbeta. Det har varit en strid om stödet till ungdomsorganisationerna och deras utbyte. Hur ser samarbetsministern på det?

Jag har också en annan fråga som rör det folkliga samarbetet och språkförståelsen, nämligen den gamla frågan om TV-samarbetet. Detta har utretts i många omgångar, nu senast för ett par år sedan. Samtidigt har tekniken gått framåt. Vi har aldrig kunnat komma fram till någon lösning, fastän engagemanget har varit stort och frågan ständigt har varit på agendan. Hur kommer det att se ut? Hur ser samarbetsministern på möjligheterna att göra något för att vi i Sverige skall kunna se våra grannländers TV? Jag upplever att vi egentligen har det största behovet. Vi är kanske de som har minst intresse av det, men vi behöver faktiskt kunna se våra grannländers TV. De andra har litet större möjligheter att se vår. Hur ser samarbetsministern på möjligheten att också skapa en efterfrågan hos människor att verkligen se våra grannländers TV? I det sammanhanget vill jag också nämna de självstyrande områdena och fråga hur möjligheten ser ut för dem.

Anf. 115 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det var flera olika frågor på en gång. Jag skall se om jag hinner med dem.

Den första frågan gällde stödet till ungdomsorganisationernas samarbete. Det är ett bekymmer för det nordiska samarbetet att åldersstrukturen där ser ut som den gör. Det speglar kanske andra fenomen och förhållanden i samhället att vi har mindre av ungdomar och ungdomliga fenomen företrädna i det nordiska samarbetet. Jag skulle gärna se en ändring på detta.

Om det skall ta sig uttryck i ökat stöd till just ungdomsorganisationers samarbete är en fråga man får värdera i det budgetarbete som pågår nu och som kommer att intensifieras under resten av våren. Vi vet nu att det inte kommer att bli några generella öknings- eller minskningar av större omfattning i budgeten för det nordiska samarbetet. Om det blir några omfördelningar till förmån för detta och om vi på det här området kan inrymma några satsningar för nästa år är en fråga som vi får värdera och där beslut i så fall kommer att fattas vid Nordiska rådets session till hösten.

Sedan till frågan om samarbete kring TV-sändningar. Den snabba utvecklingen i alla nordiska länder mot digitala TV-sändningar kommer ganska radikalt att förändra förutsättningarna för att sända fler och smalare program, som riktar sig till olika typer av tittarkategorier. Det blir nu helt andra möjligheter att t.ex. sända isländsk eller dansk TV i hela Sverige liksom att sända olika svenska TV-kanalers program i andra länder. Den här möjligheten kan nu erbjudas fler TV-tittare runt om i Norden. En sak som jag tror skulle underlätta det här och öka intresset vore gemensamma TV-program. Jag känner i dag bara till ett sådant program, men eftersom folk tittar på TV i relation till vad de läser i tidningar skulle detta kanske öka intresset och få folk att titta på samma saker, bli intresserade av samma TV-serier och höra sportkommentatorer på de olika nordiska språken kommentera samma olympiska händelser i Japan.

Anf. 116 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Det vore väldigt intressant om vi kunde lyssna på varandras program utan tolkning. Det är ju ett ständigt dilemma att människor vill ha textning, översättning, osv. Om barn och ungdomar ser på varandras TV-program kommer de att ha lättare att förstå. Det är ett bra sätt att lära sig språket.

Jag vill kommentera det samarbetsministern sade om ungdomsorganisationerna. Jag vill skicka med att detta är väldigt viktigt. Att det kanske inte alltid är så unga människor på toppnivån i de här organisationerna är en sak, men medlemmarna är ofta väldigt unga, och det är väldigt viktigt att de kan mötas. Jag vill bara skicka med samarbetsministern det.

Anf. 117 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Carina Hägg talade för en stund sedan om stödet till folkliga kulturyttringar. Om man väljer sådana med ett mer ungdomligt inslag är det möjligt att man kan slå flera flugor i samma smäll.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 118 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till samarbetsministern om arbetsmarknaden. Jag har fått ett brev från en befälhavare som jobbar på ett norskregrat passagerarfartyg som går mellan Fredrikstad och Strömstad. Han bor själv i Strömstad och är alltså svensk. Problemet är att det tillstånd han har fått från sjöfartsdirektoratet i Oslo gick ut i höstas. Rederiet sökte ett nytt tillstånd, och han fick avslag. Man pekade inte på någon lagparagraf, inte heller uppgavs var man kunde överklaga avslaget.

Min fråga till samarbetsministern är: Har det hänt någonting på avtalsområdet som har försvårat arbetet i ett norskregrat rederi? Är det någonting som har hänt som inte jag känner till?

Anf. 119 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det har inte hänt något, vad jag känner till, som har försvårat det här samarbetet. Det låter som ett missförhållande som man borde rätta till. Det här kanske är ett fall för det nordiska samarbetets tvistlösningspanel att gripa in i och försöka åstadkomma en förbättring.

De bekymmer vi har sett på det här området har gällt konkurrens mellan vissa länder som med skatteinstrumentet som redskap försökt roffa över skatteunderlag från grannländerna till förmån för sig själva. Men det exempel som Per Lager pekar på verkar handla om något helt annat.

Anf. 120 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag får nöja mig med det svaret så länge. Men jag skulle vilja fråga en annan sak som har med ungefär samma område att göra. Det handlar om näringsgeografin, närmare bestämt i havet Skagerrak som vi har gemensamt. Det är ett oerhört rikt reproduktionsområde som betyder väldigt mycket för fiskenäringen, rekreationen, turismen, osv.

Nu har danskarna vaknat till liv när det gäller att borra efter olja och gas. Norrmännen, som tidigare har slumrat litet grand här – vilket vi har varit väldigt glada för – har nu också vaknat till liv, och det ser ut som om man vill utnyttja Skagerrak. Det är då oerhört viktigt att i det nordiska samarbetet klargöra vad detta är för ett näringsområde och vad vi skall ha det till, så att man inte med gas- och oljeutvinning föröder t.ex. fisket och rekreationen och, framför allt, Skagerraks möjligheter att vara en framtida livsmedelsresurs.

Anf. 121 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag håller med Per Lager också om detta. Skagerrak är en oerhört viktig och värdefull resurs, inte bara ekonomiskt och näringsgeografiskt utan också för friluftsliv och annat. Det tror jag att vi båda kan vittna om. Om man skall öka den ekonomiska utvinningen, t.ex. vad gäller fiske, oljeutvinning eller vad som helst, är det min åsikt att detta inte bör ske på bekostnad av de andra värdena utan att det måste kunna göras på ett sådant sätt att de andra värdena inte undermineras. I det nordiska umgänget utgår jag från att det här är någonting man måste utvärdera tillsammans. Ingen kan göra vad han vill på egen hand utan att först rådgöra med sina grannar.

Anf. 122 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Jag har delvis fått svar på min fråga, men jag vill ställa den ändå. Samordningsministern är ju tydlig med att inte skriva andra ministrar på näsan vad de skall göra, och det tror jag är väldigt klokt. Men när han nämner de vardagsnära frågorna exemplifierar ministern med handeln. Jag tror inte att just handelsfrågorna i egentlig mening är någon nära vardagsfråga för vanligt folk i Norden. Det kanske är ett av de ämnesområden som ministern själv är litet mer specialist på.

Jag tror däremot, precis som har blivit sagt här, att kulturen är en väldigt vardagsnära fråga. Jag undrar om samordningsministern kommer att följa upp det samarbete som vi beslutade om på den senaste sessionen angående samverkan mellan Nordens *public service*-radio och -TV. Denna kulturella samverkan, som redan i dag är väldigt bra, skulle ytterligare kunna förstärkas med ett sådant samarbete. Dessutom skulle vi kunna öka den språkförståelse som också samarbetsministern vill öka.

Frågan är dock sådan att jag inte tror att den går att lösa på kulturministernivå. Det är en fråga som måste lyftas upp på en högre nivå, ända upp till statsministernivå. Min fråga blir därför: Kommer samarbetsministern att verka för att ett sådant samarbete kommer till stånd?

Anf. 123 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Som jag redan har svarat på en tidigare fråga från Marianne Andersson är det min åsikt att medborgarna i Norden skulle ha glädje av om TV-kanalerna i Norden, och det gäller inte bara *public service*-kanalerna, samarbetade mer om gemensamma program och inte bara som i dag har ett enda tiominutersprogram gemensamt. Däremot är jag väl medveten om att de som driver TV-bolag i Norden inte gillar att vi sitter här i riksdagen och berättar för dem vilka program de skall göra och inte göra. Våra möjligheter att påverka detta kanske inte består i att ringa upp och säga åt dem detta. Det vore bättre om det kom som ett uttryck för bredare folkliga önskemål.

Själv tycker jag t.ex. att det är väldigt trevligt att, som jag ibland gör på somrarna, titta på fotbollsmatcher på TV kommenterade av norska kommentatorer. Det kan rekommenderas alla som har tillgång till norsk TV. Om fler hade det kanske efterfrågan skulle stimuleras över hela landet.

Anf. 124 NILS T SVENSSON (s):

Herr talman! Det har sagts från ministerns sida att det skall vara relevanta och vardagsnära frågor som det nordiska samarbetet skall handla om, och det har kollegerna här i kammaren instämt i. En sådan vardagsnära fråga tycker jag är konsumentpolitik. Det är viktigt i det europeiska samarbetet, och jag tycker också att det är viktigt i det nordiska samarbetet.

Vi har sedan länge den gröna svanen, som nämndes. Om jag är rätt underrättad har nu även Danmark introducerat denna. Jag utgår från att statsrådet är positiv till det här, men det kan ändå vara på sin plats att få det bekräftat i det här sammanhanget. Jag ser nämligen ett behov av att nu fortsätta och bygga ut detta samarbete på konsumentområdet. Här spelar svanen en väldigt viktig roll – som en symbol för nordiskt samar-

**Fel! Okänt
växelargument.**

bete, som ett kännetecken på att det är bra kvalitet och miljövänliga produkter som vi gemensamt konsumerar här i Norden.

Anf. 125 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag tycker att konsumentfrågorna är väldigt viktiga. Till skillnad från Charlotta Bjälkebring, som uttryckte sig med en fnysning över samarbete på det handelspolitiska området, tycker jag att detta är ett samarbete för människornas vardag i Norden.

Svanen är ett mycket offensivt konsumentpolitiskt nordiskt initiativ. Vart och ett av våra länder är inte tillräckligt stort för att ge underlag för speciell produktutveckling för t.ex. särskilt miljövänliga produkter. Till sammans, med ett gemensamt märkningssystem, får vi en helt annan stimulans för företag av olika storlekar att utveckla produkter med bättre miljöegenskaper. Detta har varit en mycket stor framgång. Svanen är nu mycket välkänd över hela Norden, och det tycker jag att vi skall bygga vidare på – utvidga det till fler områden och se hur vi kan vidareföra den succé som svanen innebär.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

12 § (forts. från 9 §) Svar på interpellation 1997/98:120 om ESO-rapporten om fisket

Anf. 126 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Den rapport som nu har kommit heter alltså *Fisk och fusk*. Det man kan reagera mot är onekligen namnet. Det är klart att *Fisk och fusk* låter väldigt klatschigt. Men det här är ändå en officiell ESO-rapport, utgiven av Finansdepartementet. Den här titeln anger ju att en hel näring sysslar med fusk. Det är skrämmande, tycker jag, dels att man har en sådan titel på en bok, dels att man angriper en hel yrkeskår för att vara fuskare. Även om det är bra med klatschiga titlar får man hoppas att man är mindre klatschig nästa gång och mer ser till det ansvar som följer med en officiell rapport. Jag hade kanske hoppats att jordbruksministern i sitt svar ändå skulle ta upp litet grand kring detta, även om jag vet att detta är en ESO-rapport.

Det stora problem som jag ser med den här rapporten är att den egentligen tar undan utgångspunkten för andra frågor som är viktiga för svenskt fiske. Det viktiga för svenskt fiske i dag är att man får det yrkesfiskaravdrag som har beställts av den här riksdagen ett flertal gånger och som jag hoppas att jordbruksministern i dag kan säga är på gång. Andra viktiga saker, som fiskeförhandlingar och sådant, kommer inte upp till diskussion.

Men låt oss titta litet grand på vad den här rapporten innehåller. Yrkesfiskare beskylls för att bedriva illegal verksamhet, att fuska med skatten och att fuska med a-kassan. De här beskyllningarna tycker jag, även om jordbruksministern som sagt var inte är skyldig till dem, är ganska grova mot en hel yrkeskår. Man kan konstatera att några större möjligheter till fusk inte finns. Det är få näringar som är så reglerade som just yrkesfisket.

Förra året kunde man konstatera att kustbevakningen gjorde 18 000 kontroller och att 10 stycken fartyg ertappades med olovliga redskap.

Likadant är det med påståendet att fiskarna skulle fuska med a-kassan. Det är också mycket grova beskyllningar. Fiskarnas a-kassa är en force majeure-försäkring. Man kan erhålla ersättning från a-kassan vid ofrivilliga stopp i fisket beroende på väderlek, storm, dimma osv. Något större fusk finns det sannerligen inte utrymme för. Fiskarnas a-kassa ingår dessutom i samma statliga system som alla andra a-kassor och är därmed underställd AMS och revisioner.

Den tredje delen, som jag också hoppas att ministern kan säga någonting om, är att man påstår att fiskarna skulle fuska eftersom deras inkomster är så låga. Det beror på att man har haft officiell statistik från 1992 som utgångspunkt. Det konstaterades att just detta år var ett dåligt år för fiskarna. Framför allt på södra ostkusten hade man dåliga inkomster. Men att ta det till utgångspunkt för att det bedrivs fusk tycker jag är enormt.

Det skulle vara intressant, tycker jag, att höra ministern kommentera rapporten. Jag är fullständigt medveten om att den inte ligger under ministrernas ansvarsområde. Samtidigt vore det intressant att höra ministern kommentera de slutsatser man kommit fram till. Det vore också intressant att höra om det har hänt någonting när det gäller yrkesfiskaravdraget.

Anf. 127 INGRID NÄSLUND (kd):

Herr talman! Det är väl inte bara en händelse att flera av oss som är aktiva i debatten kommer från västkusten. Vi har faktiskt blivit indignerade å denna kårs vägnar, därför att många av oss har en mycket lång kännedom om fiskarnas villkor och också en kunskap om kårens karaktär, skulle jag vilja säga. Nu kan man inte bedöma människor generellt och dra dem över en kam. Men det är precis det man har gjort i den här rapporten. Och det är det vi vänder oss emot. Skulle man nu försöka generalisera och dra fiskare över en kam kan åtminstone jag, om jag vill generalisera när det gäller västkustfiskarna, säga att hederligare folk har jag sällan träffat. Men, som sagt var, generaliseringar skall man undvika. Det är dem man vänder sig emot i den här rapporten.

Det känns naturligtvis på något sätt onaturligt att stå här och prata med jordbruks- eller fiskeriministern om de här frågorna. Men Göthe Knutson hade ställt sin interpellation till finansministern. Det kanske hade varit naturligare att föra debatten med honom, eftersom det ändå rör sig om en ESO-rapport, och den har givits ut i finansministeriets regi.

Vi får till svar en hel del saker som handlar om just vad en sådan här rapport går ut på. Det kan i och för sig vara intressant. Men det vi i dag har velat diskutera ännu mer är om en rapport skall se ut på det här sättet. Jag vill dra en parallell. I går talade man på TV om en rapport som gällde rennäringen. Min första reflexion var: Är den lika dålig som den rapport som gavs ut om fiskeriet? Det blir alltså en misstänksamhet, att de som sysslar med rapporter till ESO inte gör ett gott arbete, även om de har professors titel. Hela boken är ju inte skriven av den professor som har varit mest aktiv här, dvs. professor Lars Hultkrantz, utan han har också haft ett par medarbetare. När de drar sina slutsatser kan man ibland inte låta bli att tänka att det kanske har att göra med att de varken har yrkeserfarenhet eller livserfarenhet. Så graverande är en del av påståendena.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag skall inte trötta er här med att upprepa vad som redan har sagts av andra talare om de felaktigheter som finns i rapporten. Men de belopp som nämns, som skulle vara bidrag för att stötta fiskerinäringen, är tydligen fördubblade mot vad det rör sig om i verkligheten. Man har också dragit in t.ex. Fiskeriverket på kostnadssidan, vilket verkligen kan ifrågasättas.

Man får, som jag sade, inte något förtroende för de slutsatser som dragits i rapporten. Jag tycker att man inte bara kan betrakta detta som ett inlägg i debatten. Det är dock skattepengar som används för att åstadkomma de här rapporterna. Då menar jag att de verkligen skall vara till för att bredda och fördjupa underlaget för budgetpolitiska och samhälls-politiska avgöranden. Då får de inte vara så slarvigt gjorda som denna rapport är.

Jag vill till sist fråga jordbruksministern: Delar jordbruksminister Annika Åhnberg rapportens misstankar och ställer hon upp på misstänklighöret av en hel yrkeskår?

Anf. 128 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Mot bakgrund av det jag sade i mitt första inlägg om karaktären på ESO:s verksamhet och rapporter är min bedömning naturligtvis att det inte är min eller regeringens uppgift att genom någon typ av offentligt ställningstagande eller beslut försöka lägga locket på i den här diskussionen. Jag tror att det vore förödande för den fria debatten om jag i egenskap av statsråd eller regeringen i sin helhet med hjälp av någon beslutsmakt skulle huta åt de här debattörerna när det de säger inte passar eller vi inte delar deras uppfattningar.

Men det vore enligt min mening lika förödande om jag eller regeringen i sin helhet skulle grunda någon typ av beslut eller åtgärder rörande fiskerinäringen på en rapport som har karaktären av ett tämligen yvigt debattinlägg. Det är därför min uppfattning att man inte bör tillmäta rapporten en alltför stor betydelse i den viktiga diskussion vi har att föra om fiskerinäringen.

Det anges i förordet till rapporten att ett syfte är att väcka debatt. Det har man onekligen lyckats med. Rimligen borde också ett syfte vara att man vill bli tagen på allvar. Det är det mycket tveksamt om man blir.

Jag tycker att man i rapporten berör många viktiga frågeställningar och intressanta aspekter som verkligen förtjänar en seriös och ingående diskussion. Men jag tycker själv inte att rapporten lever upp till den ambitionen. Jag tycker att namnet *Fisk och fusk* är direkt olämpligt. Det finns i rapporten ingen som helst verifikation eller något belägg för att man kan göra den kopplingen mellan den här näringen och fusk.

Vad däremot rapporten säger är att som systemet är utformat skapas det möjligheter till fusk. Det är naturligtvis en intressant iakttagelse och någonting att fundera på när vi går in i en diskussion om hur systemet för fiskeripolitiken i framtiden skall utformas. Men det är någonting annat än att påstå att det faktiskt förekommer fusk.

Jag delar inte uppfattningen i rapporten att fiske skulle vara en näring där det fuskas i större utsträckning än vad man kan konstatera att det, tyvärr, över huvud taget i vårt samhälle förekommer att människor bryter mot regler eller försöker att utnyttja dem. Det är ingenting specifikt för den näringen.

Jag vill helt kort säga följande till Per Lager. De frågeställningar han tar upp är av stor betydelse, och de kommer att bli än viktigare när vi inom en snar framtid går in i en diskussion om hur den gemensamma fiskeripolitiken skall utformas.

Det är självklart varje fiskares ambition att få en så bra avsättning som möjligt för det han fiskar, dvs. hellre ha en inriktning på ett fiske för humankonsumtion än ett fiske för foderbruk. Men det förutsätter att vi humana varelser vill äta fisken. Om vi inte vill det är ett andrahandsalternativ att avsätta fisken för foderfisk. I ett ekologiskt perspektiv är det inget som säger att ett foderfiske nödvändigtvis behöver ha sämre konsekvenser för havsmiljön än ett fiske för humankonsumtion. Det är ändå oerhört viktigt att rikta in fisket på en produktion som har ett högt förädlingsvärde, vilket är en fördel för fiskarna själva men också för förädlingsindustrin och sysselsättningen i övrigt i berörda delar av landet.

Anf. 129 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tolkar det så att statsrådet har tagit bestämt avstånd från skriften. Jag vill inte kalla den för en rapport, även om det står *Rapport till ESO*. Det är ogrundat material. Jag skall inte sprida påståenden som inte är bekräftade av den person som är i ledningen för det konstiga projektet. Men jag konstaterar att vederbörande först efter publiceringen möjligen kan ha förstått att det hela inte var bra. Att beskylla en hel yrkeskår över hela Sveriges land för fusk – som jag föredrog i tidigare inlägg – har naturligtvis väckt uppmärksamhet. Detta har gjort att en yrkeskår fiskare och deltidsfiskare är upprörda. Det tyder på inkompetens i handläggningen att göra så och tro att det skall vara ett positivt inlägg.

Om det skall komma någonting gott ur det som jag inte ser som vare sig en rapport eller något seriöst – *Fisk och fusk* tyder mer på studentikos inspiration än seriös verksamhet – vill jag dra slutsatsen att ett statsråd har sagt att rapporten är olämplig. Statsrådet delar ej den uppfattning som kommer fram i rapporten. Med andra ord kan det hela läggas åt sidan, och det går att konstatera att det inte är så i verkligheten. Jag vill tillägga att landets yrkesfiskare och deltidsfiskare är i stort sett precis lika hederliga som andra yrkesutövare i vårt land, egna företagare och andra. De gör rätt för sig.

Jag vill tillägga att det rör sig om människor som försörjer sig på mycket osäker ekonomisk grund. Jag har själv växt upp i den miljön. Ingenting kan vara osäkrare än att ha far och bröder på havet, som man säger i Bohuslän och vid Östersjön. Det är två saker man absolut inte är garanterad. Dels att de kommer hem med livet i behåll, dels att de kommer hem med de pengar som krävs för att leva vidare i ett samhälle som alltid baseras på det som man drar till hushållet i form av ekonomiskt underlag.

Jag är glad för att statsrådet tog avstånd. Jag tolkar det så. Jag hoppas att vi inte skall behöva höra att jag gjort en feltolkning av statsrådet.

Sådana dumheter som denna rapport borde inte få finansieras med skattepengar. Som gammal publicist har jag inget emot att det publiceras allt möjligt mellan himmel och jord. Men då hanteras det inte som seriöst material och bekostas inte heller med statliga pengar.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 130 PER LAGER (mp):

Herr talman! Jag vill också se skriften som ett debattinlägg. Trots allt innehåller den en del intressanta frågeställningar som jag tycker är berättigade för vilken yrkeskår som helst.

Något som förvånar mig litet grand är jordbruksministerns inställning till foderfiske kontra konsumtionsfiske. Är inte humankonsumtionen sådan att det efterfrågas tillräckligt mycket fisk? Jag förstår inte att det skulle vara så. Det är helt fel att det inte skulle innebära någon förändring för utfiskningen om man då tvingas gå över till foderfiske. Man går från selektivt fiske till ett fiske, i grova drag, enligt dammsugarmetoden. Det innebär att volymminskningen sedan 80-talet ökas på.

Det allvarliga är den regionala obalansen. Det går att komma till rätta med detta med hjälp av regionala gruppkvoter och lokal områdesförvaltning. Sådana saker måste användas. Det kustnära beståndsbevarande fisket prioriteras – inte storfisket och foderfisket.

Anf. 131 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Det är inte ofta som jag som moderat riksdagsman kan gå upp i talarstolen och känna mig nöjd med vad en socialdemokratisk minister säger. Det känns i dag oerhört tillfredsställande att göra så. Ministern har gått så långt man kan gå utan att gå över gränsen, dvs. det får stå vad som helst i en rapport. Men jag tycker mig känna en tillfredsställelse att ministern och jag känner samma sympati för fiskets svårigheter. Det som framförs i skriften är sådant som inte skall tillmätas alltför stor betydelse. Där är ministern och jag överens. Namnet på rapporten är olämpligt. Det säger klart att fiske och fusk hör samman. Ministern och jag är överens om att det är fel. Jag noterar att ministern helt och hållet delar uppfattningen att det inte fuskas inom fisket.

Därmed kan vi gemensamt konstatera att det inte finns något gehör för synpunkterna. Debatten har varit nyttig. Det har funnits en stor förtvivlan bland fiskeorganisationerna. De har känt sig påhoppade. Folk har antytt att de fuskar. Det har varit jobbigt.

Jag skulle vilja ge ministern en eloge för att hon så klart och tydligt har sagt detta. Därmed kan vi lägga denna sak till handlingarna.

Om vi i vår allmänna förbrödring kan få höra ministern säga att ett yrkesfiskaravdrag är på gång, skulle ingen bli mer glad än jag.

Anf. 132 INGRID NÄSLUND (kd):

Herr talman! Jag börjar där Kent Olsson slutade. Jag skulle också allra helst vilja höra att vi är på väg med raska steg – de har hittills varit långsamma – mot ett yrkesfiskaravdrag. Dessa hotade och så genuint svenska näringar behöver konkurrensneutralitet gentemot våra grannländer.

Vi har precis talat om nordiskt samarbete. Det skulle ha funnits en del att säga om de förmånliga villkor som finns på området i Norge och Danmark. Vi har länge eftersträvat detta för våra svenska fiskare.

Ministern sade här tidigare att vi måste ha en fri debatt och att man inte skall lägga locket på. Det skall man naturligtvis inte göra. Men även ministrar har möjlighet att delta i debatten. Det är en fri debatt även för både ministrar och riksdagsledamöter. Därför tycker jag att det är bra att

vi i dag har fått höra att titeln på rapporten är högst olämplig. Det håller vi med om.

Jag vill också säga att det finns rena sakuppgifter som är väldigt felaktiga. Det gäller t.ex. de inkomster man talar om när det gäller fiskarna. Jag vet att västkustfiskarna ofta tjänar bättre än en del andra och att det är en väldigt stor grupp. Bara 7 % hamnar så lågt som under 100 000. 22 % hamnar mellan 100 000 och 320 000 om året. Hela 70 % kommer upp i över 300 000.

Trots detta behöver vi för att få konkurrensneutralitet yrkesfiskaravdraget. Vi hoppas få ett positivt besked om att det snart kommer. Man upplever när man är nära rederinäringen och fiskenäringen att vi är för dåliga på att se om vårt hus när det gäller att få konkurrensneutralitet. Det efterlyser vi.

Anf. 133 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Ett socialdemokratiskt statsråd som finner sig ha samma uppfattning som en moderat riksdagsledamot måste givetvis genast försöka göra någonting åt den saken. Låt mig därför inleda med att säga att jag även om jag inte delar uppfattningarna i rapporten definitivt tycker att ESO gör ett värdefullt arbete och att det även fortsättningsvis bör finansieras med skattepengar.

Låt mig också säga att debatten kring fiskeripolitiken givetvis måste fortsätta. Den skall inte enbart fokuseras eller inriktas på det som sägs i denna rapport, men diskussionen i sin helhet måste fortsätta. Givetvis måste det ständigt vara vår strävan att utveckla och förbättra såväl fiskeripolitik som administration, forskning och andra åtgärder kring den samma.

Jag menar att vi kommer att få goda möjligheter att föra den diskussionen i samband med att det nu börjar bli dags för en översyn av den gemensamma fiskeripolitiken inom den europeiska unionen. Vi har inlett ett arbete på departementet med att uttrycka de svenska positionerna. Detta kommer givetvis att bli en diskussion som riksdagens ledamöter i allra högsta grad kommer att bli indragna i. Jag ser fram emot den.

Låt mig också säga att den utredning om den svenska fiskerinäringens och de svenska fiskarnas konkurrenssituation som här har efterfrågats nu definitivt är på gång. Ett yrkesfiskaravdrag är en av de frågor som den utredningen har att se över. Jag ser också fram emot att den utredningen snabbt kommer med ett underlag för det fortsatta arbetet.

Låt mig sedan säga någonting ytterligare om själva sakfrågorna vad beträffar fisket – de frågor som Per Lager berörde. Det finns naturligtvis många skäl till att fiskets tonvikt inte alltid är lagd på humankonsumtion. Det beror inte på att det finns en politik som strävar åt ett annat håll. Det beror inte heller på att svenska fiskare i första hand har ett intresse av att dammsuga haven. Jag tror att vi alla har ett gemensamt intresse av att den svenska fiskerinäringen baserar sig på ett högkvalitativt fiske, dvs. ett fiske för humankonsumtion. Vi kan förhoppningsvis också ha förädlingsverksamhet i Sverige.

I det sammanhanget vill jag säga att jag är mycket glad åt att jag för en tid sedan hade tillfälle att inviga en mottagningsanläggning i Väster-vik, dvs. på ostkusten. Den bidrar till att öka våra möjligheter att koncen-

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

trera oss på ett fiske för humankonsumtion. Den regionala obalansen motverkas genom att denna möjlighet nu tillskapas på ostkusten.

Låt mig också säga att konsumtionen av fisk har ökat, vilket är glädjande. Vi har från statens sida försökt bidra till den processen genom t.ex. arbetet inom ramen för Svensk fisk. Det är mycket glädjande både ur fiskerinäringens perspektiv och ur konsumenternas perspektiv, eftersom fisk är nyttig och god mat.

Självfallet måste vi när det gäller fisket hela tiden utgå från den grundläggande ambitionen att det fiske vi har skall rymmas inom ramen för vad som är ekologiskt hållbart. Det tror jag ligger i allas intresse – inte minst fiskarnas. Det är annars helt enkelt inte möjligt att upprätthålla en fortsatt fiskerinäring.

Anf. 134 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack, statsrådet! Jag satt och var orolig alldeles i onödan för att statsrådet skulle ändra sig eller för att jag liksom kollegerna skulle ha övertolkat uttalandena. Det har vi tydligen inte gjort.

Nu har med andra ord skämtboksförfattaren fått veta att skriften inte är något att bygga vidare på. Vi kan se fram emot en seriös utredning. Det är jättebra.

Kan vi sedan få internationella överenskommelser som gör att man inte först muddrar havet på allting ned till minsta fiskyngel utan att fiskstammarna kan överleva skulle det vara fantastiskt för framtiden. Det har vi misslyckats med åtminstone i norra Europa.

Jag tackar för svar som har givits. Självfallet är vi alla anhängare av öppen debatt – s.k. fri debatt. Jag som gammal publicist är den sista att vara emot det. Men det får finnas gränser. Det känns litet, för att inte säga mycket, obehagligt att man använder statsmedel för att ge ut skämtböcker som hånar och kritiserar en hel yrkeskår.

Landets yrkesfiskare och deltidsfiskare är hederligt folk. Låt oss slå fast detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1997/98:128 om jordbruksnäringen

Anf. 135 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Lennart Daléus har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft i förhållande till andra länder inom EU, främst Finland och Danmark, samt för att långsiktigt hävda det svenska jordbrukets betydelse i samband med det reformarbete som baseras på EG-kommissionens förslag i Agenda 2000.

Det svenska jordbruket och den svenska livsmedelsindustrin är framtidsnäringar med möjlighet att genom konkurrenskraftiga företag uppfylla högt ställda miljö- och djurskyddskrav och svara mot konsumenternas krav och behov både vad gäller pris och kvalitet.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att medverka till att stärka jordbrukets konkurrenskraft. I detta syfte har ett investeringsstöd på ca

120 miljoner kronor per år införts fr.o.m. år 1997. Preliminära uppgifter för år 1997 visar att beslut om investeringsstöd för ca 230 miljoner kronor, privat finansiering medräknad, har fattats. Detta stöd har främst lämnats till insatser för miljö- och djurskyddsinvesteringar med prioritet för de sju nordligaste länen. Regeringen har vidare under perioden 1992–1998 avsatt totalt 83 miljoner kronor för exportfrämjande åtgärder.

En kraftfull satsning har gjorts för att stärka jordbrukets miljöanpassning. Det svenska miljöersättningsprogrammet, som är ett av de mest ambitiösa i EU, har byggts ut i flera steg. Ett särskilt stöd på 600 miljoner kronor för att uppmuntra flerårig vallodling infördes år 1997. För år 1998 utökas miljöprogrammet ytterligare med 700 miljoner kronor. Miljöprogrammet motsvarar därmed hela den kostnadsram på 2,8 miljarder kronor som har tilldelats Sverige enligt anslutningsfördraget med den europeiska unionen.

Under hösten 1997 presenterade EG-kommissionen sin strategi för EU:s utvidgning, förslag till reformer på centrala politikområden och, när det gäller de finansiella perspektiven, Agenda 2000. En viktig del i agendan rör EU:s gemensamma jordbrukspolitik och ändringar i denna. Kommissionen avser att presentera detaljerade förslag på jordbruksområdet i mitten av mars.

Regeringen har vid flera tillfällen redogjort för sin syn på förslagen i Agenda 2000 – bl.a. vid ministerrådsmöten, i EU-nämnden och i jordbruksutskottet. Vi ställer oss bakom den reforminriktning som föreslås. Förslagen i Agenda 2000 är en etapp i det långsiktiga arbetet att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken.

Vår bedömning är att förslagen i Agenda 2000 kommer att stärka det svenska jordbruket och den svenska livsmedelsindustrin. Det är emellertid inte enbart politiska beslut som bestämmer jordbrukets konkurrenskraft. Avgörande betydelse har även den enskilde jordbrukarens kompetens och förmåga att utveckla sitt företag. I debatten om jordbrukets villkor har den aspekten kommit i skymundan.

Regeringens syn på de långsiktiga målen i arbetet med den gemensamma jordbrukspolitiken kommer att redovisas i den proposition som lämnas till riksdagen senare under våren.

Anf. 136 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret och skall bara göra några nedslag i det som jordbruksministern har sagt.

Till att börja med är det naturligtvis bra att Sverige som alla andra EU-länder tar del av EU-systemets möjligheter när det gäller investeringsstöd i jordbruket. Nu har ju Sverige lagt en förhållandevis stark regional profil på stödet. Det innebär att det är ett förhållandevis svagt stöd i de egentliga jordbruksbygderna, i södra Sverige. Det innebär naturligtvis att Sverige kan göra mer. Gunnar Björk har ju i sin utredning också pekat på att det går att utnyttja resterande delar av EU-avtalet för att stärka investeringsstödet till jordbruket. Man kan göra en jämförelse med andra länder. Det svenska anslaget på 120 miljoner kronor per år kan jämföras med miljardsatsningar i Finland och med en satsning i Danmark, som väl åtminstone är dubbelt så stor som den i Sverige.

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

De exportfrämjande åtgärderna som ministern redovisade är naturligtvis bra. Gunnar Björk visar på att motsvarande insatser i konkurrentländerna är avsevärt större.

Miljöprogrammet berör jordbruksministern bra och talar om att vi nu utnyttjar de 2,8 miljarder som är möjliga inom ramen för detta. Men det finns också signaler om att det skall ske en översyn av miljöprogrammet med, om jag har förstått det rätt, ett alternativt belopp – en sänkning från 2,8 miljarder till 1,8 miljarder kronor per år. Jag skulle vilja ha detta utvecklat något. Finns det någon grund för och ambition att åstadkomma en sänkning av det svenska utnyttjandet av miljöstödet?

När det gäller förhållandet till CAP:s utveckling och Agenda 2000 tycker jag att jordbruksministerns svar är hoppningivande, nämligen insikten om att vi måste samlas kring ett svenskt agerande kring Agenda 2000, som går ut på att den svenska livsmedelssektorn inte skall tappa mark gentemot andra EU-länder. Det är rätt av Sverige att bevaka de svenska intressena på det sättet. Men jag är litet orolig för att de justeringar som har signalerats när det gäller Agenda 2000 kan visa sig vara till nackdel för Sverige. Det vore bra om jordbruksministern något kunde belysa åt vilket håll de justeringar som är aktuella pekar för svensk del.

Sedan kommer då frågan om vad som skall läggas på riksdagens bord och hur riksdagen skall agera. De dramatiska förändringarna av CAP verkar dessbättre ha försvunnit. Vi arbetar med Agenda 2000 som grund för mycket av agerandet inom EU. Man kan säga att de dramatiska förändringarna av CAP, som har signalerats tidigare, i realiteten är överspelade. Men frågan är vilket förhållande som råder mellan Agenda 2000 och det mer närliggande i Sverige – Björks utredning – som spelar stor roll. Det vore intressant att höra om jordbruksministern tycker att Gunnar Björks material kommer att utgöra en stark grund för regeringens fortsatta agerande med förslag i riksdagen under våren, möjligen parallellt med långsiktiga inriktningar i arbetet med Agenda 2000.

Anf. 137 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag vill också litet grand kommentera det som jordbruksministern har tagit upp i sitt svar.

Det är viktigt att vi håller isär begreppen och försöker renodla de olika frågeställningarna. Den viktiga utgångspunkten måste vara konkurrensneutralitet för Sveriges bönder i förhållande till bönderna i andra delar av Europa, inom gemenskapen.

Först investeringsstödet: Precis som Lennart Daléus sade har vi inte utnyttjat investeringsstödet i så väldigt stor omfattning i förhållande till konkurrentländerna.

När det gäller miljöersättningen är det ju alldeles klart att vi skall utnyttja de framförhandlade nivåerna, därför att de är ju framförhandlade utifrån den syn på konkurrensneutralitet som fanns vid förhandlingstillfället. Sedan måste man se miljöersättningarna som ersättningar för utfört arbete på miljöområdet, inte som ett stöd till den aktiva jordbruksproduktionen. Miljöersättningarna är i första hand ersättningar för utfört arbete.

Agenda 2000 är en väldigt viktig faktor i detta sammanhang. Här hoppas jag verkligen att både politiker och näring kan gå i takt, så att vi

kan få en gemensam ståndpunkt när det gäller Sverige och att vi utgår från de förutsättningar som är viktiga för svenskt jordbruk.

Jag vill fråga jordbruksministern hur hon ser på den björkska utredningen. Delar jordbruksministern uppfattningen när det gäller kontentan av den utredningen, att svenskt jordbruk har en konkurrensnackdel motsvarande 1–1 ½ miljard kronor i förhållande till Finland och Danmark, som är de stora konkurrentländerna? Personligen delar jag Björks uppfattning, därför att det visar sig klart att han har belägg för denna uppfattning.

Jag vill också fråga hur ministern ser på de höga dieselkostnaderna och de höga avgifterna för handelsgödsel, som är de två viktigaste punkterna i sammanhanget. Det skulle vara intressant att höra om ministern nu klart kunde deklarerat att det inte är tal om några nya 44 ören i dieselskatt från regeringens sida. Detta är nämligen någonting som oroar Sveriges bönder för närvarande.

En annan intressant fråga är lantbrukarnas situation. Vi kunde läsa i tidningarna i förra veckan att Sveriges lantbrukare är den yrkesgrupp som har den högsta skadefrekvensen. Jag tror faktiskt att det finns ett samband mellan den dåliga lönsamheten och risken i jordbruket, därför att man inte har råd och möjlighet till nödvändiga investeringar. Man har heller inte råd och möjlighet att anställa medhjälpare i den utsträckning som är nödvändig.

Frågan om livsmedelsindustrierna är också viktig. Jag besökte för 14 dagar sedan ett livsmedelsföretag, där man står inför frågan om var man skall investera, i Sverige eller i Danmark. Vad man säger är att det är mycket som talar för en investering i Danmark därför att Sverige har för höga kostnader i form av skatter och avgifter. Detta är ju också en utomordentligt viktig fråga för näringen.

Jag skulle vilja fråga ministern: Finns det inte skäl att så snabbt som möjligt utarbeta en tids- och åtgärdsplan utifrån den björkska utredningen för att uppnå konkurrensneutralitet i förhållande till bönderna i Danmark, Finland och övriga EU-länder?

Om vi skall se jordbruket som en framtidsnäring kan vi inte bara tala om det. Vi måste också i handling visa det. Den björkska utredningen är en bra utgångspunkt för handlande i de här sammanhangen.

Anf. 138 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Den fråga som jordbruksministern hade att svara på var vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft i förhållande till andra länder inom EU, främst Finland och Danmark. På just den frågan kan jag egentligen inte hitta något svar i interpellationssvaret. I svaret redogörs det mer för EU-stödets roll och givetvis också för frågan om CAP, och det är ju andra frågor.

Det ges inget svar vad gäller konkurrenssituationen i förhållande till Finland och Danmark. Men det är möjligt att ministern strax återkommer här med ett tydligare svar.

Göte Jonsson var delvis inne på detta, men jag skulle vilja gå än mer i konketion och läsa en tabell i Björks utredning. Där jämförs de olika produktionsskatterna i Sverige, Danmark och Finland. Jag skall ta tre exempel. I Sverige är elskatten 13,8 öre per kilowattimme, i Danmark

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

7 öre per kilowattimme och i Finland 2,6 öre. På diesel är skatten i Sverige 2 670 kr per kubik. I Danmark är skatten 190 kr och i Finland 460 kr. På kvävegödselmedel är skatten 1,80 kr per kilo i Sverige. I Danmark och Finland tar man inte ut någonting.

När ministern ser dessa siffror måste hon väl ändå fundera på om inte detta missgynnar svenskt jordbruk i den här konkurrenssituationen. På något sätt måste man hitta en modell för att få bort missgynnandet. Antingen anpassar sig övriga länder till svenska nivåer, eller så måste Sverige anpassa sig till andra nivåer. Det kan inte finnas någon poäng med att slå ut svenskt jordbruk med dessa konkurrenssnedvridande skatter och avgifter. Skall vi i stället importera livsmedelsprodukter som kanske inte har samma miljöprestanda som jag tycker att svenska livsmedel har eller produkter från länder som inte har samma djuromsorg som vi trots allt har i Sverige? Jag förstår inte poängen med det.

Min stilla undran är om ministern utifrån dessa tre exempel kan säga om vi skulle kunna hitta något system. Åt vilket håll skall vi gå? Skall vi fortsätta jobba för att de andra skall höja sina avgifter eller skall vi konstatera faktum – att vi måste göra något åt de egna avgifterna för att stärka svenskt lantbruks konkurrenskraft?

I utredningen konstateras att alla miljöavgifter på jordbruket i Danmark återförs till näringen. Vi kristdemokrater har under lång tid drivit kravet i Sveriges riksdag att vi borde göra på motsvarande sätt här. Men det gör vi inte. Kan ministern tänka sig att låta miljöavgifterna gå tillbaka till näringen på ett tydligt sätt? Kan det vara ett sätt att hantera detta?

Anf. 139 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Låt mig först säga att den utredning som Gunnar Björk har gjort nu skall skickas ut på remiss, trots att förslagen i utredningen inte är finansierade. Det är naturligtvis beklagligt. Låt oss avvakta med diskussionen kring dessa förslag tills det har kommit in synpunkter från remissinstanserna.

Jag skall säga något om jämförelserna med våra grannländer, särskilt Danmark. Danmark har en annan typ av jordbrukspolitik än vi har haft och också en annan typ av jordbruk. Det har att göra med att Danmark sedan länge varit medlem i den europeiska unionen och har ett jordbruk som i mycket hög grad är basen för en omfattande livsmedelsexport. Det skapar naturligtvis både helt andra behov och helt andra möjligheter än vi har i Sverige.

Men låt mig också säga att vi bara under den korta tid vi själva hunnit vara EU-medlemmar sett att det också finns stora möjligheter för oss att utveckla vår livsmedelsexport och därmed skapa en viktig stimulans för hela livsmedelssektorn här hemma. Det kommer naturligtvis i sin tur att vara en viktig bas för kommande förändringar av den svenska jordbrukspolitiken och inställningen till näringen.

Jag menar att det är ett viktigt politiskt intresse och engagemang att stimulera den svenska livsmedelsproduktionen och att tillmäta den dess rätta värde i ett ekonomiskt och socialt sammanhang.

Lennart Daléus tangerade den kommande reformen av EU:s jordbrukspolitik och undrade över hur vi ser på svenskt jordbruk i det perspektivet. Naturligtvis är det en svensk ambition att hävda den svenska

livsmedelsproduktionen och att arbeta för att förslagen skall få en sådan utformning att de passar bra för det svenska jordbruket.

I det sammanhanget är det självfallet en komplikation att jordbruket inom den europeiska unionen kan vara mycket olika i olika regioner. I den skiss till framtida politik som kommissionen lade fram förra året såg vi att det kunde finnas delar som missgynnade den typ av produktion som vi har. Det är en produktion som är effektiv och i förhållande till en del andra länder betydligt mer storskalig och rationell. Självfallet är det vår ambition att de konkreta delarna i jordbrukspolitiken skall vara så utformade att de verkligen bidrar till en bra utveckling för oss i Sverige.

Men jag vill lägga tonvikten vid att en avreglering och förändring i grunden av jordbrukspolitiken är ett av de allra viktigaste bidragen i en konstruktiv riktning för Europas jordbruk som helhet och för Sveriges jordbruk som en del därav. Det är min bestämda uppfattning. I det sammanhanget är det litet beklämmande att höra att Lennart Daléus tycker att det är något positivt att vi nu på kort sikt är överens med kommissionen. Han uttrycker det som att det är skönt att vi lagt diskussionen om en mer dramatisk förändring av jordbruket åt sidan. Det är fortfarande min uppfattning att konsekvenserna kommer att bli förödande, såväl för Europas jordbruk som helhet som för det svenska jordbruket, om vi inte på lång sikt åstadkommer en mer dramatisk förändring av jordbrukspolitiken.

Jag får återkomma till de övriga inläggen i nästa replikskifte.

Anf. 140 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Är det beklämmande eller inte? Ministern talar om dramatiska förändringar på lång sikt. Det må vara. Men på kort och medellång sikt är det ändå så att fenomen som Björks utredning spelar större roll för det svenska jordbrukets förändring och utveckling än diskussionen kring CAP på lång sikt med de dramatiska förändringar som tidigare diskuterades.

Det må vara att vi skall lägga Björks utredning åt sidan och vänta på remissvaren. Men skälet till att åtminstone jag diskuterar frågan i dag är att man har kunnat förmärka – hur skall jag säga för att vara vänlig, herr talman? – en viss tveksamhet i regeringens hantering av denna fråga. För att använda ett fint ord kan jag säga att det lett till en viss tidsutdräkt. Utredningen går ut på remiss den dag som i dag är, och det är litet lång betänketid. Det är därför vi pratar om den och vill ha en mer handfast och snabbare hantering av det här arbetet från regeringens sida. Visst kan man väl, jordbruksministern, fundera litet på vilken uppfattning man har om förslagen i utredningen, även om den är ute på remiss? Man kan ju tänka själv om man vill.

Det är viktigt att slå fast att finansieringen av Björks förslag, i den takt de nu genomförs, inte kan göras inom sektorn. Ett av Gunnar Björks utredningsuppdrag var att se hur man kunde stärka konkurrenskraften. Då kan man ju inte ha en ryggsäck där man bara stuvar om litet grand, precis som när man gick på hajk med Lorangan, äggsmörgåsen och alltihop. Ryggsäcken blir inte lättare för det, eftersom alla grejer ligger kvar. Det gäller alltså att se till att någon annan lyfter av dem. Det är själva poängen.

Jordbruksministern svarade inte på frågan om 1,8 eller 2,8 miljarder kronor. Vad gäller i framtiden för miljöprogrammet? Det är väl utnytt-

jandet av den ram som vi tidigare gemensamt arbetat med och fått upp till ett fullt utnyttjande?

Jag skall ta upp det svenska agerandet på EU-nivå. Jag tycker att man ibland kan se att det inte är så tydligt inriktat på att göra det bra för svenskt jordbruk. De andra länderna bekymrar sig naturligtvis hela tiden om sitt eget jordbruk och agerar för att göra det så bra som möjligt för det egna jordbruket.

Jag tycker att man ibland kan se det som inte så tydligt inriktat på att göra det bra för svenskt jordbruk. De andra länderna bekymrar sig naturligtvis hela tiden om sitt eget jordbruk och agerar för att göra det så bra som möjligt för det egna jordbruket. Men jag tycker att vi ibland har något slags altruistisk allmän syn om att jordbruket skall bli bra i hela Europa, vilket är viktigt. Men vi har rätt att också tänka alldeles speciellt och särskilt på svenskt jordbruk. Jag undrar om jordbruksministern har funderat över om det går att dra ihop de svenska resurserna i detta arbete – ministern själv, parlamentariker, tjänstemän, intresseorganisationer och varför inte delar även av denna riksdag – för att agera för att dra åt ett samstämmigt och tydligt håll när svenska intressen står på spel. Vi har ju sett exempel från andra länder. Man kan ibland faktiskt vara litet avundsjuk på Finland, inte bara i hockeymatcher utan även i andra sammanhang. Där samlas man och drar åt ett håll just i EU-arbetet.

Jag har några konkreta frågor. Beträffande de 1,8 och 2,8 miljarderna undrar jag: Tänker ministern samla ihop oss för att vi gemensamt skall dra åt samma håll för svenskt jordbruk i EU-arbetet? Visst är det väl så att Lorange och äggsmörgåsarna i ryggsäcken skall lyftas bort av någon annan än av dem som bär ryggsäcken just nu?

Anf. 141 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag vill upprepa den fråga som tidigare har varit uppe. Hur ser jordbruksministern på innehållet? Det är ju mycket viktigt vad ansvarig minister har för uppfattning om konkurrensförutsättningarna för svenskt jordbruk.

Den andra frågan som jag ställde och som har anknytning till detta var: Hur blir det med de 44 örena? Björk säger att vi måste lyfta av skatten på diesel. Regeringen säger nu att det blir 44 öre till, enligt vad som har läckt ut. Kan ministern klart och entydigt dementera att det inte blir några nya pålagor på jordbruket?

Ministern sade i svaret att bönderna måste bli duktigare. Jag tycker att det var ett något märkligt uttalande. Alla som bedriver verksamhet skall bli duktiga. Men vi har ju duktiga bönder i Sverige. Men förutsättningen för att bli duktig är ju att man har konkurrensförutsättningarna. Samtidigt sade ministern att livsmedelsexporten i Danmark till stor del är basen för den danska verksamheten och för det danska samhället. Och därför har man, såvitt jag kunde förstå, en bättre jordbrukspolitik i Danmark än i Sverige.

Men om vi ser till att vi får en bättre jordbrukspolitik kan ju livsmedelssektorn faktiskt bli en mycket betydande sektor även för Sverige. Men då måste vi ju först analysera och lösa problemen i dessa sammanhang.

Det är ett faktum att svensk jordbruksproduktion totalt har haft driftsöverskott på 2,5–3,5 miljarder kronor under de senaste åren, samtidigt

som man har en politisk ryggsäck, en kostnad som motsvarar 1–1,5 miljarder kronor. Detta är proportioner som är omöjliga att ha i fortsättningen om man skall se jordbruket som en framtidsnäring. Vi måste lyfta av denna tunga politiska kostnad från svenskt jordbruk. I annat fall kan vi glömma att jordbruk och livsmedelsproduktion skall bli framtidsnäringar. Är ministern beredd att lyfta av dessa kostnader?

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 142 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! På en punkt måste jag korrigera Lennart Daléus. Jag tycker att det är allvarligt att han har Loranga i ryggsäcken när han är ute på hajk. Jag tror att vi andra brukar ha mjölk i ryggsäcken.

Låt mig sedan när det gäller vad som i framtiden är avgörande för det svenska jordbrukets möjlighet till en konstruktiv utveckling vara provokativ och säga att jag faktiskt inte tror att det är de politiska besluten. I grunden tror jag att det är jordbrukets och jordbrukarnas självuppfattning. Jag vill gärna upprepa något som jag har sagt i andra sammanhang, nämligen att jag tror att det är förödande för en näring att dess utövare om och om igen framställer sig som de mest olycksdrabbade i samhället, som de som det alltid är synd om, som de som alltid drabbas av problem, som de som aldrig har några chanser och som de som aldrig har några möjligheter. Risken med en sådan inställning är faktiskt att den riskerar att bli självuppfyllande.

Självfallet är de politiska besluten viktiga. Det som jag säger är inte ett försök att undandra mig politiskt ansvar. Som ett svar på det som här har sagts vill jag gärna säga att jag tycker att Gunnar Björks utredning är mycket väl värd att tas på allvar. Det är oroande med de konstateranden som han gör av hur stora skillnader som finns mellan svenskt jordbruks förutsättningar och förutsättningarna för jordbruk i andra länder. Själva syftet med utredningen har ju varit just att se över vad som är nödvändigt för att den svenska livsmedelsproduktionen skall kunna ha rimliga konkurrensvillkor.

Men låt mig också säga att jag inte tror att det någonsin är möjligt att med hjälp av enbart politiska beslut utjämna konkurrensvillkoren så att de blir lika för olika länder. Det är nämligen många andra faktorer som påverkar.

LRF Konsult, som ju inte är någon företrädare för regeringen utan som är en företrädare för näringen själv, har i en ny undersökning, som är en redovisning av resultatet för 1996, redovisat vilken avgörande betydelse en företagares egen kompetens och skicklighet har. Man har jämfört i övrigt likvärdiga jordbruksföretag och konstaterat att skillnaden mellan vad jordbruksföretagen har över när de har kvittat utgifter mot inkomster kan skilja med så mycket som 50 % mellan två olika företag. I sin analys säger LRF Konsult att man kan hänföra detta till företagarens egna kompetens och kunnande.

Detta tycker jag är ett belägg för att vi inte får fokusera denna diskussion enbart på de politiska besluten. Men återigen: De politiska besluten är viktiga.

Jag kan ge Lennart Daléus rätt i att det har tagit tid att fatta ett beslut om att skicka ut denna utredning på remiss. Jag redovisar också gärna skälet till det. Skälet är att förslagen i utredningen inte var finansierade. Det är ett generellt krav att en utredning skall föreslå en finansiering för

***Fel! Okänt
växelargument.***

sina förslag. Det är naturligtvis allvarligt att man inte gör det. Därför kommer denna remissomgång också att förenas med krav på remissinstanserna att ha synpunkter på finansieringen av förslagen.

När det gäller miljöprogrammet är det inte min ambition eller avsikt att vi skall gå ifrån den omfattning på miljöprogram som vi har nu – naturligtvis utan att därmed kunna säga något om alla de ekonomiska förutsättningar som alltid måste vägas in. Skälet till att utredningen har fått direktivet att se på två nivåer är helt enkelt att vi tämligen burdust vill tvinga fram en prioritering. Vad är verkligen viktigast? Vad är det som ger de viktigaste och bästa miljöeffekterna? Om man får en ram som säger att man med mindre pengar skall åstadkomma mesta möjliga miljönytta får vi också en möjlighet att se vad som verkligen har högst prioritet. Det är det enkla skälet till att det finns två nivåer i utredningsförslaget.

Anf. 143 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Det sista som jordbruksministern sade var bra. Det innebär att det inte kommer att bli 1,8 miljarder utan att det kommer att ligga kvar på 2,8 miljarder, men man har på något sätt försökt få fram något som gör att man tänker till litet extra i fråga om prioriteringarna. Men den riktiga nivån ligger kvar.

Herr talman! Jag kan också avslöja att jag inte dricker bara Loranga utan även mjölk och ibland en slatt Coca Cola. Det går bra det också.

Beträffande framtidsnäringen och de politiska besluten i relation till jordbrukarens ekonomi, är jag medveten om att jordbrukets ekonomi naturligtvis beror på det egna företagets kompetens, marknaden och de politiska besluten. Men vad som har hänt, herr talman, är att vi under de allra senaste åren faktiskt har fattat ett antal rent av hårdhänta politiska beslut som har påverkat jordbruket. Vi har nämligen gått med i EU. Det har varit ett politiskt beslut som har lett till ett antal politiska följdbeslut. Det är till stor del detta som jordbrukarna har haft att brottas med. Det gäller allt från en ny administration, som en del väljer att kalla byråkrati, till andra problem som är just av politisk karaktär. Det är då som politiska beslut som påverkar ekonomin inte kommer i skottgluggen. Så är det naturligtvis med de förslag som finns i Björks utredning, dvs. att de är av politisk karaktär därför att jordbruket i dag påverkas så tydligt av de politiska besluten och ekonomin.

Jag tror att jordbruksministern håller med mig om att vi har haft en del delvis besvärande upplevelser av grannländerna. Vi minns ju diskussionen om Finland och äggen för inte så länge sedan som spelade roll för en del av jordbruket.

Jag vill ta fasta på det som jordbruksministern har sagt och som är konstruktivt för framtiden. Det är fortfarande så att detta är en framtidsnäring. Då är det naturligtvis viktigt att vi gemensamt drar åt ett sådant håll att vi minskar den politiska ryggsäcken, fortfarande under bibehållande av ekonomiskt ansvar för Sverige.

Anf. 144 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Nu har ministern haft två tillfällen att svara på interpellantens fråga om hur man skall stärka det svenska jordbrukets konkur-

renskraft i förhållande till främst Finlands och Danmarks jordbruk. Vi har ännu inte fått svar. Jag nämnde några exempel på produktionsskatter. Det handlar då om el, diesel och kvävegödselmedel. Men jag har inte fått något egentligt besked från ministern om vad hon tycker om de stora skillnader som finns och som definitivt skapar en dålig situation för svenskt jordbruks konkurrenskraft.

Ministern sade att utredningen i fråga mycket väl är värd att tas på allvar. I och för sig är det positivt. Det innebär en ändrad hållning jämfört med hur det var från början, då man tydligen var beredd att låta utredningen hamna i papperskorgen. Beträffande de konkreta exemplen vore det intressant att höra ministerns egen uppfattning. Är det alltså rimligt att det skiljer så mycket? Inser ministern att detta gör det betydligt svårare att bedriva svenskt jordbruk?

Ministern säger: Vi kan inte med politiska beslut förändra situationen och stärka jordbrukets konkurrenskraft. Jag ser ingen poäng i detta. Det är ju politiska beslut som har skapat den här ojämlikheten; det är vad det handlar om. Här gäller det att undanröja politiska beslut som har skapat en ojämlik konkurrensförmåga. Jag förstår alltså inte poängen i resone-
manget.

Herr talman! Vad gäller reformeringen av CAP välkomnar jag den ändrade attityd som ministern har intagit. Det är nu en betydligt öppnare och mera realistisk hållning i frågan. En förutsättning för den långsiktiga reformeringen av den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken är ju att vi får lika konkurrensvillkor. Det är en grundbult för att vi skall kunna genomföra reformeringen. För att svenskt lantbruk skall kunna stå starkt och verkligen ha förutsättningar att bedriva livsmedelsproduktion i hela landet måste det bli lika konkurrensvillkor.

Anf. 145 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Jag har inte svarat på den konkreta frågan om en eventu-
ell höjning av dieselskatten och tänker inte göra det nu heller, men jag tänker åtminstone förklara varför.

Det som inte är förslag från regeringen och i regeringen beslutat finns det ingen anledning för mig att kommentera. De propositioner som rege-
ringen arbetar med under våren kommer att föreläggas riksdagen. När så görs kan vi diskutera det konkreta innehållet i dem.

Vid en återblick på de gångna åren framgår det att vi har en omfat-
tande ekonomisk kris att ta hänsyn till. De effekter som den fick för hela
samhället, även för jordbruksnäringen, påverkade naturligtvis också våra
möjligheter att via politiska beslut, åtminstone sådana som kostar pengar,
bidra till att näringen stimuleras. Jag tror att vi måste ha också det i
åtanke när vi funderar över varför de gångna åren har sett ut som de gjort.

Vi berörde Danmark och verksamheten där. Jag menar att vi skall
sträva åt det hållet, men vi måste göra det steg för steg. Även en tusen-
milafärd börjar med ett steg, som någon vis gammal kines sagt. Även om
det inte handlar om en tusenmilafärd för Sverige när det gäller att bli ett
land som har en omfattande livsmedelsexport som *en* del i en blomst-
rande livsmedelssektor, måste vi naturligtvis börja uppbyggnaden där vi
står men närma oss ett betydligt aktivare förhållningssätt och tillmäta
livsmedelssektorn en väsentligt större betydelse.

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Lennart Daléus talade tidigare om möjligheten för oss att arbeta tillsammans och dra ihop alla olika aktörer. Det är min uppfattning att vi bör göra det. Jag tycker att vi redan har ett konkret exempel, nämligen hur vi arbetar tillsammans när det gäller den svenska inställningen till antibiotika inom jordbruket, närmare bestämt inom djurhållningen. Vi har mycket goda erfarenheter av vad det internationellt betyder att ha ett sådant förankrat samarbete.

Jag ser fram emot att vi kan utveckla det till att gälla större delar av sektorn – förmodligen inte hela, för vissa skillnader kommer det nog alltid att finnas. Vi skall alltså sträva åt detta håll.

Jordbrukets konkurrenskraft stärker vi med politiska beslut utifrån Gunnar Björks utredning men också genom förändringar i själva näringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1997/98:141 om tam- och husdjur

Anf. 146 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Sten Andersson har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta så att privatpersoner även i framtiden kan hålla tam- och husdjur på ungefär samma sätt som tidigare.

Offentlig förevisning av djur regleras i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (LSFS 1991:22) om djurhållning i djurparker m.m. Föreskrifterna trädde i kraft redan år 1991. Att hålla djur för offentlig förevisning ställer särskilda krav på djurhållningen. För papegojor gäller t.ex. att de skall hållas i par eller grupp. Jordbruksverket kan emellertid, om särskilda skäl föreligger, medge undantag från föreskrifterna. En fågel som inte uppskattar en artfrände utan försöker hacka ihjäl den skall givetvis inte ha sällskap i buren.

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1997:61) om villkor för hållande, uppfödning, försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby trädde i kraft den 1 januari i år. Syftet med föreskrifterna är att öka djurens möjlighet till naturligt beteende i enlighet med djurskyddslagen och Europarådets konvention för skydd av sällskapsdjur.

För en person som håller ett fåtal djur, och som inte sysslar med avelsverksamhet, förmedling eller försäljning, är de delar i föreskrifterna som innehåller detaljerade krav för olika arter inte tvingande regler utan allmänna råd.

Anf. 147 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret men det som sägs i den sista meningen stämmer nog inte riktigt. Det framgår inte tydligt av de regler som den här interpellationen är baserad på att det inte gäller privatpersoner. Privatpersoner är väl trots allt det stora antalet ägare av tam- och husdjur i det här landet. Varför skulle inte de djuren lyda under samma lagstiftning som andra djur?

Avsikten har inte varit att ge en medvetet negativ bild av byråkrater. Men sådana här beslut uppfattas ibland som konstiga, och det är trots allt

politikerna som ytterst bär ansvaret för dem. Det kan ju finnas bokstavs-trogna tjänstemän, och då kan det ibland, i undantagsfall, gå illa.

Jacko är en 21-årig papegoja som i 20 år har suttit i en butik i Malmö. Jacko är på allmänt gott humör. Han visslar och pratar med kunderna och sprider trivsel och trevnad i butiken.

Jacko var frisk i fjol. Det finns t.o.m. ett intyg om det från Malmö miljöförvaltning. Jacko, som alltså var frisk i fjol, är nu sjuk. Det handlar inte om att han har varit hos en veterinär och fått en diagnos, utan det beror på att det har kommit nya regler från Jordbruksverket. Där står det att Jacko måste ha en större bur och att han måste ha tillgång till en artfrände, alltså en annan papegoja, i buren. Jag tror inte att någon kommunal tjänsteman skulle kunna bli anklagad för tjänstefel om de här reglerna följts till punkt och pricka.

Jackos ägare har nu sagt att Jacko skall få en litet större bur. Däremot kan han inte få en artfrände. Det går inte. Man har provat det många gånger, men Jacko fungerar inte tillsammans med andra gojor. Det är inte så att han biter dem, men han blir psykiskt störd. Han sätter sig i ett hörn, tittar bara i väggen och är allmänt ledsen, så någon artfrände går ägaren aldrig med på.

Om man skall dra konsekvenserna av detta skall det alltså alltid vara ett fågelpar eller flera fåglar i buren. Men om man köper en undulatunge är det mycket svårt att bestämma dess kön. Det här skall inte bli ett inlägg i könsdebatten, men undulater gillar inte lesbiska förhållanden. Två ensamma undulathonor i bur slutar oftast i en katastrof.

Är statsrådet beredd att förtydliga de här reglerna, som faktiskt kan missuppfattas av någon övernitisk tjänsteman? Kommer inte de här reglerna att gälla även för alla oss som privat har hundar, katter, kaniner eller marsvin?

Anf. 148 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Det är inte utan att jag börjar känna sympati för Jacko av det skälet att jag efter några timmars debatt här i riksdagen själv börjar känna mig besläktad med djuret i fråga.

Skämt åsido. Vi diskuterar här två olika regelverk. Det ena gäller offentligt förevisade djur. Enligt min uppfattning råder det inget tvivel om att det är viktigt att det för djur som förevisas offentligt – det må vara på en typ av föreställning eller i ett skyltfönster – måste finnas strikta regler. De djuren utsätts nämligen för en annan typ av stress och för andra förhållanden än djur som är privata sällskapsdjur. Därför är det också mer angeläget att vi via våra myndigheter kommer med föreskrifter i de fallen.

Som jag redovisade redan i mitt första inlägg finns det möjligheter att få dispenser. Det är inte meningen att ett djur som inte trivs med att ha ett annat djur i sin bur nödvändigtvis skall behöva ha det ändå. Syftet med regelverket är naturligtvis att djuren skall må bra.

Jag har noterat att man i olika medier tycker att det är roligt att förlöjliga den här typen av regelverk. Det är naturligtvis alltid populärt när man kan kritisera myndigheter och politiker. Om det kan anses ha någon som helst relation till vårt medlemskap i den europeiska unionen blir det hela ännu roligare.

Jag skulle vilja säga att motivet är gott. Det är viktigt att vi, när vi ser över djurhållning, inte enbart tittar på lantbrukets djur, som vi ju har haft

Prot. 1997/98:70
19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

stor uppmärksamhet på i många år, utan också de många djur som finns någon annanstans i samhället och även våra sällskapsdjur.

Som jag sade är detta inte några tvingande föreskrifter när det gäller våra sällskapsdjur. Tanken med regelverket är att det skall fungera som allmänna råd till djurägaren och vara ett stöd för oss som skaffar oss sällskapsdjur för att vi tycker om djur. Sällskapsdjur är viktiga. De fyller en viktig funktion för oss människor. Det är givetvis viktigt att vi då tar hand om dem på ett så bra sätt som möjligt. Det är därför de här nya föreskrifterna finns.

De reglerar inte hund och katt som redan sedan lång tid tillbaka har varit föremål för föreskrifter i andra sammanhang, utan att det har väckt någon särskild uppmärksamhet i samhället.

Låt mig avslutningsvis säga att om medier avstod från lustifikationerna och i stället ägnade sig åt att mer seriöst återge vad de här regelverken faktiskt handlar om skulle det vara till väsentlig fördel för djurhållningen i vårt land.

Anf. 149 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag tycker inte att man skall avstå från lustifikationer. De gör ofta livet värt att leva.

EU:s djurregler är väl inga höjdare. Det är väl ingenting vi behöver sträva efter. De har inte hittills legat på popularitetslistans tio i topp.

Min tolkning beror på att en tjänsteman på miljöförvaltningen i Malmö gjorde just den tolkning som jag har gjort. Han är ju ändå anställd för att sköta de här frågorna. Han talade om för ägaren till Jacko att så här går det inte längre. Då blir man litet bekymrad.

Jag har ett litet tips. Jag har två undulater. De är väl inte världens smartaste, men de har en liten plastgoja i buren och tror säkert att den är levande. De leker med honom.

Det står att en ensam fågel kan bli kompenserad frånvaron av artfrände genom mänsklig kontakt. Jag undrar hur man skall mäta det. Skall man mäta det i tid eller intensitet?

Jag är fortfarande inte helt övertygad av statsrådets svar. Detta kanske skulle innebära att man även skall kontrollera privatpersoners hundar, katter, kaniner och marsvin. Skall vi nu lägga nya pålagor på polisen? Skall vi ha en papegojpolis t.ex.?

Anf. 150 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Jag tycker inte att vi skall avstå från skämt och lustigheter, men jag tycker att det är tråkigt att någonting som jag finner så angeläget som bra regler för djurhållning skall förlöjligas och avfärdas på det sättet i medier. Ändå tråkigare är det om vi här i riksdagen har en debatt som är en förlängning av den sortens diskussion. Jag tycker att detta är angelägna frågor.

Det finns redan i dag ett ansvar för de kommunala miljö- och hälsoskyddsförvaltningarna, eller de förvaltningar som har ansvaret i kommunerna, att utöva tillsyn när det gäller djurskydd. Det gäller givetvis även privatpersoner. Jag tror att många fall av upprörande misshandel av djur som anmäls till förvaltningarna rör just fall av misshandel av djur hos privatpersoner. Det är naturligtvis inte så att man i dag har någon sorts

djurskyddspolis som traskar ut och in i människors hem och undersöker förhållanden. Om det förekommer upprörande fall av vanvård eller miss-handel av djur är det däremot deras uppgift, såväl när det gäller säll-skapsdjur som när det gäller djur som finns i någon yrkesutövning, att utöva tillsyn och kontroll. Det är ett ansvar som redan i dag finns.

Låt mig återigen säga att när det gäller de sällskapsdjur som vi som privatpersoner har är de här föreskrifterna allmänna råd. Det är upp till djurägaren att bedöma om hans eller hennes mänskliga kontakt med säll-skapsdjuret i fråga är tillräcklig.

Det är inte så att statliga eller andra myndigheter går in och tar över ansvaret från djurägaren. Detta skall betraktas som ett stöd för djuräga-ren. Det är självfallet upp till oss själva att bedöma om vi vårdar och sköter vårt djur på ett riktigt sätt.

Jag hoppas och tror att vi i den här diskussionen har lyckats klargöra att avsikten med regelverket är att vara ett stöd för djurägaren, inte ett tvång, inte någonting som skall följas bokstavligen, utan just bidra till att man funderar över sin roll som djurägare. Det tycker jag är angeläget. Som jag sade tidigare har vi i ganska många år fokuserat intresset på lantbrukets djur. Med all rätt. Det har varit oerhört viktigt att de djur som finns i lantbruket får förbättrade förhållanden. Men vi har också anled-ning att fundera över de djur som är våra sällskapsdjur och vilka livsvill-kor vi erbjuder dem. Därför tycker jag att det är viktigt att våra ambition-er utsträcker sig också till den djurhållning som omfattar sällskapsdjuren, men inte på ett tvingande sätt, inte som regler vilkas bokstav måste följas, utan just på det sättet att vi stöder och informerar djurägarna. Det är där-för som det kommer att finnas ett krav att man när man köper ett säll-skapsdjur också skall få med information. Det sker enligt min uppfattning redan i mycket stor utsträckning. Ansvarsfulla innehavare av verksamhet-er där man säljer djur tar i regel i mesta möjliga mån redan i dag ett så-dant ansvar. Men det är viktigt att vi ser till att det verkligen fungerar över hela linjen.

Anf. 151 STEN ANDERSSON (m):

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det inte tydligt framgår att det gäller yrkeshållning av djur. Det står hållande av djur. Jag håller faktiskt djur om jag har en hund eller om jag har tio hundar.

Det är litet svårsmält att regelverket inte skall gälla för majoriteten av de svenska tama husdjuren. Då frågar man sig vad de egentligen är kon-struerade för.

Jag har i alla fall förstått av debatten att Jacko inte behöver flytta till de sälla jaktmarkerna ännu. Detta gäller inte honom. Jag noterar också, och det är det allvarliga, att en tjänsteman på miljöförvaltningen i Malmö gjorde exakt den bedömning av de här reglerna som jag gjorde. Han har, som jag sade tidigare, viss erfarenhet av sin yrkesutövning, hoppas jag.

Anf. 152 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Jag finner det också allvarligt att en tjänsteman med an-svar för djurskyddstillsyn inte känner till ett regelverk som faktiskt varit gällande under sju års tid. Det finns all anledning att fundera över hur en sådan brist kan uppstå. Låt mig åter poängtera att vi talar om två regel-

Prot. 1997/98:70

19 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

verk. Vi talar om ett som har gällt i sju år och som gäller djur som är offentligt förevisade. Där får man söka dispens från de regler som i det fallet annars gäller. Där krävs det en aktiv insats från Jackos ägare för att befria honom från det sällskap han inte vill ha. Det är fullt möjligt att ha det så.

När det gäller sällskapsdjuren vill jag återigen säga att det i Jordbruksverkets författningssamling, enligt min uppfattning, mycket tydligt framgår redan i inledningen, 1 § 1 kap., att föreskrifterna i 5–12 kap. inte gäller vid hållande av ett fåtal djur om varken avelsverksamhet, förmedling eller försäljning förekommer. Det är alltså där det avgränsas att föreskrifterna riktar sig till en yrkesmässig utövning.

Då ställer Sten Andersson den motsatta frågan: Varför gäller nu detta inte för alla djur? Från att, som jag uppfattade det, ha beklagat att det fanns för strikta regler, blir nu frågan den motsatta: Varför gäller det inte för alla djur?

Återigen: Det är naturligtvis varken möjligt, nödvändigt eller önskvärt att ha en reglering på den nivån för våra privata sällskapsdjur. Utgångspunkten är ju ändå att människor skaffar sig djur därför att de tycker om djur och vill ha deras sällskap. Däremot kan naturligtvis de regler vi sätter upp för ett yrkesmässigt hållande av djur också fungera utmärkt som stöd och rådgivning i vår roll som privata djurägare. Därför finns den här skillnaden mellan djur som är i yrkesmässig utövning och djur som är våra sällskapsdjur.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
1997/98:RB1 till finansutskottet

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelse
1997/98:79 Redovisning av arbetet med de allmänna barnfrågorna

Redogörelse
1997/98:RJ1 Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under år 1997

Motioner
med anledning av prop. 1997/98:64 Lag om allmän kameraövervakning
1997/98:Ju19 av Kia Andreasson (mp)
1997/98:Ju20 av Siw Persson m.fl. (fp)
1997/98:Ju21 av Gun Hellsvik m.fl. (m)
1997/98:Ju22 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

med anledning av prop. 1997/98:65 Reformerat förhandsbesked i skattefrågor, m.m.

1997/98:Sk30 av Ronny Korsberg (mp)

1997/98:Sk31 av Bo Lundgren m.fl. (m)

1997/98:Sk32 av Karin Pilsäter och Isa Halvarsson (fp)

Prot. 1997/98:70

19 februari

med anledning av prop. 1997/98:71 Förstärkt tillsyn över börser

1997/98:Fi9 av Carl B Hamilton m.fl. (fp)

1997/98:Fi10 av Johan Lönnroth m.fl. (v)

1997/98:Fi11 av Lars Tobisson m.fl. (m)

17 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 19 februari

1997/98:196 av *Lennart Daléus* (c) till statsrådet Thomas Östros

Tjänstebilsbeskattningen

1997/98:197 av *Peter Weibull Bernström* (m) till statsrådet Leif Blomberg

Dubbelt medborgarskap

1997/98:198 av *Rune Berglund* (s) till miljöministern

Svensk rovdjurspolitik

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 mars.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 19 februari

1997/98:463 av *Kenth Skårvik* (fp) till miljöministern

Oljeborrningar i Skagerrak

1997/98:464 av *Lennart Daléus* (c) till jordbruksministern

Senapsodling

1997/98:465 av *Tuve Skånberg* (kd) till utbildningsministern

Studielånen

1997/98:466 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern

Vätgas

1997/98:467 av *Maggi Mikaelsson* (v) till kommunikationsministern

Förarbevis för snöskoter

1997/98:468 av *Maggi Mikaelsson* (v) till jordbruksministern

Älgjakt på viss statlig mark

1997/98:469 av andre vice talman *Görel Thurdin* (c) till socialministern
Momsdeklaration och änkepension

1997/98:470 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
Nya hot mot Skagerrak

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 3 mars.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 19 februari

1997/98:425 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsministern
Västkustbanan

1997/98:430 av *Kia Andreasson* (mp) till justitieministern
Schengenavtalet

1997/98:435 av *Jan Lindholm* (mp) till justitieministern
Omstrukturering av rättsväsendet

1997/98:437 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieministern
Ersättning till häktade

1997/98:440 av tredje vice talman *Christer Eirefelt* (fp) till justitiemi-
nistern

Resurserna till polisen

1997/98:443 av *Annika Nordgren* (mp) till försvarsministern
Försvaret och personer med främlingsfientliga åsikter

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 3 mars.

20 § Kammaren åtskildes kl. 17.11.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.54,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 12 § anf. 128 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Svar på interpellation 1997/98:87 om nordisk partner- skapskonvention.....	3
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	3
Anf. 2 BARBRO WESTERHOLM (fp)	4
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	5
Anf. 4 BARBRO WESTERHOLM (fp)	6
4 § Svar på interpellation 1997/98:149 om åtgärder mot våld och trakasserier mot homosexuella.....	6
Anf. 5 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	6
Anf. 6 BARBRO WESTERHOLM (fp)	7
Anf. 7 INGVAR JOHNSSON (s)	8
Anf. 8 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	9
Anf. 9 BARBRO WESTERHOLM (fp)	9
5 § Svar på interpellation 1997/98:84 om slöjdläroverutbild- ningen.....	10
Anf. 10 Utbildningsminister CARL THAM (s)	10
Ajournering.....	10
Återupptagna förhandlingar	10
6 § Svar på interpellation 1997/98:145 om nedskärningar i skolan	11
Anf. 11 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	11
Anf. 12 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	13
Anf. 13 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	14
Anf. 14 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	15
Anf. 15 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	16
Anf. 16 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	18
Anf. 17 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	18
7 § Svar på interpellation 1997/98:121 om svenskt militärt stöd till Baltikum.....	19
Anf. 18 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	19
Anf. 19 HENRIK LANDERHOLM (m)	20
Anf. 20 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	21
Anf. 21 HENRIK LANDERHOLM (m)	22
Anf. 22 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	23
Anf. 23 HENRIK LANDERHOLM (m)	23
Anf. 24 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	24
8 § Svar på interpellation 1997/98:119 om varg.....	24
Anf. 25 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	24
Anf. 26 LENNART BRUNANDER (c)	25
Anf. 27 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	26
Anf. 28 LENNART BRUNANDER (c)	27
Anf. 29 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	27
Anf. 30 LENNART BRUNANDER (c)	28

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 31 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	28
9 § Svar på interpellation 1997/98:120 om ESO-rapporten om fisket.....	29
Anf. 32 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	29
Anf. 33 GÖTHE KNUTSON (m)	29
Anf. 34 PER LAGER (mp)	30
(forts. 12 §).....	31
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
10 § Frågestund	31
Anf. 35 TREDJE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Nytt studiemedelssystem</i>	<i>32</i>
Anf. 36 RUNE RYDÉN (m)	32
Anf. 37 Utbildningsminister CARL THAM (s).....	32
<i>Irak.....</i>	<i>32</i>
Anf. 38 EVA ZETTERBERG (v)	32
Anf. 39 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	32
Anf. 40 EVA ZETTERBERG (v)	32
Anf. 41 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	33
<i>Storstadspolitiken</i>	<i>33</i>
Anf. 42 KARIN PILSÅTER (fp).....	33
Anf. 43 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	33
Anf. 44 KARIN PILSÅTER (fp).....	34
Anf. 45 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	34
Anf. 46 KARIN PILSÅTER (fp).....	35
<i>Sysselsättningen.....</i>	<i>35</i>
Anf. 47 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	35
Anf. 48 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	35
Anf. 49 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	36
Anf. 50 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	36
Anf. 51 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	36
Anf. 52 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	36
<i>Statsbidragen till kommunerna.....</i>	<i>37</i>
Anf. 53 KARIN OLSSON (s)	37
Anf. 54 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	37
<i>Stimulans av tjänstesektorn</i>	<i>37</i>
Anf. 55 CARL B HAMILTON (fp)	37
Anf. 56 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	38
Anf. 57 CARL B HAMILTON (fp)	38
Anf. 58 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	39
<i>Utredning om bioteknik.....</i>	<i>39</i>
Anf. 59 LENNART DALÉUS (c)	39
Anf. 60 Utbildningsminister CARL THAM (s).....	39
Anf. 61 LENNART DALÉUS (c)	39
Anf. 62 Utbildningsminister CARL THAM (s).....	40

<i>Försvarets ekonomi</i>	40	Prot. 1997/98:70
Anf. 63 STEN TOLGFORS (m).....	40	19 februari
Anf. 64 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	40	
Anf. 65 STEN TOLGFORS (m).....	41	
Anf. 66 TREDJE VICE TALMANNEN	41	
Anf. 67 STEN TOLGFORS (m).....	42	
Anf. 68 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	42	
<i>Sexuella övergrepp mot barn</i>	42	
Anf. 69 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	42	
Anf. 70 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	43	
Anf. 71 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	43	
Anf. 72 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	43	
Anf. 73 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	43	
<i>Byggforskningen</i>	43	
Anf. 74 PER LAGER (mp).....	43	
Anf. 75 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	43	
Anf. 76 PER LAGER (mp).....	44	
Anf. 77 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	44	
<i>MAI-avtalet</i>	44	
Anf. 78 LENA KLEVENÅS (s)	44	
Anf. 79 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	45	
<i>Fastighetsskatten</i>	45	
Anf. 80 INGA BERGGREN (m).....	45	
Anf. 81 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	45	
Anf. 82 INGA BERGGREN (m).....	46	
Anf. 83 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	46	
<i>Kosovo</i>	48	
Anf. 84 ALICE ÅSTRÖM (v).....	48	
Anf. 85 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	48	
Anf. 86 ALICE ÅSTRÖM (v).....	48	
Anf. 87 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	49	
<i>Statsbidragen till kommunerna</i>	49	
Anf. 88 DAN ERICSSON (kd)	49	
Anf. 89 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	49	
Anf. 90 DAN ERICSSON (kd)	50	
Anf. 91 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	50	
Anf. 92 TREDJE VICE TALMANNEN	50	
11 § Information från regeringen om Sveriges ordförande- skap i det nordiska regeringssamarbetet 1998	50	
Anf. 93 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	50	
Anf. 94 ELVER JONSSON (fp).....	53	
Anf. 95 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	53	
Anf. 96 ELVER JONSSON (fp).....	53	
Anf. 97 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	54	
Anf. 98 CARINA HÄGG (s).....	54	
Anf. 99 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	54	
Anf. 100 CARINA HÄGG (s).....	54	
Anf. 101 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	56	

Anf. 102	OLOF JOHANSSON (c)	56
Anf. 103	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	56
Anf. 104	OLOF JOHANSSON (c)	57
Anf. 105	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	57
Anf. 106	CHRIS HEISTER (m)	58
Anf. 107	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	58
Anf. 108	CHRIS HEISTER (m)	58
Anf. 109	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	59
Anf. 110	INGRID NÄSLUND (kd)	59
Anf. 111	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	59
Anf. 112	INGRID NÄSLUND (kd)	60
Anf. 113	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	60
Anf. 114	MARIANNE ANDERSSON (c)	60
Anf. 115	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	61
Anf. 116	MARIANNE ANDERSSON (c)	61
Anf. 117	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	61
Anf. 118	PER LAGER (mp)	62
Anf. 119	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	62
Anf. 120	PER LAGER (mp)	62
Anf. 121	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	62
Anf. 122	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	63
Anf. 123	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	63
Anf. 124	NILS T SVENSSON (s)	63
Anf. 125	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	64
12 §	(forts. från 9 §) Svar på interpellation 1997/98:120 om	
	ESO-rapporten om fisket	64
Anf. 126	KENT OLSSON (m)	64
Anf. 127	INGRID NÄSLUND (kd)	65
Anf. 128	Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	66
Anf. 129	GÖTHE KNUTSON (m)	67
Anf. 130	PER LAGER (mp)	68
Anf. 131	KENT OLSSON (m)	68
Anf. 132	INGRID NÄSLUND (kd)	68
Anf. 133	Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	69
Anf. 134	GÖTHE KNUTSON (m)	70
13 §	Svar på interpellation 1997/98:128 om jordbruksnäring-	
	en	70
Anf. 135	Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	70
Anf. 136	LENNART DALÉUS (c)	71
Anf. 137	GÖTE JONSSON (m)	72
Anf. 138	DAN ERICSSON (kd)	73
Anf. 139	Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	74
Anf. 140	LENNART DALÉUS (c)	75
Anf. 141	GÖTE JONSSON (m)	76
Anf. 142	Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	77
Anf. 143	LENNART DALÉUS (c)	78
Anf. 144	DAN ERICSSON (kd)	78
Anf. 145	Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	79

14 § Svar på interpellation 1997/98:141 om tam- och husdjur	80	Prot. 1997/98:70
Anf. 146 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	80	19 februari
Anf. 147 STEN ANDERSSON (m)	80	
Anf. 148 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	81	
Anf. 149 STEN ANDERSSON (m)	82	
Anf. 150 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	82	
Anf. 151 STEN ANDERSSON (m)	83	
Anf. 152 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	83	
15 § Hänvisning av ärende till utskott	84	
16 § Bordläggning.....	84	
17 § Anmälan om interpellationer	85	
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	85	
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	86	
20 § Kammaren åtskildes kl. 17.11.....	86	

Elanders Gotab, Stockholm 1998